

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YABANCI DİLLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

**YABANCI DİL, KÜLTÜR VE SOSYAL UYUM
BAĞLAMINDA ERASMUS PROGRAMI: ONDOKUZ MAYIS
ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ**

Berkay TETİK

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Nevzat BAKIR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ocak, 2019

TELİF HAKKI

2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu Ek Madde 40 hükümleri çerçevesinde (Ek:22/2/2018-7100/10 md.) “*Lisansüstü tezler yetkili kurum ve kuruluşlar tarafından gizlilik kararı alınmadıkça, bilime katkı sağlamak amacıyla Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi tarafından elektronik ortamda erişime açılır.*”

Araştırmacılar tezlerin tamamı veya bir bölümünü yazarın izni olmadan ticari veya mali kazanç amaçlı kullanamaz, yayımlayamaz, dağıtamaz ve kopyalayamaz. Ulusal Tez Merkezi Web Sayfasını kullanan araştırmacılar, tezlerden bilimsel etik ve atıf kuralları çerçevesinde yararlanırlar.

YAZARIN

Adı : Berkay

Soyadı : TETİK

Bölümü : YABANCI DİLLER EĞİTİMİ / ALMAN DİLİ EĞİTİMİ

İmza :

Teslim Tarihi : 29.01.2019

TEZİN

Türkçe Adı : Yabancı Dil, Kültür ve Sosyal Uyum Bağlamında Erasmus Programı:
Ondokuz Mayıs Üniversitesi Örneği

İngilizce Adı : Erasmus Program in the Context of Foreign Language, Culture and
Social Compatibility: Example of Ondokuz Mayıs University

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Berkay TETİK

İmza: : .....

KABUL VE ONAY

Berkay TETİK tarafından hazırlanan “Yabancı Dil, Kültür ve Sosyal Uyum Bağlamında Erasmus Programı: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Örneği” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Ondokuz Mayıs Üniversitesi **Yabancı Diller Eğitimi** Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: (Dr. Öğr. Üyesi Nevzat Bakır)

(Yabancı Diller Eğitimi A.B.D., Ondokuz Mayıs Üniversitesi) .....

Başkan: (Prof. Dr. Hasan BOLAT)

(Yabancı Diller Eğitimi A.B.D., Ondokuz Mayıs Üniversitesi) .....

Üye: (Dr. Öğr. Üyesi Şenay KIRGIZ)

(Alman Dili ve Edebiyatı A.B.D., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi) .....

Bu tezin **Yabancı Diller Eğitimi** Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Tarihi: ___/ ___/ _____

Prof. Dr. Ali ERASLAN

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

(İmza ve Mühür)

“Dünyanın en fedakâr kadını annem Serpil TETİK’e”

TEŞEKKÜRLER

Lisans ve yüksek lisans ders-tez dönemlerinde bilgi ve tecrübeleriyle bana ışık tutan ve yardımlarını esirgemeyen başta danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Nevzat BAKIR'a içtenlikle teşekkürlerimi sunuyorum.

Almanca hazırlık döneminde tanıştığım, o zamandan bugüne dek elinden gelen hiçbir yardımı esirgemeyen, özellikle zor günlerimde hep pratik çözüm odaklı fikirleriyle yanımda duran, öğrencilere dokunmayı, iz bırakmayı bilen, tezimin bitmesinde doğrudan ve dolaylı katkıları olan, hakiki anlamda bir eğitimci Ondokuz Mayıs Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulu duayeni saygı değer Öğr. Gör. Günay KAYHAN'a çok teşekkür ederim.

Araştırma bulgularında SPSS programı ile veri analizi hususunda çalışmama destek veren Fatih Mehmet ÖZKAN'a da teşekkür ederim.

Annemin çalıştığı yıllarda kardeşime ve bana annelik yapan, her zaman maddi ve manevi yanımızda olan, bize ahlakı ve doğruyu öğreten, sevgi, saygı ve dürüstlüğü aşılayarak yetiştiren Osmanlı kadını canım anneannem Emine ÖZHAN'a en kalbî duygularıyla teşekkür ederim.

Sayelerinde bu zamana geldiğim çocukluğumdan bu yana bana bütün imkanlarını seferber eden, her zaman arkamda duran, derdimi ve sevincimi daima paylaşan, gücüme güç katan anlatmakla bitiremeyeceğim koca çınarım babam Ebubekir TETİK'e ve kaynak taramasında bana yardım eden, çocuklarını kendinden bile çok seven dünyanın en iyi kadını annem Serpil TETİK'e ne kadar teşekkür etsem azdır.

Araştırma esnasındaki bu zorlu süreçte bana daima moral veren, harekete geçiren, yanımda olarak canlı tutan ve kaynak taramasında desteklerini esirgemeyen canım nişanlıma ve canım kardeşime büyük bir teşekkürü borç bilirim.

**YABANCI DİL, KÜLTÜR VE SOSYAL UYUM
BAĞLAMINDA ERASMUS PROGRAMI: ONDOKUZ MAYIS
ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ**

Yüksek Lisans Tezi

Berkay TETİK

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Ocak, 2019

ÖZ

Avrupa Birliği eğitim politikaları, Avrupa Birliği eğitim ve gençlik programları tarihçesi, Erasmus+ çatı programı, dil-kültür ilişkisi ve sosyal uyum konuları ile ana hatları oluşturulan bu çalışmada Erasmus+ çatı programı altında bulunan Erasmus Programı'nın faaliyet alanları içinde en önemli yeri tutan "öğrenci öğrenim hareketliliği" araştırma gereği özellikle incelenmiştir. Erasmus Programı temel amacı Avrupa'da yükseköğretimin kalitesini arttırmak ve Avrupa boyutunu güçlendirmek olan, ayrıca yükseköğretim kurumlarının birbirleri ile işbirliği yapmalarını teşvik eden bir AB programıdır. Program üniversiteler aracılığıyla ülkelerarası ortaklığı ve dayanışmayı teşvik ederek, öğrencilerin ve eğitimcilerin Avrupa'da karşılıklı değişimini sağlamaktadır. Araştırmada öğrencilerin düşünce ve deneyimleri irdelenerek Erasmus Programı'nın yabancı dil, kültür ve sosyal uyum bağlamında Erasmus öğrencilerine yaptığı katkılar ve yine aynı bağlamlarda öğrencilerin karşılaştığı problemleri tespit etmek ve problemlere yönelik çözüm önerileri sunmak hedeflenmiştir. Bunun için Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde farklı bölümler ve kademelerde öğrenim görmekte olan ve 2017-2018 Eğitim – Öğretim yılında Erasmus Programı'na katılmış 55 öğrenciye anket uygulanmış ve veriler spss programı ile analiz edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre verilen hibe yetersiz kalmıştır ve öğrenciler maddi sıkıntı çekmişlerdir. Buldukları ortama uyum sağlama sürecinde ilk başlarda önyargılı ve ırkçı tutumlarla karşılaşan ve kendileri de önyargılı ve

çekingen davranan öğrenciler kültür şoku yaşamış olsalar da kısa bir süre sonra yeni arkadaşlar edinip kültürel alışverişte bulunarak sosyal uyum sağlamışlardır. Böylelikle ilk zamanlarda yabancı dil bağlamında aynı dilin farklı aksan ve alışılalmemiş şekilde kullanılmasından, ayrıca da eğitim dili ile yerel halk dilinin farklı olmasından kaynaklı yaşadıkları problemleri kısa sürede aşmış ve gittikleri ülkelerde dillerini yeterince geliştirmişlerdir. Öğrenciler bazı problemlerle karşılaşmış olsalar da genel anlamda bakıldığında programdan memnun kalmış ve beklentileri karşılanmıştır.

Anahtar Kelimeler : Kültür, Erasmus+, Yabancı Dil, Öğrenci Değişimi, Sosyal Uyum

Sayfa Sayısı : 124

Danışman : Dr. Öğr. Üyesi Nevzat BAKIR

**ERASMUS PROGRAM IN THE CONTEXT OF FOREIGN
LANGUAGE, CULTURE AND SOCIAL COMPATIBILITY:
EXAMPLE OF ONDOKUZ MAYIS UNIVERSITY**

MS Thesis

Berkay TETİK

ONDOKUZ MAYIS UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

January, 2019

ABSTRACT

This study, outlined by educational policies of the European Union, history of the European Union Education and Youth programs, Erasmus+ framework, language and culture relationship as well as social compatibility, particularly investigates *Student Mobility for Studies* program, an important field of activity within the scope of Erasmus+ Programs. The main purpose of Erasmus program, a program of EU that encourages higher education institutions to cooperate, is to raise the quality of higher education in Europe and strengthen the Europe dimension of it. The program provides a platform for students and academics to go on exchange in Europe by promoting partnership and solidarity among countries through universities. The present research aims to identify the contributions of Erasmus Program on Erasmus Students concerning their development of foreign language skills, cultural and social compatibility as well as problems during the exchange period, and to propose solutions regarding these problems. For this purpose, 55 students who participated in Erasmus+ Program during 2017-2018 Academic Year from different departments and cycles of Ondokuz Mayıs University were surveyed and data was analyzed through the use of SPSS. The data showed that the grant was insufficient and students were strained financially. Students who faced prejudice and racist attitudes, and students who were prejudice and shy themselves experienced cultural shock in the initial phase of their adaptation period, however, they soon made new friends, cultural interactions and socialized. Thus, students' problems about foreign language, which stem from various

dialects and unusual use of the same language, as well as difference between academic and every-day language were come over in a short time, and students developed local language proficiency sufficiently. In general, although students faced various problems, they were satisfied with the program and their expectations were met.

Key Words : Culture, Erasmus+, Foreign Language, Student Exchange, Socialization

Number of Pages : 124

Advisor : Dr. Nevzat BAKIR

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI	II
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI	III
KABUL VE ONAY	IV
TEŞEKKÜRLER.....	VI
ÖZ.....	VII
ABSTRACT	IX
İÇİNDEKİLER.....	XI
TABLolar LİSTESİ.....	XIII
ŞEKİLLER LİSTESİ	XIV
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	XV
BİRİNCİ BÖLÜM	1
I. GİRİŞ	1
1.1 Araştırmanın Konusu ve Problemi.....	1
1.2 Araştırmanın Amacı.....	1
1.3 Araştırmanın Önemi	2
İKİNCİ BÖLÜM.....	4
II. KURAMSAL ÇERÇEVE.....	4
2.1 Avrupa Birliği Eğitim Politikaları.....	4
2.1.1 Avrupa Birliği Eğitim Politikalarının Gelişimi	5
2.2 Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Tarihçesi.....	13
2.3 Erasmus+ Programı	15
2.3.1 Comenius Programı	18
2.3.2 Leonardo da Vinci Programı	21
2.3.3 Grundtvig Programı	25
2.3.4 Gençlik Programı.....	29
2.3.5 Uluslararası İşbirliği Programları.....	34
2.3.6 Erasmus Programı.....	34
2.4 İletişim Aracı Olarak Dil.....	51
2.4.1 Dil Nedir?.....	51
2.4.2 Yabancı Dil.....	53
2.4.3 İletişimsel Yeti.....	56

2.4.4 Dil-Kültür İlişkisi.....	57
2.5 Kültür.....	58
2.5.1 Çokkültürlülük	58
2.5.2 Kültürlerarası İletişimin Önemi.....	60
2.5.3 Kültürlerarası İletişimi Engelleyen Ana Unsur: Kültür Şoku.....	61
2.6 Sosyal Uyum.....	63
2.6.1 Sosyal Uyum Türleri.....	63
2.6.2 Sosyalleşme.....	65
2.6.3 Oryantasyon.....	68
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	72
III. YÖNTEM.....	72
3.1 Araştırmanın Modeli.....	72
3.2 Araştırmanın Evreni ve Örneklemi.....	72
3.3 Veri Toplama Araçları.....	72
3.4 Veri Analizi	73
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	74
IV. BULGULAR.....	74
4.1 Demografik Veriler.....	74
4.2 Erasmus Programı Genel Hususlar.....	75
4.3 Yabancı Dil.....	79
4.4 Kültür.....	86
4.5 Sosyal Uyum.....	95
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	104
V. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	104
KAYNAKÇA.....	111
EKLER	119

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Erasmus+ Üç Ana Eylem	16
Tablo 2: Programa Katılan Ülkeler.....	17
Tablo 3: Erasmus+ Öğrenci Hibe Miktarları.....	45
Tablo 4: Erasmus+ Personel Hibe Miktarları.....	48
Tablo 5: Erasmus Öğrencilerinin Programa Katılım Amacı.....	75
Tablo 6: Erasmus Öğrencilerinin Program Sürecinde Maddi Durumu	76
Tablo 7: Programın Erasmus Öğrencilerine Katkıları	77
Tablo 8: Erasmus Öğrencilerinin Programa İlişkin Görüşleri	78
Tablo 9: Erasmus Öğrencilerinin Yabancı Dil Bağlamında Görüşleri	79
Tablo 10: Erasmus Öğrencilerinin Kültür Bağlamında Görüşleri.....	86
Tablo 11: Erasmus Öğrencilerinin Sosyal Uyum Bağlamında Görüşleri.....	95

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Erasmus+ Program Ülkeleri 18

SİMGELER VE KISALTMALAR

%	Yüzde
AB	Avrupa Birliği
ABEGPM	Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkez Başkanlığı
ADOÇP	Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı
AET	Avrupa Ekonomik Topluluğu
AKÇT	Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu
AKTS	Avrupa Kredi Transfer Sistemi
AT	Avrupa Topluluğu
ECTS	European Credit Transfer System
f	Frekans
M	Madde
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
OLS	Online Language Support
Ö	Öğrenci
s	Sayfa
ss	Sayfa Sayısı
TDK	Türk Dil Kurumu
YDS	Yabancı Dil Sınavı
YÖK	Yüksek Öğretim Kurumu

BİRİNCİ BÖLÜM

I. GİRİŞ

1.1 Araştırma Konusu ve Problemi

Çalışmada Erasmus Programı kapsamında Türkiye' den yurt dışına gitmiş olan öğrencilerin düşünce ve deneyimleri irdelenmiştir. Programın öğrencilere kazandırdıkları ve öğrencilerin yaşadığı problemler bizzat öğrencilerin görüşlerinden hareketle yabancı dil, kültür ve sosyal uyum bağlamında olmak üzere üç kategoride açıklanmıştır.

Erasmus Programı kapsamında Türkiye' den yurt dışına giden öğrencilere programın yabancı dil, kültür ve sosyal uyum bağlamında sağladığı katkılara özellikle yer verilmiştir.

1.2 Araştırmanın Amacı

Bu araştırma, Türkiye'de 2004 yılı itibariyle uygulanmaya başlanan bir AB eğitim programı olan Erasmus Programı'na katılan öğrencilerin yabancı dil, kültür ve sosyal bağlamda program sürecinde yaşanan problem ve programın sağladığı katkılar ele alınacaktır. Bu bağlamda yaşanan problemlerin ortaya konması, eğitim sistemlerinin birçok yönüyle kıyaslanmasına fırsat vermesi ve Erasmus Programı'na katılacak olan öğrencilere de yol göstermesi doğrultusunda şu amaçları taşımaktadır;

- Öğretim elemanlarına ve yükseköğretim kurumlarında yönetim pozisyonunda yer alan kişilere yurtdışındaki yükseköğretim kurumlarında sunulan çeşitli imkanlar, öğrenci profili, uygulanan öğretim ve değerlendirme yöntemleri açısından kendi kurumları ile kıyaslama imkanı vermek,
- Öğretim elemanlarına yeni bakış açıları kazandırmak,
- Yapılan önerilerle beraber Erasmus Programı ile ilgili problemlere çözüm getirebilmek, Erasmus Programı'na katılma düşüncesinde olan öğrencilerin kaygılarını büyük ölçüde giderebilmek,
- Başka öğrencilerin deneyimi aracılığıyla programa katılmak isteyen öğrencilerin önemli derecede ön bilgi edinmelerini sağlamak ve öğrencilerde yurt dışındaki sürece daha rahat bir perspektif geliştirebilmek,

- Yurt dışındayken atacakları adımları önceden kestirmelerine yardımcı olmak,
- Programın beraberinde getirdiği bazı aksaklık ve problemleri mümkün ölçüde aza indirgeyebilmek,
- Öğrencileri teşvik ederek üniversitelerden Erasmus Programı'na katılımı önemli oranda artırabilmek,
- Erasmus Programı'na katılacak öğrencilere yabancı dil, kültürü ve sosyal uyum bağlamında rehberlik etmek.

1.3 Araştırmanın Önemi

Çalışmada yukarıdaki konu ve problem doğrultusunda ana hatlarıyla aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır. Bu da çalışmanın önemini arz etmektedir.

Yabancı Dil

1. Yabancı dil ile alakalı karşılaşılan problemler nelerdir?
2. Yabancı dil ile alakalı problem yaşamışlar ise bununla nasıl başa çıkmışlardır?
3. Öğrencilerin yabancı dil seviyesi nasıldır?
4. Öğrencilerin barındığı yerlerde (yurt, ev vb.) iletişim sorunu yaşanmış mıdır? Bu yerlerin öğrencide yabancı dile etkisi ne olmuştur?
5. Öğrenciler yabancı dil bağlamındaki iletişim esnasında sokak dilinde ve akademik dilde nelerle karşılaşmıştır?
6. Öğrenciler yabancı dili aktif olarak kullanmaktan çekingenlik duymuş mudur?
7. Öğrenciler dört temel dil becerisinden herhangi birini geliştirdiğini düşünüyor mu?

Kültür

1. Öğrenciler kültür şoku yaşamış mıdır ve bunun etkileri öğrencilerde nasıl seyretmektedir?
2. Öğrenciler karşılaştıkları kültür farklılıklarının üstesinden gelebilmişler midir?
3. Öğrenciler Erasmus Programı sürecinde etnik, dini, kültürel açılardan ön yargı ya da tecrit edilme gibi bir durumla karşılaşmış mıdır? Evet ise bu tecrübenin öğrenciler üzerindeki etkisi nedir?
4. Öğrencilerin barındığı yerlerde (yurt, ev vb.) kültürel farklılıklardan dolayı sorun yaşanmış mıdır? Bu yerlerin öğrencide kültürlerarasılığa ne tür bir etkisi olmuştur?
5. Öğrenciler dış görünüşleri nedeniyle herhangi bir ön yargı veya eleştiri durumlarıyla karşılaşmış mıdır?

6. Öğrenciler farklı yemek kültürleriyle karşılaştıklarında problem yaşamış mıdır?
Evet ise bunu nasıl aşmışlardır?

Sosyal Uyum

1. Misafir kurumda Erasmus öğrencileri için bir oryantasyon programı yapıldı mı?
Evet ise öğrenciler üzerindeki etkileri nelerdir?
2. Öğrenciler yaşadığı yerlerde kendilerini rahat ve güvende hissetmiş midir?
3. Öğrenciler Erasmus Programı sürecinde memleket, aile özlemi çektiler mi?
Kendilerini misafir kurumda yabancı hissedip, yalnızlık psikolojisine girdiler mi?
Evet ise bu durum ya da durumlar öğrencileri nasıl etkiledi?
4. Öğrencilerin barındığı yerlerde (yurt, ev vb.) uyum sorunu yaşanmış mıdır? Bu yerlerin öğrencide sosyal uyuma etkisi ne olmuştur?
5. Öğrencilerin okul içi ve okul dışı aktivitelere katılım oranı nasıldır? Bunun sosyal uyumlarına etkisi nedir?
6. Öğrencilerin arkadaş edinme becerileri ne düzeydedir ve arkadaş edinme süreçlerinin öğrencilerin sosyal uyumuna etkisi nedir?
7. Erasmus Programının beğenilen ve beğenilmeyen yanları nelerdir?
8. Programın öğrencilere katkıları neler olmuştur?
9. Programdan sonra öğrencilerin bakış açısında değişiklikler meydana gelmiş midir?
Sözü edilen sorulara yanıt aramak, Erasmus Programı kapsamında Eğitim – Öğretim'in planlanması ve öğrencilerin programa daha hazırlıklı olabilmeleri adına gerekli ve de önemlidir.

İKİNCİ BÖLÜM

II. KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde AB Eğitim Politikaları, Programları ve Tarihçesi işlenecektir, fakat araştırma gereği adayların yükseköğretim öğrencisi oldukları ve Erasmus Programı'na katılmış oldukları için ağırlıkta Erasmus Programı incelenecektir.

2.1 Avrupa Birliği Eğitim Politikaları

Bir milletin ya da eğitim-öğretim kurumunun ana ve alt hedeflerine ulaşabilmesi için atacağı adımlara hukuki bir temel oluşturacak düşüncelerini, tasarılarını kapsayan temel plana politika denir. Eğitim politikalarının belirlenmesinde toplumun maddi-manevi değerler bütünü ile değişen toplumsal ve ekonomik koşullar önemli derecede rol oynamaktadır. Ayrıca eğitim politikalarının belirlenmesinde devletten ziyade aile ve meslek kuruluşlarının hatta öğretmen, yönetici ve öğrencilerin de yargı ve düşünceleri pay almaktadır. Eğitim politikaların oluşturulması örgün ve yaygın eğitimin amaçlarına ulaşmasında sistematik bir şekilde rehberlik etmektedir (Öncül, 2000).

Başlarda ekonomik bir topluluk olarak kurulan ve ileriki aşamalarda maddi başarısı arttıkça siyasi forma dönüşen, böylelikle hem ekonomik hemde siyasi anlamda bölgesinde büyük sempati kazandığı bu süreçte AKÇT (Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu), AET (Avrupa Ekonomik Topluluğu), AT (Avrupa Topluluğu) ve son olarak da AB (Avrupa Birliği) adını alan birlik tarafından ekonomik, siyasi ve sosyal alanlarda birçok politika belirlenmiştir.

Bu politikalar belirlenirken eğitim politikaları, ülkeler arasındaki kültürel, ekonomik ve demografik gibi farklılıklardan dolayı esnek bir yapıda oluşturulmuştur. “Bu bakımdan çok farklı yapılardan meydana gelen birliğin bu politikalarında en önemli amacın “Avrupa Kültürü” oluşturmak olduğu söylenebilmektedir” (Demirbaş, 2011, s. 10).

Ayrıyeten bu yapılar içerisinde Avrupa Birliği Eğitim Programları kapsamında vatandaşları motive ederek eğitim-öğretimi geliştirme, çağdaş ve kültürel değerlerin

yaygınlaşarak benimsenmesi ve birlik dillerinin daha geniş kitlelere ulaşip öğrenilmesi ve konuşulması, “Avrupa Vatandaşı” olgusunun geliştirilmesi çalışmaları da yürütülmektedir (Erdoğan, 2011).

2.1.1 Avrupa Birliği Eğitim Politikalarının Gelişimi

II. Dünya Savaşı sonrası yıkılan Avrupa'nın yaraları henüz iyileşirken Japonya ve ABD'ye göre sosyal, siyasi ve ekonomik alanlarda geri kalmıştı. Yarışta kalmak isteyen Avrupa bir birlik kurarak Avrupa Birliği olmuştur ve eğitim-öğretim alanını hep ön planda tutmuştur. Bu hususta, 1974 yılı çok önemli hazırlık süreci olup 1976 yılında “Bakanlar Konseyi” toplantısı sonunda “AB Eğitim Komisyonu” oluşturulmuştur. Daha sonra 1 Kasım 1993 tarihinde yürürlüğe giren Maastricht Antlaşması (Avrupa Birliği Antlaşması) ile eğitim konusu artık AB'nin kurucu anlaşmalarına girmiştir (Topçu, 2011). Antlaşmaya kadar AB'de eğitim bazı grupların duyuruları, tavsiyeleri, organizasyonları ve kararları doğrultusunda yönlendirilmeye çalışılan bir unsur olduğu anlaşılmaktadır. Bu süreçte Magna Charta önemli bir ivmelenme olarak göze çarpmaktadır (Erdoğan, 2011).

2.1.1.1 Magna Charta Antlaşması

Avrupa'nın farklı üniversitelerinden gelen 430 rektör 18 Eylül 1988 tarihinde Avrupa'nın en eski üniversitesi olan Bologna Üniversitesi'nde Avrupa ülkelerinin birlik ve beraberliği konusunda üniversitelerin oynayacağı rolün bilincinde olması gerektiği kararlaştırılmıştır ve “Magna Charta'yı” imzalamışlardır.

Magna Charta ile ;

- İnsanlığın geleceğinin büyük ölçüde gerçek anlamdaki üniversiteler bünyesinde yapılan çalışmaların sonucunda bilimsel, kültürel ve teknolojik gelişmeler ile doğru orantılı olduğu,
- Bunun da ancak üniversitelerdeki bilgi, araştırma ve kültür merkezleri sayesinde gerçekleşebileceği,
- Üniversiteler aracılığıyla genç kuşakların eğitimi vatanın ve vatandaşların tümüne yarar sağlayacağı,
- Toplumun ekonomik, sosyal ve kültürel geleceği için sürekli eğitimin ve bunun içinde yüklü miktarda yatırımların gerektiği ifade edilmiştir (YÖK, 2017).

Magna Charta'nın ardından tasarıların eyleme dönüşmesi gerektiği açık gözükmektedir. Bunun için eylem sürecine hazırlık niteliği taşıyan Şubat 1992'de yapılan Maastricht Antlaşması diğer adıyla Avrupa Birliği Antlaşması'dır.

Antlaşma ile eğitim, gençlik ve mesleki eğitim alanlarındaki AB hedefleri yeniden tasarlanmaya başlanmıştır, çünkü artık "eğitim" somut bir şekilde AB kazanımlarına ve kurucu antlaşmalarına dahil edilmiştir (AB, 2013).

Bu süreçte Avrupa Birliği eğitim politikalarının belirlenmesinde önemli rol üstlenen diğer etmenler Sorbonne Deklerasyonu ve Bologna Süreci'dir.

2.1.1.2 Sorbonne Bildirgesi

20. yy.'ın ikinci yarısında hemen bütün devletler bazı değişkenler ile karşılaşmıştır, bunlardan öğrenci sayısında artış ve finansal kısıtlamalar başı çekmiştir. Bunların üstüne yükseköğretime karşı taleplerin de artmasıyla devletler yükseköğretim için bir sistem arayışına girmiştir ve 25 Mayıs 1998'de Paris-Sorbonne Üniversitesi'nin 800. kuruluş yıl dönümünde sadece Fransa, İtalya, Birleşik Krallık ve Almanya'nın katılımıyla, yükseköğretimi lisans ve yüksek lisans olarak iki aşamalı olmasını öneren Sorbonne Bildirgesi Fransa adına Claude Allegre-Milli Eğitim, Araştırma ve Teknoloji Bakanı tarafından, İtalya adına Luigi Belinguer-Halk Eğitimi, Üniversiteler ve Araştırma Bakanı tarafından, Birleşik Krallık adına Tessa Blackstone-Yükseköğretim bakanı tarafından ve Almanya adına ise Jürgen Rüttgers-Eğitim, Bilim, Araştırma ve Teknoloji Bakanı tarafından imzalanmıştır.

Bildirgede Avrupa'nın yükseköğretim stratejisi daha ilk cümlelerde resmen ortaya konulmuştur; "Avrupa yalnızca Euro, banka ve ekonomi Avrupa'sı olmakla kalmayıp "Bilgi Avrupa'sı" olması gerektiği de unutulmamalıdır. Kıtamızın entelektüel, kültürel, sosyal ve teknik boyutlarını güçlendirmeli ve bilgi Avrupa'sını bu boyutlar üzerine inşa etmeliyiz. Boyutlar, gelişmelerinde büyük rol oynayan üniversiteler tarafından şekillendirilmektedir" (YÖK, 2017).

Bildirgede ayrıca Avrupa'da üniversitelerin 750 yıl önce doğduğu ve o sıralar öğrencilerin ve akademisyenlerin kıta içinde serbestçe dolaşabildiği ve kendilerini geliştirmek adına diğer ülkelerin, üniversitelerin öğretim vb. imkanlarından yararlanmalarına karşın bugünkü öğrencilerin bu tür fırsatlardan yoksun oldukları dile getirilmiştir.

Kısacası Avrupa'nın maddi birlik haricindeki diğer boyutlarının gelişiminde üniversitelerin rolünün açıkça belirtildiği ve Avrupa vatandaşlarının kıtada özgürce dolaşabilmeleri temelleri üzerine kurulan bu bildirge aynı zamanda Avrupa çapında karşılaştırılabilir ve kıyaslanabilir bir Avrupa Yükseköğretim çerçevesi oluşturmak konusunda bugüne dek ortaya konulan en iddialı girişim olan Bologna Süreci'ni başlatan bir adımdır (Kansu-Yetkiner, t.y.).

2.1.1.3 Bologna Süreci

Sorbonne Deklerasyonu'ndan esinlenen bu süreç için dünyanın en eski üniversitesine ev sahipliği yapan İtalya'nın Bologna kentinde bir toplantı düzenlenmiştir ve Sorbonne'daki toplantıya katılmayan diğer ülkelerin yükseköğretim sorumluları İtalya Milli Eğitim Bakanı O. Zecchino tarafından davet edilerek toplantı gerçekleştirilmiştir.

Toplantıda Sorbonne'da alınan kararların daha da geliştirilip, somutlaştırılarak bir "Avrupa Yükseköğretim Alanı" tanımlamak istenmiştir. Avrupa tek tip bir eğitim-öğretim sistemine hiçbir zaman sıcak bakmadığı gibi burada da her ülkenin sistemleri arasında denge kurarak ana hatlarıyla birbirine entegre etme düşüncesini taşımaktadır. "Amaç, yükseköğretim sistemlerinin kendilerine özgü farklılıkları korunarak birbirleriyle karşılaştırılabilir olması ve uyumlu hale getirilmesinden ibarettir. Bu şekilde, bir ülkeden ya da yükseköğretim sisteminden bir diğerine geçişin kolaylaşması ve böylece öğrenciler ve öğretim elemanlarının hareketliliğiyle beraber istihdamın artırılması planlanmaktadır" (YÖK, 2017, para. 3).

Yükseköğretim sisteminin oluşturulması ve geliştirilmesi adına çok büyük önem arz eden Bologna Süreci, toplantıya katılan 29 Avrupa ülkesinin yükseköğretim sorumluları tarafından aşağıdaki hedeflere yönelik imzalanan Bologna Bildirgesi ile 1999 yılında resmen başlatılmıştır (Eurydice, 2007).

Durman ve diğerlerinin (2007) yaptığı çalışmaya göre Bologna Süreci'nin hedefleri aşağıdaki gibidir (s. 29);

- AKTS (*Avrupa Kredi Transfer Sistemi*) gibi yükseköğretim kredi sistemi oluşturmak,
- İki ana aşama olan lisans ve yüksek lisans sistemini hayata geçirmek,

- Yükseköğretim paydaşlarının hareketliliğini sağlamak, teşvik etmek ve hareketliliğin önündeki engelleri kaldırmak,
- Avrupa’da ülkeler arasında yükseköğretimin kalite güvencesi sistemini kurmak,
- Akademik derecelerin okunabilir ve karşılaştırılabilir olması için alınan eğitimin içeriğini özetleyen “diploma eki” verilmesi.

Bologna Süreci’nde yayımlanan bildirimlerin ülkeler için herhangi bir yasal bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Tamamen gönüllülük esas olan süreçte ülkelerin öğretim sorumluları aracılığıyla öngörülen hedeflere ulaşmak için birçok çalışmalar başlatılmıştır ve uğraşlar verilmiştir. Bu geniş kapsamlı süreçte, 2000 yılında toplanan Lizbon Zirvesi’nde belirlenen Lizbon Stratejileri’nin büyük rol oynaması ile birlikte bazı gelişmeler meydana gelmiştir. Bu gelişmeler şunlardır; 2001 Prag Bildirisi, 2003 Berlin Bildirisi, 2005 Bergen Bildirisi ve 2007 Londra Konferansı’dır.

2001 yılında içlerinde Türkiye’nin de bulunduğu üç yeni ülke eklenerek 32 Avrupa ülkesinin imzaladığı Prag Bildirisi ile sürecin hedeflerine şu 3 madde de eklenmiştir;

- Öğrencilerin ve akademisyenlerin yaşam boyu öğrenmeye teşviği,
- Yükseköğretim kurumlarının ve paydaşlarının sürece aktif katılımını sağlamak,
- Ülkeler arası öğretimin cazipleştirilmesi.

2003’te Berlin Bildirisi’nde hedeflere bir madde daha eklenmiştir ve üye sayısı yükselerek 40 ülke tarafından imzalanmıştır;

- Yükseköğretime doktoranın da eklenmesiyle 3 aşamalı hale getirmek.

2005’te ise üye ülke sayısı 45’e çıkmıştır ve 2005-2007 yılları arasında varılmak istenen hedefler için Bergen Bildirisi ile aşağıdaki öncelik alanları belirlenmiştir;

- Avrupa Yükseköğretim alanı ile Avrupa Araştırma alanı arasına ortak sorumluluk bilinci yerleştirmek,
- Süreci sosyal bağlamda kuvvetlendirmek,
- Öğrenci ve öğretim elemanı hareketliliği,
- Avrupa dışı ülkelerle işbirliği kurmak ve geliştirmek.

2007 yılındaki Londra Konferansı’nda ise;

- Sürece ilişkin gerçekleşen gelişmeler,

- Reformların gerçek anlamda uygulanmasına ağırlık verilmesi,
- Bu reformların eğitim- öğretim paydaşlarının günlük yaşantılarının bir gerçeği halini alması,
- Uygulamalarda yarıdan fazla yol kat edildiği ve gerçekleşen başarıların dünya çapında ilgi gördüğü gibi konular görüşülmüştür (Durman ve diğerleri, 2007, ss.28-30).

2.1.1.4 Lizbon Eğitim Stratejileri

2000 yılına gelinirken hızla gelişmekte olan ülkeler arasında Japonya, özellikle de Amerika Birleşik Devletleri açık ara farkla başı çekmektedir. Özellikle bilişim teknolojileri alanlarında ilerleyen bu ülkeler küreselleşen dünyada bilgi toplumu olma yolunda hızla yol alırken Avrupa'nın da kendi eksikliklerini görmesine neden olmuştur. Rekabetin iyice arttığı bu dönem için Bayraktar (2005) Avrupa Birliği eğitim ve istihdam alanlarında köklü değişikliklere ihtiyaç duymuştur ve bilgiye dayalı bir ekonomik sistem için gerekli insan gücünün nasıl yetiştirileceği sorusuna cevap aramaktadır şeklinde görüş belirtmiştir. Çünkü "Avrupa Birliği ekonomisinin temel sorunu bilgi-temelli bir ekonomiye dönüşmemiş olmaktır" (İnan, 2005).

Söz konusu nedenlerden dolayı 23-24 Mart 2000'de Lizbon Zirvesi gerçekleşmiş ve Lizbon Stratejisi kabul edilmiştir. Lizbon'da toplanan bu konsey üye ülkelerinde katkılarıyla eğitim sistemlerinin yaşam boyu gelişimi için öncelikler belirlemiştir ve daha önce toplanan konseylere farkla "eğitim" konusunun yanı sıra kültürel, sosyal ve ekonomik yaşamında farklı alanlarına değinmiştir.

"Bu strateji kapsamında, Avrupa Birliği'nin 2010 yılına kadar daha çok sayıda ve daha iyi iş ile daha büyük bir toplumsal uzlaşmayla sürdürülebilir ekonomik büyümeyi gerçekleştirebilecek bilgiye dayalı, dünyanın en rekabetçi ve dinamik ekonomisine dönüştürülmesi hedeflenmiştir" (Akses, 2014, s. 19).

Eğitimin ekonomik, sosyal ve toplumsal politikaların ayrılmaz bir parçası olarak görüldüğü Lizbon Zirvesi'nde belirlenen Lizbon Eğitim Stratejileri Avrupa Eğitim Sistemi'nin dönüm noktası olarak kabul edilmektedir. "Bunun yanı sıra genişleme sonucu artacak kültür ve dil çeşitliliğine yanıt vermede, eğitimde işbirliğinin zorunlu olduğu belirtilmiştir" (Tuzcu, 2006, s. 53). Eğitim imkanlarının geliştirilmesi, eğitimin her kademesinde daha yüksek donanım ve yaşam boyu öğrenme önceliklerini baz alan

eğitimde işbirliği politikası sayesinde Avrupa’da tüm bölgelerde bilgi toplumunun temelleri atılması beklenmektedir.

Avrupa Birliği’nin sosyal ve ekonomik sistemi bir nevi, yeniden yeniden yapılandırmayı amaçlayan bir proje niteliğinde olan Lizbon Eğitim Stratejileri Aksesi’nin 2014’te (ss. 19-23) yaptığı, Tuzcu’nun ise 2006’da (ss. 51-55) yaptığı çalışmalara göre şu şekildedir;

1. Eğitim-ğretim Niteliğinin ve Etki Alanının Genişletilmesi için:

- Bilgi toplumuna katkı adına temel yetilerin geliştirilmesi,
- Herkese bilişim teknolojilerine erişim imkanı sağlama,
- Teknolojik, matematik ve fen bilimleri alanlarını ileri taşıma ve bu alanlara merak uyandırma,
- İnsani ve maddi kaynakların en iyi ve en verimli şekilde kullanılmasını sağlama,
- Eğitim-ğretim paydaşlarının günün koşullarına göre yetiştirilmesi.

2. Yeni Eğitim-ğretim Sistemlerine Herkesin Ulaşması ve Faydalanması için:

- Öğrenmeyi daha keyifli ve ilgi çekici hale getirme,
- ğrenme ortamlarının tüm Avrupa halkına sunulması,
- Aktif Avrupa vatandaşı kimliğini bireylere kazandırarak fırsat eşitliği sağlamak ve toplum içinde sosyal uyumu destekleme.

3. Eğitim-ğretim Stratejilerinin Globalleşmesi için:

- lkeler arası işbirliğini geliştirerek hareketliliği ve değişimleri(ğrenim, ğretim) artırma,
- Eğitim-ğretim sistemi ile bilimsel araştırmalar, iş hayatı ve toplum arasındaki ilişkilerin dengelenmesi ve bağların kuvvetlendirilmesi,
- Bireyleri girişimciliğe teşvik etme,
- Eğitim-ğretimin uluslar arası çapta yaygınlaştırılarak geliştirilmesi adına yabancı dil öğrenimini geliştirme.

Avrupa Birliği Eğitim Politikaları’nın oluşumunu ana hatlarıyla toparlamak gerekirse, Avrupa Birliği’nin eğitim alanındaki faaliyetleri şöyle tarihsel olarak kısaca incelendiğinde birliğin ilk zamanlarında “eğitim” ile ilgili konuların yok denecek kadar az ve önemsiz olduğu görülmektedir.

Üye ülkelerin yarısından fazlası bu alanla ilgili hak ve özgürlüklerinin sınırlandırılmasından ve bazı yetkilerinin AB kurumlarıyla paylaşılmasından rahatsızlık duyacaklarını belirtmiştir. Bu yüzden 1957 Avrupa Ekonomik Topluluğu kurucu antlaşmasında topluluğun “eğitim-öğretimin geliştirilmesinde destek vereceği” maddesi yer almasına rağmen eğitim tamamen üye ülkelerin yetkisine verilmiştir ve 60’lı yıllarda topluluğun eğitimle ilgili tek icraatı bazı mesleki eğitim programları tasarlamak olmuştur.

60’lı yıllar böylece tamamlanırken eğitimde ortak bir politika belirlenmesi fikri ortaya çıkmıştır ve bunun üzerine 1974 yılında Avrupa Komisyonu temsilcilerinden bir Eğitim Komitesi kurulmuştur.

1976 yılınca ise ülkeler arası iş birliği, öğrenci-öğretmen hareketliliğinin başlatılması ve geliştirilmesi, diploma eşdeğerliklerinin gerçekleştirilmesi gibi maddelerin yer aldığı eğitim alanındaki ilk faaliyet planı hazırlanmıştır.

Bu bilgilerden hareketle günümüz Erasmus Programı’nın temellerinin atılmaya başlandığı anlaşılmaktadır, fakat yine de topluluk “Erasmus” adı altında büyük bir eğitim organizasyonunu ancak 1987 yılında üniversiteler arası değişim kapsamında başlatabilmiştir.

Avrupa Birliği’nin eğitim alanını ilk kez hukuki olarak temellendirmesi Maastricht Antlaşması’na (1992) ve arkasından gelen Amsterdam Antlaşması’na (1997) dayanmaktadır. Bu iki antlaşmada Avrupa Birliği’nin bilgi toplumuna geçişinde temel yapı taşı olan “eğitim” alanındaki yetki ve sorumlulukları şu ana fikir etrafında açıklanmıştır; “Üye devletlerin yetki ve yükümlülüklerine, ana hatlarıyla antlaşmalara uygun olarak yapılandırılmış eğitim sistemlerine ve dil-kültür farklılıklarına saygı göstererek birliğin üye devletleri arasında iş birliğini teşvik etmek, buna ek olarak gerektiğinde sistemini düzene sokmuş ülke ya da ülkeler diğer ülkelere yardım ederek tüm birlik çapında kaliteli bir sistem oturtmak”.

Buraya kadar yapılan düzenlemelerde “eğitim” her ne kadar üye devletlerin hür iradelerine bırakılmış olsa da 1990’lı yıllarda eğitim sistemlerini düzenleme ve geliştirme faaliyetleri göze çarpmaktadır. Bu süreçte en belirgin faaliyetler 1998 Sorbonne Bildirgesi, Bologna Süreci ve aslen 1999 Bologna Süreci’ndeki Lizbon Eğitim Stratejileri’dir. Sorbonne Bildirgesi’nde üye ülkeler arasında serbest dolaşma hakkı ve ülke vatandaşlarının karşılıklı olarak özellikle eğitim-öğretim imkanlarından

istifade edilmesiyle beraber yükseköğretimi belirli bir çerçeveye oturtmak gibi uygulamalar yürürlüğe sokulmuştur, bu sayede Bologna Süreci'ne önemli ölçüde zemin hazırlanmıştır.

Avrupa'nın eğitim-öğretim sistemlerinin hazırlanması, faaliyete geçirilmesi ve geliştirilmesindeki çok büyük bir önem arz eden Bologna Süreci'nde birer, ikişer yıl gibi kısa zaman aralıkları ile sırayla Lizbon Zirvesi, Prag Bildirisi, Berlin Bildirisi, Bergen Bildirisi ve Londra Konferansı gibi önemli gelişmeler kaydedilmiştir, fakat 2000 yılında Lizbon Zirvesi'nde kararlaştırılan Lizbon Eğitim Stratejileri eğitim-öğretim alanının geliştirilmesinde dönüm noktası olmuştur.

Lizbon Eğitim Stratejileri'yle 'eğitim' Avrupa Birliği için ekonomik ve sosyal stratejilerin geliştirilmesinde, birliğin kalkınmasında, yeni dünya düzeninde rekabet gücü yakalayabilmesinde vb. durumlarda artık en belirleyici faktör konumuna ulaşmıştır.

Eğitim ile ilgili bu düşüncenin oluşmasında 1960'lı yılların başından beri ekonomistlerin üzerinde çalıştığı 'insani sermaye teorisi'nden' esinlenilmiştir. Bu teoriye göre fiziki yatırımlardan önce, insanın öz sermayelerine yani bilgi, yetenek, tecrübe, kariyer, donanım vb. insanın çalışma, üretme, ve aktarma seviyesini belirleyen etmenlere yatırım yapılmasıdır. Çünkü gerçekleşmesi gereken bütün planlar, içinde insan olmadan yürütülemez. İşte bu şekilde bireyin kendisine yapılan yatırım sayesinde birey de toplum da sosyal ve ekonomik açıdan fayda görür. Çünkü bu anlayışa göre yapılan yatırımlar yeni teknolojiler, üretim ve hizmet sistemleri gibi çağın bütün gereklerini yerine getirebilen kalifiye bireylerin yetişmesini, işsizliğin azalmasını ve ilerlemeyi sağlamaktadır (Tunç, 1998).

Eğitimin dünyanın en dinamik ve rekabetçi bilgi ekonomisi olma yolunda başı çektiği artık kabul görmüştür ve eğitime olan ilgi ve yatırımlar hiç görülmediği kadar çoğalmıştır.

Bundan böyle düzenli bir işleyişin olması adına üye devletler üzerine bir disiplin yerleştirilmesi ihtiyacının doğduğu gözlemlenmektedir ve buna binayen 'Açık Koordinasyon Yöntemi' adı verilen sistem devreye girmektedir.

Eğitime dair üye devletlerin hak ve hürriyetlerine yine kısıtlama getirilmeksizin bu yöntemle göre artık Avrupa Birliği kurumları Lizbon Eğitim Stratejileri çerçevesinde

yapılmak istenen yeniliklerin uygulanabilmesi adına ortak hedefler belirleyecek ve üye devletler içinde bir yerde geliştirilmiş kaliteli ve aktif uygulamaların diğer tüm devletlere taşınmasında projeler hazırlayacaktır. Bu sayede devletler arasında aktif ve işlevsel bir iş birliğiyle koordinasyon gelişecektir. Bu metot ile Avrupa Birliği ortak hedeflerine maddi ve manevi tasarruflar yapılarak kısa ve kaliteli bir süreçte ulaşılabilecektir (Öztürk, 2008).

2.2 Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Tarihçesi

Söz konusu programların geliştirilmesi 1950’li yıllara kadar uzanmaktadır. AET (Avrupa Ekonomik Topluluğu) kuruluş antlaşması olan 1957 Roma Antlaşması’nın 128. maddesi “Konsey, komisyonun önerisi üzerine ve ekonomik sosyal komitenin görüşünü aldıktan sonra, hem ulusal ekonomilerin hem de ortak pazarın uyumlu kalkınmasına katkıda bulunabilecek ortak bir mesleki eğitim politikasının uygulanmasına ilişkin genel ilkeleri belirler” (Günoğur, 1985) kararına istinaden 6 Haziran 1974 yılında Avrupa Ekonomik Topluluğu’nun eğitim bakanlarından bir komisyon oluşturulmuştur. Bu eğitim komisyonu üye devletler adına 9 Şubat 1976 yılında eğitimde iş birliğini sağlamaya yönelik PETRA (Ortak Eğitim Faaliyetleri) programını kabul etmiştir. Kabul edildiği aynı yılda uygulamaya konulan PETRA üye devletlerin gençlerine mesleki yeterlilik kazandırmaya yönelik tasarlanmış bir program olup adından da anlaşıldığı gibi günümüz Avrupa Birliği’nin ilk ortak eğitim faaliyetidir (Haspolatlı ve Özkılıç, 2008).

Birliğin 1970’li yıllara gelene dek eğitim-öğretim ile ilgili herhangi bir çabası ya da projesi bulunmazken PETRA’nın üzerine birde 1986 yılında COMETT (Üniversite-Özel Sektör İş Birliği) programını devreye sokmasıyla daha ilk safhalarda gayet iyi sonuçlar elde etmiştir. Birlik COMETT ile mesleki eğitim kurumları arasında öğrenci değişimini sağlamayı ve bunu da özel sektörde uygulama deneyimi kazandırmayla desteklemeyi hedeflemektedir. Bu sayede öğrenciler ileri teknoloji ile doğrudan tanışabilecektir (Kalaycı, 2011).

PETRA’ dan itibaren ilerleyen bu on yıl içerisinde ERASMUS (Üniversiteler Arası Değişim) programının temelleri atılarak 1987 yılında uygulanmaya başlanmıştır. Yükseköğretim öğrencilerin değişimi ile ilgili olan ERASMUS uygulamasında öğrencilerin misafir kurumda ve döndükten sonra ders kredileri uyumundaki karşılaşılan problemlere karşı önlem amaçlı ‘ECTS’ (Electronic Credit Transfer

System) adıyla günümüzde halen daha kullanılmakta olan ortak kredi sistemi getirilmiştir, bu sistem akademik eşdeğerlik adına önemli bir uygulamadır.

1993 Maastricht Antlaşması sonraları birliğin eğitim alanını geliştirmede 2000-2006 yılları arasında uygulanması kararlaştırılan Sokrates, Leonardo da Vinci ve Gençlik Programları üzerine yoğunlaştığı görülmektedir (Economou, 2003).

Bu eğitim uygulamaları önceki programlara farkla yaşam boyu öğrenme, çoklu ortam ve her yaş grubu için iş birliğini de teşvik etmektedir.

Her yaş grubu ve eğitim seviyesi için düşünülmüş Sokrates Programı (Genel Eğitim) okul eğitimi için Comenius, yükseköğretim için Erasmus, yetişkinlerin eğitimi için Grundtvig, Avrupa dillerinin öğretilmesi için Lingua ve eğitim alanında bilgi teknolojilerinin geliştirilmesi için Minevra programlarını kapsayan bir çatı programdır. 1995 yılından sonra AB Eğitim ve Gençlik Programları üye devletler dışındaki devletlere katılım için açılmıştır (Jones, 2001). Bundan sebeptir ki PETRA ve COMETT'in geliştirilmiş hali olarakta adlandırılabilen Leonardo da Vinci Programı birliğe üye ve aday ülkeler arasındaki mesleki yeterlilik alanına yönelik bir geliştirme programıdır.

Gönüllülük esasına dayalı olan Gençlik Programı ise gençlere örgün eğitimin haricindeki zamanda kendilerine beceri geliştirme ve uzmanlık kazanma gibi fırsatlar tanımaktadır.

Türkiye'nin AB Eğitim ve Gençlik Programı'na tam katılımı da (1 Nisan 2004) bu döneme denk gelmiştir.

Bu programlar 2006 yılı sonunda Avrupa Parlamentosu ve Konseyi kararı ile genel ve mesleki eğitim programlarını tek bir çatı altında daha sade ve işlevsel olacak şekilde toplanması uygun görülmüştür ve 2007-2013 yılları arasında "Hayat Boyu Öğrenme Programları ve Gençlik Programı" adıyla uygulanmaya konulmuştur (Kalaycı, 2011).

Hayat Boyu Öğrenme Programları (LLP-Lifelong Learning Programme) Comenius, Erasmus, Leonardo da Vinci ve Grundtvig programlarını kapsamaktadır. Gençlik Programı ise bu dönemde de yine önceki dönemdeki ana esaslara dayanmaktadır.

Güncel olarak AB Eğitim ve Gençlik Programları ele alındığında 2014 yılında faaliyete geçmiş olan ve 2020 yılını da kapsayan Erasmus+ adıyla anılan tek bir çatı programı olarak yeniden doğmuş bulunmaktadır. Bundan bir önceki dönemde Avrupa

Birliği Hayat Boyu Öğrenme Programları bünyesinde yürütölmüş olan Comenius, Erasmus, Leonardo da Vinci, Grundtvig programları ile Gençlik Programı ve 5 uluslararası iş birliği programı (Erasmus Mundus, Tempus, Alfa, Edulink ve Sanayileşmiş Ülkelerle İş Birliği Programı) da dahil edilerek Erasmus+ Programı başliğı altında toplanmıştır (Ulusal Ajans, 2012).

Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları 1976-2000 arası 1.dönem, 2000-2006 arası 2. dönem, 2007-2013 arası 3. dönem ve günümüz dönemini kapsayan 2014-2020 arası 4.dönem olarak sınıflandırılabilir. Mevcut bilgilerden anlaşılmalıdır ki; Avrupa Birliği 1. ve 2. dönemi acemilik yahut acemiliği atma dönemidir. Bu dönemde edinilen tecrübeler ile kalfalık dönemi olan 3. dönem daha anlaşılır, sade ve kullanışlı olarak yapılandırılmıştır ve son olarak bütün dönemlerden edinilen bilgi, beceri, tecrübe ve bilgi teknolojileri tam anlamıyla profesyonel bir çizgide çağdaş Erasmus+ Programı'na uyarlanmakta olup söz konusu programlar 21. yy.'da en üst seviyelerine ulaşmıştır.

2.3 Erasmus+ Programı

Güncel olarak Erasmus+ olarak adlandırılan bu uluslararası program 1 Ocak 2014 itibariyle uygulanmaya başlayan ve 2020 yılı boyunca da sürecek; eğitim, gençlik ve spor alanlarında farklı yaş grupları ve farklı hedef kitlelerine yönelik destekler içeren çatı programının genel adıdır.

2007-2013 yılları arasında Avrupa Birliği Hayat Boyu Öğrenme Programları bünyesinde yürütölmüş olan Comenius, Erasmus, Leonardo da Vinci, Grundtvig programları ile Gençlik Programı ve 5 uluslararası iş birliği programı (Erasmus Mundus, Tempus, Alfa, Edulink ve Sanayileşmiş Ülkelerle İş Birliği Programı) da dahil edilerek Erasmus+ Programı başliğı altında toplanmıştır (Ulusal Ajans, 2012).

Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları'nın bu şekilde yeni bir çatı altında buluşturulmasının nedenlerine gelince bunlar temel olarak şu şekilde sıralanabilir; İşsiz genç nüfus oranının yüksekliği ve ekonomik kriz, mezunların istihdam oranının açık yerlere rağmen düşük olması, kalifiye elemana duyulan ihtiyacın artması, iş dünyasında daha sıcak ilişki ihtiyacı, sargın (örn.: kişinin kendi ayakkabısını boyaması, kazak örmesi), örgün ve yaygın eğitim de ortaklık ihtiyacı, daha sistematik bir uygulama düzeni gibi.

Erasmus+ Programı ile gelen yeniliklere ise; mevcut programların tek bir çatı altında toplanarak daha kolaylaşması, iş birliği faaliyetlerinde geri dönüş almaya yönelik bir tasarı ve 7 yıl için 14,7 milyar Avro bütçelendirme, bütün eğitim-öğretim ve gençlik alanları ile spor faaliyetlerini kapsayan tümcül bir anlayış ve bütün alanlar için kurumsal başvuru ve OLS (online yabancı dil desteği) gibi maddeler sayılabilmektedir.

Erasmus+ Programı üç ana eylem içermektedir;

Tablo 1: Erasmus+ Üç Ana Eylem

1- Bireylerin Öğrenme Hareketliliği (KA1)	2- Yenilik ve İyi Uygulama Değişimi için İş Birliği (KA2)	3- Politika Reformu Desteği (KA3)
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Personel Hareketliliği (okul eğitimi, mesleki eğitim, yükseköğretim) 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Stratejik Ortaklıklar 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Yapılandırılmış Diyalog: Gençler ve karar alıcılar arasında gençlik alanında toplantılar
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Yükseköğretim/mesleki eğitim öğrencilerinin hareketliliği 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Bilgi Ortaklıkları 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Eğitim, öğretim ve gençlik alanlarında bilgi
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ortak Yüksek Lisans Derecesi 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Sektörel Beceri Ortaklıkları 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Uluslararası kuruluşlar ile iş birliği
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Yüksek Lisans öğrencisi kredi garantisi 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Gençlik Alanında Kapasite Geliştirme 	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Avrupa Gönüllü Hizmeti ve Gençlik Değişimleri 		

(Ulusal Ajans, 2012)

Tablo 1’ de verilen ana eylemlere sahip Erasmus+ Programı eğitim, gençlik ve spor faaliyetlerine destek olarak; Avrupa’da iş dünyasının ve güçlü bir ekonominin gerek duyduğu yetilere sahip sosyal, kültürel, maddi ve manevi sermayenin çoğalmasına katkı sağlamayı hedeflemektedir.

Bu ana düşünce daha net anlaşılması için şu şekilde detaylandırılabilir;

- Program ülkeleri ile ortak ülkelerde eğitim, öğretimi ve iş birliğini artırmak,
- Eğitim-öğretim ortamlarında çok dilliliğe ve çok kültürlülüğe dikkat çekerek yabancı dil öğrenim ve öğretimini iyileştirmek,
- Mesleki eğitimin özel amacı; eğitim verme istihdam etme arasında pozitif bir korelasyon yakalamak ve yetenek eksikliği olan bölümlere eğilmek,
- Yetişkinlere yeniden yeti kazandırmak ve geliştirmek,
- Ekonomiyi eğitim ve öğretim temelleri üzerinde sabit kılmak,
- Farklılıklara saygılı bireyler yetiştirmek ve Avrupa Vatandaşı Kimliği kazandırmak.

Programın birçok özelliği bulunmasına rağmen en önemli özellikleri şunlardır;

- Becerilerin ve kişisel donanımların tanınarak belgelendirilmesi,
- Uluslararası kapsam,
- Çok dillilik ve kültürel farklılıklar
- Katılımcıların hak ve hürriyetlerinin korunması,
- Eşitlik ve sosyal kapsama,
- Misafir kurumda alınan sonuçların başka kurumlarca da kullanılması,
- Öğrenciler için eğitim-öğretim materyallerine sınırsız erişim.

Tablo 2: Programa Katılan Ülkeler

AB Üyesi 29 Ülke (Bosna-Hersek 2016’da alındı)	Avrupa Serbest Ticaret Birliği Üyesi 4 Ülke İsviçre, İzlanda, Norveç, Lihtenştayn
Üçüncü Dünya Ülkeleri	Aday Ülke : Türkiye

(Ulusal Ajans, 2012)

Programa aşağıdaki tablolarda verilen ülkelerin faaliyette olan tüm kurum ve kuruluşları başvurabilmektedir;

Program Ülkeleri

Aşağıdaki ülkeler Erasmus+ Programına herhangi bir sınırlama olmaksızın katılabilen Program Ülkeleridir:

Avrupa Birliği (AB) Üye Ülkeleri			
Almanya	Finlandiya	İspanya	Malta
Avusturya	Fransa	İsveç	Polonya
Belçika	Güney Kıbrıs R. Y.	İtalya	Portekiz
Bulgaristan	Hırvatistan	Letonya	Romanya
Çek Cumhuriyeti	Hollanda	Litvanya	Slovak Cumhuriyeti
Danimarka	İngiltere	Lüksemburg	Slovenya
Estonya	İrlanda	Macaristan	Yunanistan
AB Dışındaki Program Ülkeleri			
İzlanda	Lihtenştayn	Makedonya	Norveç
Türkiye			

Komşu Ortak Ülkeler

Aşağıdaki Komşu Ortak Ülkeler ilgili faaliyetin kuralları izin veriyor ise Erasmus+ Programına katılabilirler:

Batı Balkanlar	Doğu Ortaklığı Ülkeleri	Güney Akdeniz Ülkeleri	Diğer Ülkeler
Arnavutluk Bosna Hersek Kosova Karadağ Sırbistan	Azerbaycan Beyaz Rusya Ermenistan Gürcistan Moldova Ukrayna	Cezayir Fas Filistin İsrail Libya Lübnan Mısır Suriye Tunus Ürdün	Rusya Federasyonu

Şekil 1: Erasmus+ Program Ülkeleri (Ulusal Ajans, 2012, para. 1)

Ulusal Ajans'ın 2014 yılında yaptığı anlaşmaya göre programın hedef kitlesi;

- Eğitim, gençlik ve spor alanında faaliyeti olan kurum/ kuruluşlar
- İşletmeler
- Dernekler, vakıflar, sivil toplum kuruluşları
- Eğitim çalışanları
- Örgün eğitim öğrencileri
- Yetişkin eğitimi öğrencileri
- Gençler
- Gençlik çalışanlarını kapsamaktadır.

2.3.1 Comenius Programı

Programın adı 28 Mart 1592 yılında eski adıyla Moravya günümüzdeki Çek Cumhuriyeti'nde doğmuş meşhur filozof, ilahiyatçı ve eğitimci Jan Amos Comenius'tan gelmektedir. Comenius Almanya Heidelberg Üniversitesi'nde öğrenim

görmüştür ve sisteme en büyük katkısı öğretim teknikleri üzerine olmuştur. Kendisi bütün çocuklar için maddi ve manevi yahut da herhangi bir durumuna bakılmaksızın eşit eğitim görmeleri gerektiğini düşünmektedir. Bu arada Comenius evrensel eğitimin ilk savunucularındandır ve toplumun hatta her şeyin temelini eğitime dayandığını söylemektedir (Sancak, 2009).

Comenius Programı okul eğitimi doğrultusunda okul öncesi, ilk ve orta okul ve de lise öğrencileriyle beraber öğretmenler ve okul idarecilerine yönelik bir programdır ve okul terklerinin aza indirilmesi, temel yetilerin geliştirilmesi, öncelikle okul öncesi çocuklarının yetiştirilmesinde kalitenin artırılması ve öğretmenlerin mesleki becerilerinin artırılması gibi öncelikli amaçlara sahiptir.

Program 3 ana eylem içermektedir, ancak araştırma konusu gereği eğitimle alakalı olan eylem ya da eylemlere daha ağırlık verilecektir.

Bu 3 ana eylem aşağıdaki gibidir;

Ana Eylem 1: Okul Eğitimi Personelinin Öğrenme Hareketliliği

(Faaliyet süresi : 2 gün – 2 ay)

Ana Eylem 2: Okul Eğitimi Alanında Stratejik Ortaklıklar

(Faaliyet süresi: 5 gün – 2 ay / 2 ay – 12 ay)

Ana Eylem 3: Politika Reformuna Destek

2.3.1.1 Okul Eğitimi Personelinin Öğrenme Hareketliliği

Bu eylem alanı okul öğrencileri ve öğretmenlerin hareketliliği adına şu temel amaçları gütmektedir;

- Mesleki becerilerini artırmak,
- Yurt dışında mesleki uygulama tecrübesi kazandırmak,
- Farklı eğitim ortamları görüp-tanıma imkanı,
- Öğretmenlerin yeni materyal, metot ve teknik geliştirmeye özendirme,
- Kültürel farklılıklar ile başa çıkmayı eğitimcilere öğretmek,
- Eğitimcilere çok kültürlü ortamda bireysel farklılıklara hitap edebilmeyi öğretmek,
- Dersin hedef dilde zorlanılmadan işlenilmesini sağlamak,

- Yurt dışında okul, sınıf vb. yönetimlerin nasıl gerçekleştiğini eğitimcilere tanıtmak,
- Farklı yerlerde farklı okul imkanlarını tanıtmak,
- Okul eğitiminde ve hizmet içi eğitimde Bilişim Teknolojilerinin kullanımını teşvik ederek sürekliliğini sağlamak,
- Eğitimcilerle Avrupa'nın farklı kültürlerini, ana ve yabancı dillerini ve zihniyetini göstermek.

2.3.1.2 Okul Eğitimi Alanında Stratejik Ortaklıklar

Bu eylem alanında ayrı ülkelerde bulunan okullar, eğitimci yetiştiren kuruluşlar, yerel/bölgesel eğitim kurumları ve diğer kuruluşlar arasında iş birliği yapılmasını, deneyimlerin karşılıklı aktarılmasını, yeni eğitim uygulamalarının yaygınlaşmasının tasarlanmasıyla beraber eğitimde kaliteyi temelden çatıya kadar artırmak istenmektedir.

Bu sebeple aşağıdaki amaçları gütmektedir;

- Öğrencilerde aktif Avrupa vatandaşı olma yolunda, kendi geleceklerini hazırlayabilme potansiyeli oluşturmak,
- Öğrencilerden güzel dönütler alınan herhangi bir eğitim uygulamasının diğer kurumlar ile de paylaşılması,
- Eğitimin bütün aşamalarında fırsat eşitliği sunmak,
- Öğrenci başarısızlığı, dışlanma, özel eğitime muhtaç öğrencilerin adaptasyonu vb. problemleri çözmek adına ortak çözüm önerileri sunmak,
- Irkçılık ve yabancı düşmanlığıyla mücadele etmek,
- Öğrencilerin yabancı dil öğrenmeye teşvik edilmesini sağlamak,
- Öğrencilerin farklı kültürlere karşı açık ve saygılı olmasını sağlamak,
- Öğretilen yabancı dil sayısını artırmak ve özellikle öğrencilerin konuşma becerilerini geliştirmek,
- Öğrencilere, Bilişim Teknolojileri'ni tanıtmak ve kullanmaya teşvik etmek.

2.3.1.3 Politika Reformuna Destek

Avrupa Birliği eğitim politikalarının belirlenmesinde okul eğitimiyle ilgili kısımda yapılacak her tür yenilik ve gelişimi desteklemek amaçlanmaktadır. Söz konusu faaliyet okul eğitimini; okul öncesi, ilkokul, ortaokul ve lise olarak kalem kalem ele almaktadır ve toplumun refaha ermesi adına eğitim ve eğitim paydaşları için sürekli gelişime dayalı çalışmalar yürütmektedir.

2.3.2 Leonardo da Vinci

Mesleki eğitimle alakalı olan bu programın adı Leonardo da Vinci'dir. Leonardo da Vinci stn zekaya, bilgiye, beceriye ve donanıma sahip bir ressam, mimar, heykeltıraş, müzisyen, bilim adamı, mühendis ve şehir planlayıcısıydı. 1452-1519 yıllarında yaşamış ve bir çok sözü edilen mesleklerde stad olması sebebiyle Avrupa Birliği'ne bu program için Leonardo da Vinci ismini koymalarında ilham kaynağı olmuştur. Zamanında Leonardo da Vinci'nin eğitimini sürekli devam ettirmesi bu programında bir özelliği olarak düşünülebilir. Günümüzde halen daha yaptığı buluşları, çizimleri vb. geçerliliğini korumakta ve alanlarında uzman kişilerin ilgisini cezbetmektedir (Kalaycı, 2011).

Leonardo da Vinci programı mesleki eğitim ve ğretim alanındaki faaliyetleri desteklemektedir; özellikle mesleki eğitimde yetiştirilenlerin iş imkanlarını artırmak, bilgi ve becerilerini artırmak amacıyla beraber Avrupa ekonomisini dünya ülkeleriyle daima rekabet edebilecek seviyeye ulaştırmak adına Avrupa'da iş birliğini geliştirmek, artırmak ve dayanışma içinde olmayı sağlamak da programın temel hedefleri arasında sayılmaktadır. Program 2 ana eylem içermektedir. Bu 2 ana eylem aşağdaki gibidir;

Ana Eylem 1: Mesleki Eğitim ğrenci ve Personelinin ğrenme Hareketliliği

(Faaliyet türüne göre faaliyet süresi: Öğrenciler için: 2 hafta – 12 ay

Personel için : 2 gün - 2 ay)

Ana Eylem 2: Stratejik Ortaklıklar

(Faaliyet süresi: Kısa dönem 5 gün – 2 ay / uzun dönem 2 – 12 ay)

Sektörel Beceri Ortaklıkları

(Faaliyet süresi : 2-3 yıl)

2.3.2.1 Mesleki Eğitim Öğrenci ve Personelinin Öğrenme Hareketliliği

Mesleki eğitim öğrenci ve personelinin öğrenme hareketliliği adındaki bu faaliyette adından da anlaşıldığı gibi mesleki eğitim gören öğrenciler ve bu eğitimi veren öğretmenlere alanlarıyla ilgili şeyleri öğretme esası bulunmaktadır. Daha geniş olarak öğretmen ve öğrencilerin yurt dışına giderek eğitim-öğretim ortamlarını tanınması, yeni teknolojilerle buluşması, geliştirilmiş sistemleri tanınması, farklı çözüm ortaklıklarında bulunması vb. tecrübeler edinmesiyle kendi mesleki bilgi, beceri ve donanımını artırmak olarakta tanımlanabilmektedir. Bu sayede öğretmenler iş pratiği, güncellenme ve eğitimsel özellikler kazanırken, öğrencilerin yurt dışı eğitim fırsatları artmakta, okul sonrası hayatlarında iş yaşantısına girmeleri kolaylaşmakta ve iş dünyasının beklentilerini önemli ölçüde karşılamaktadır.

Bu faaliyette “öğrenci hareketliliği” ve “personel hareketliliği” olmak üzere 2 faaliyet bulunmaktadır.

Öğrenci Hareketliliği: Meslek lisesinde okuyan öğrenciler ve çıraklar için olan bu faaliyet bireylerin yurt dışında bir iş yerinde ya da okul sonrası çalışma programı uygulayan bir meslek okulunda staj yapmalarına imkan vermektedir. Ayrıca 1 ayı geçen faaliyetlerde öğrencilere İngilizce, Almanca, Fransızca, İspanyolca, İtalyanca ve Flemenkçe dışındaki diller için dil desteği verilmektedir.

Personel Hareketliliği: Bu faaliyet meslek öğretmenliği yapanlar için yurt dışında bir meslek okulunda veya iş yerinde çalışma, proje ortağı kurumda hocalık yapma ya da eğitim yapılırken yerinde doğrudan gözlemlene olanağı tanımaktadır.

Bu faaliyete katılabilecek kişiler ise tam olarak aşağıda belirtilmiştir;

- Mesleki eğitim alanında faaliyet gösteren kurum veya kuruluşların öğrenci, çırak ve de personelidir,
- Refakatçileri olmak şartıyla engelli veya azınlık konumundaki meslek eğitimi alan öğrenciler,
- Mezuniyet tarihinden itibaren 1 yıl içerisinde, bir meslek eğitimi bölümünden mezun olmuş öğrenciler,
- Uluslararası hareketlilikte görevli kişiler, yönetim ve rehberlik yetkisi olan personel, öğretmenler, eğitimci vb. kişiler,

Kurum bazında ise faaliyete ulusal meslek eğitimi yöneticileri ile mesleki eğitim kurum ve kuruluşları katılabilmektedir.

Proje için verilen hibe desteğinin de içeriği şu şekildedir;

- Kurumsal destek
- Yol masrafları
- Kişisel destek
- Özel ihtiyaç desteği

2.3.2.2 Mesleki Eğitim Stratejik Ortaklıklar

Bu faaliyet sayesinde, bölgesel, kurumsal, yerel, ulusal ya da AB seviyesindeki çağdaş uygulamalar, yeni geliştirilmiş sistemler, kazanç sağlayacak tecrübeler vb. hususlarında farklı milletlerden, farklı eğitim, öğretim, gençlik branşlarından, farklı kültür ve ekonomilerden hep birlikte karlı ortaklıklar kurulabilmektedir.

2016 yılında başlamış olan amaçlara ve ortaklık sistemine bağlı kalan stratejik ortaklıklar projeleri iki türde gerçekleştirilmektedir.

Yenilik Geliştirmeye Yönelik Stratejik Ortaklıklar: Program üyesi ülkelerden en az üç resmi veya özel kurum / kuruluşlar bir araya gelerek bir ortaklık kurabilmektedir. Bu ortaklıktan doğan projenin yenilikçi, pratik, çözü odaklı olması vb. özelliklere sahip olması ya da mevcut sistemin diğer üye ülkelere de yaygınlaştırılmasına imkan sağlanması beklenmektedir. Bu doğrultudaki proje ya da projeler için hibe desteği talep edilebilmektedir.

İyi Uygulamaların Değişimine Yönelik Stratejik Uygulamalar: Burada amaç kurum / kuruluşların bilgi ve tecrübe ortaklık ağları oluşturmalarını sağlamak, uluslararası statülerini yükseltmek, uygulamaların metot ve tekniklerini aralarında paylaşma imkanı tanımaktadır. Kurulan sistemde üyeler projelerini üretir, uygulamaya koyar ve somut sonuçlar elde ederler ise faaliyet süresi ve sonuçlandırmaya yönelik hibe alabilmektedir. Elde edilen sonuçların havuzda birikmesiyle üye ülkeler işlerine yarayan her bir bilgi ve deneyimden açık erişim imkanıyla yararlanabilmekte ve bu sayede kendilerini geliştirebilmektedir.

Avrupa Komisyonu kararı ile bu iki proje için iki ayrı hibe uygun görülmüştür. Mesleki Eğitim Stratejik Ortaklıklar için ayrılan hibenin % 80'i Yenilik Geliştirme projeleri için, % 20'si ise İyi Uygulamaların Değişimi için verilebilmektedir.

Stratejik bir ortaklık sağlandığında projenin desteklenmesi için şu özelliklerden bir ya da daha fazlasını içermesi beklenmektedir;

- Eğitim, öğretim ve gençlik için yenilikçi sistemlerin geliştirilmesine, sınanmasına ya da uygulanmasına özendirme,
- Olumlu çıktı alınmış uygulamaların paylaşımı için kurum / kuruluşlar arasında iş birliğini teşvik etmek,
- Aktif bir Avrupa Vatandaşı ve uluslararası bir girişimci olmaya imkan vermek,
- Yaşantı yoluyla edinilen bilgi ve becerilerin tanınması ve geliştirilmesini sağlamak.

Faaliyetlerden kimlerin yararlanacağı konusunda projeye başvuru esnasında belirtmek şartıyla projede yer alan öğrenciler ve personeller projeye ortak ülkedeki eğitim-öğretim faaliyetlerinden istifade edilebildiği bilinmektedir.

Ayrıca projeler aşağıdaki kategoriler için hibeyle desteklenmektedir;

- Düşünsel çıktılar
- Proje kontrolü ve tatbiki
- Özel ihtiyaçlar desteği
- Çarpan etkili faaliyetler
- Uluslar-üstü proje toplantıları
- İstisnai giderler
- Öğrenme-öğretme hareketliliği uygulamaları

2.3.2.3 Sektörel Beceri Ortaklıkları

Sektörel Beceri Ortaklıkları belirli bir ticari sektörde piyasanın duyduğu sektörel beceri ihtiyaçlarını, birden fazla meslekle ilgili yeni girişim ve beceri taleplerini mesleki eğitim müfredat ve uygulamalarının karşılayabilme düzeyini artırmaya yönelik uluslararası projelerdir. Ticari sektörün şuanki ve ilerideki ihtiyaçlarına cevap

verebilecek birbiriyle tutarlı ve geniş kapsamlı faaliyetleri destekleyen bu projelerde iki tür ortaklık söz konusudur;

LOT1: Belli bir ticari sektördeki yetenekli eleman ihtiyaçlarının ve eksik yönlerin tanımlanması için en az iki ortak olmak ve en az 12 program üye ülkesini içine alan verileri sağlayabilmek şartıyla ulusal kurum / kuruluşlar veya Avrupa Birliği'ndeki geniş kapsamlı organizasyonlardır.

LOT2: Program ülkeleri için ortak bir meslek eğitimi planlanması ve faaliyete geçirilmesi için en az altı ortak olmak ve en az 3 program üye ülkesini içeren verileri sağlayabilen kurum / kuruluşlardır.

Bu faaliyette Eurostat NACE standartındaki bütün sektörler kabul görmektedir. Örnek sektörler; inşaat, kimya, tarım, sağlık, çevre teknolojileri, turizm, bilişim teknolojileri ve deri, konfeksiyon, imalat gibi Avrupa Sektörel Beceriler Toplulukları'nı oluşturan sektörler.

Sektörel Beceri Ortaklıkları'nın temel amaçları aşağıdaki gibidir ;

- Kalifiye eleman ihtiyaçlarını tanımlamak,
- Mesleki eğitimde yeni yaklaşımlar ve teknikler geliştirmek,
- Öğrencilerin uygulama sırasındaki eğitimlere adaptasyonunu sağlamak,
- Öğrenci becerilerinin geliştirilmesi ve bunların sertifikalandırılması,
- Olumlu girdi ve çıktıları ortak ülkelerle paylaşmak,
- Mesleki eğitim planlamalarının çağdaştırılması,
- Ekonomik gücü artırıp dünya ekonomi yarışında rekabete devam etmek,
- Ticari sektörler ile meslek eğitimi kurumları arasında bilgi ve tecrübe alışverişini sağlamak.

2.3.3 Grundtvig Programı

Bireylerin sadece maddiyat ya da kariyer için değil manevi anlamda bir doyuma da ulaşmaları için hayat boyu öğrenimde bulunmaları gerektiğini düşünen din alimi, öğretmen, tarihçi, düşünür ve şair olan 1783-1872 yıllarında yaşamış Danimarkalı Nikolaj Frederick Severin Grundtvig halk eğitimi okullarının atası olarak tanınmaktadır ve aynı zamanda da yaygın eğitimin kurucusu konumundadır. Yaptığı

bu çalışmalardan ötürü Avrupa Birliği Komisyonu tarafından bu programa Grundtvig adı verilmiştir.

Grundtvig programı globalleşen dünyanın getirileri arasında bulunan bilgi yeniliklerine adaptasyon için okul eğitimi haricindeki yaşamda yetişkinlerin eğitimi için tasarlanmış bir faaliyettir. Bu faaliyet içinde mesleki eğitim haricinde her tür yaygın eğitim imkanı bulunmaktadır. Faaliyetin asıl hedef kitlesi hiç eğitime katılmamış göçmenler, okulunu yarıda bırakmış yetişkinler ve yaşlanan nüfus olmakla beraber bu grupların sorununu ortadan kaldırmak hedeflenmektedir.

Yetişkin eğitimi için hizmet sunan kurum ve kuruluşların iş birliğiyle hem yaşam boyu öğrenme devam etmekte hem de yetişkinlerin bilgi, beceri ve donanımı artarak istihdamları artmaktadır ki bu sayede toplumun sosyal ve ekonomik dengeleri kurulabilmektedir. “Yaş ve mekana bağlı olmayan ve insanın yaşamı boyunca devam eden bir süre olan eğitim, beşikten mezara eğitim felsefesiyle Grundtvig programı kapsamında desteklenmektedir. Grundtvig bu yönü ile Comenius ve Erasmus’u destekler niteliktedir. Böylece zinciri tamamlayan en önemli halkadır” (Tanyeri, 2006, s. 37).

Grundtvig programı kendi içinde iki ayrı alt eylem barındırmaktadır.

1. Yetişkin Eğitimi Personelinin Öğrenme Hareketliliği

(Faaliyet süresi: 2 gün -2 ay)

2. Yetişkin Eğitimi İçin Stratejik Ortaklıklar

(Faaliyet süresi: Uzun dönem : 2-12 ay / Kısa dönem: 5 gün-2 ay)

2.3.3.1 Yetişkin Eğitimi Personelinin Öğrenme Hareketliliği

Yetişkin Eğitimi Personelinin Öğrenme Hareketliliği her türde yaygın eğitimin kalite ve güvenilirliğini artıracak şekilde yetişkinleri eğitecek kişilerin (öğretmen, eğitmen vb.) bilgi, beceri, donanımlarını ve anahtar yetkinliklerini geliştirmeyi hedeflemektedir.

Erasmus+ Task (2015) verilerine göre anahtar yetkinlikler (para. 3);

- Ana dilde iletişim,
- Yabancı dilde iletişim,

- Matematik-Fen ve Teknolojide temel yeterlilikler,
- Dijital yeterlilik,
- Öğrenmeyi öğrenmek,
- Kültürel bilinç ve ifade,
- Girişim ve girişimcilik anlayışı,
- Sosyal ve yurttaşlık yeterliliğidir.

Söz konusu hareketliliğe ülkemizde yetişkin eğitimi alanında yer alan kurum/kuruluşlarda çalışan yetişkinlere eğitim veren kişiler, kurumları adına başvuruda yapabilmektedir ve aşağıdaki faaliyetler doğrultusunda hibe ile desteklenmektedir.

Ders Verme Görevlendirmesi: Bu faaliyet ülkemizde yetişkinlerin eğitim aldığı bir kurum ya da kuruluşta görevli bir öğretmenin, eğitimcinin yurt dışında aynı kategorideki bir kurum ya da kuruluşta ders vermesine imkan sağlamaktadır.

Yapılandırılmış Yurt Dışı Kursları veya Eğitim Etkinlikleri: Bu etkinlik yahut kurslar yetişkin eğitimi öğretmeninin pedagojik anlamda kendisini geliştirmesini sağlamaktadır.

İş Başı Eğitimi: Bu faaliyet ülkemizde yetişkin eğitimi öğretmenlerinin yurt dışında yetişkin eğitimi veren bir kurumda bir iş başı eğitim dönemi deneyimlemesine imkan sunmaktadır.

Hareketliliğin bu faaliyetleri sayesinde öğretmenler Avrupa'daki bilişim teknolojileri ile donatılmış öğrenme ortamlarını, geliştirilmiş yeni sistem, metot ve tekniklerini deneyim etme fırsatı yakalamaktadır. Böylelikle kendilerinde daha geniş ve çağdaş bir perspektif oluşturarak bu birikimleri ülkemiz yetişkin eğitimine uyarlamaktadırlar.

Proje için sağlanan hibe ise aşağıdaki maddeleri kapsamaktadır;

- Seyahat masrafları
- Kurumsal destek
- Özel ihtiyaç giderleri
- Kurs ücreti
- Kişisel destek
- İstisnai giderler

2.3.3.2 Yetişkin Eğitimi İçin Stratejik Ortaklıklar

Bu stratejik ortaklıklar programa üye devletlerin yetişkin eğitimi ile ilgili kurum ve kuruluşları arasında yeni uygulamaların, metot ve tekniklerin geliştirilmiş sistemlerin doğrultusunda uluslararası bir statüde paylaşımını sağlamak adına paylaşım ağı oluşturmayı planlamaktadır. Bu sistem üzerine kurulan ortaklıklarda herkesin payına düşen kar, eğitim sistemlerini güçlü kılmak olmaktadır.

Söz konusu stratejik ortaklıklar iki farklı proje türü ve buna bağlı iki farklı hibe desteği içermektedir.

Yenilik Geliştirmeye Yönelik Stratejik Ortaklıklar: Mevcut sistemlerin geliştirilmesi ya da yeni sistemlerin kurulması ve bunların üye devletlerin kurum / kuruluşları arasında paylaşılması söz konusu ortaklık faaliyetinin beklentileri arasında yer almaktadır. Bu beklentiyi karşılayacak projeler üreten kurum / kuruluşlar hibe desteği talep edebilmektedir.

İyi Uygulamaların Değişimine Yönelik Stratejik Ortaklıklar: Bu ortaklık projesinin isminden de anlaşılacağı gibi, programa üye ülkelerin yetişkin eğitimi veren kurum / kuruluşları arasında iyi çıktılar elde edilen bir ya da daha çok uygulamanın değişimi amaçlanmaktadır. Bu iş birliği sayesinde ortakların uluslararası kapasitesinin artmasının yanı sıra eğitim sistemleri daha da çok geliştirilecektir.

Bu iki projeden yenilik geliştirme için programa ayrılan bütçenin % 80'i tahsis edilirken geri kalan % 20'si ise iyi uygulamaların değişimi adına ayrılmıştır. Bahsedilen hibeden yararlanmak için aşağıdakine benzer projeler gerçekleştirilebilir.

- Ortaklar arasında bilgi ve deneyim paylaşımına yönelik projeler
- Çağdaş uygulamaların tasarlanmasına ve denenmesine yönelik projeler
- Aktif bir girişimci ve Avrupa Vatandaşı olmaya yönelik projeler
- Her tür eğitim ile edinilmiş bilgi ve donanımların belgelendirilmesine yönelik projeler
- Başarılı kurumlar arası iş birliğini artırmaya yönelik projeler

Bir stratejik ortaklık için programa üye devletlerden en az üçünden üç farklı kurum ya da kuruluş gerekmektedir. Bu ortakların projeye başvururken belirtmeleri halinde yetişkin eğitimi kurumunda çalışan eğitimciler ve bu kurumda eğitim gören yetişkin

öğrenciler yurt dışındaki ortak kurumlarda eğitim, öğretim faaliyetlerine katılabilmektedir.

Söz konusu ortaklıklar adına aşağıdakiler için hibe desteği sağlanmaktadır.

- Özel gider desteği
- İstisnai masraf desteği
- Düşünsel çıktılar
- Uluslar-üstü proje toplantıları
- Proje kontrolü ve tatbiki
- Üretici faaliyetler
- Opsiyonel hibe desteği

2.3.4 Gençlik Programı

Gençlik programı Avrupa Birliği Komisyonu tarafından ergenlik ile yetişkinlik arasındaki gençler (13-30 yaş) için tasarlanmıştır. Program aracılığıyla gençler farklı ülkelerden, dillerden, dinlerden, ırklardan ve kültürlerden gençler ile bir proje çerçevesinde yurt içinde veya dışında bir araya gelmektedir. Bu arada programa katılım için yabancı dilin çok iyi bilinmesi gerekmektedir. Böylelikle gençlerde farklılıklara saygı, dayanışma, ortak mücadele, ön yargıları kırma, kendini değerli hissetme ve programın önceliklerinden olan Avrupalılık duygusu gelişmektedir.

Avrupa Birliği gençliğin potansiyel enerjisini doğru yönlendirmeye 2020 hedeflerine ulaşabileceğinin ve aslında dünya geleceğinin de gençlerin elinde olduğunun farkına varmıştır. Ayrıca bilgi, gelişim, yüksek seviye eğitim ve yetiler, adaptasyon, yaratıcılık, iş gücü piyasasına ve toplumda aktif girişime dayalı bir ekonomi elde etmek için Avrupa Birliği gündeminin tam merkezine konulan Avrupa Birliği 2020 hedeflerinin bir önder girişimi olan “Gençlik Hamlesi’nin” desteklenmesine katkıda bulunmak hedeflenmektedir (Alesina ve Giavazzi, 2006).

Programın gerçekleşmesi adına aşağıdaki konular kapsamında projeler yapılabilmektedir;

- Çevre ve ortak mirası koruma
- Sanat

- Kùltür
- Kırsal ve Őehirsel kalkınma
- Fırsat eşitliği
- Irkçılık ve yabancı dűŐmanlıĐını önleme
- Sağlık adına uyuŐturucu vb. bağımlılıklarıyla m¼cadele
- Toplumdan tecrit ve gençlik suçlarına karşı önlemler
- Gençlik geliştirme politikaları, gençlik boş zaman planlamaları
- Gençliği spora teşvik
- Basın ve iletişim
- Aktif Avrupa Vatandaşı olmak

Bir proje için en az iki ortak ve en fazla iki konu seçilmesi uygun gör¼lmektedir.

Programın amaçları hususunda ise aşağıdakiler bilinmektedir.

- Gençlerin kendisini geliŐtirmelerinde destekte bulunmak.
- Gençlerin toplumlar iç içe geçmesini sağlamak.
- Gençlere dayanışma bilincini aŐılamak.
- Irkçılığı ve yabancı dűŐmanlıĐını önlemek.
- Toplumun her kademesinde ayrımcılığa karşı çıkıp, eşitliği getirmek.
- Orta Avrupa'nın kùltür mirasının iyi anlaşılmasını sağlamak.

Gençlik programının eylem Őeması aşağıdaki gibidir;

Ana Eylem 1: Bireylerin ÖĞrenme Hareketliliği

- Gençlik Değişimleri
- Avrupa Gönüll¼ Hizmeti
- Gençlik Çalışanlarının Hareketliliği

Ana Eylem 2: Yenilik ve İyi Uygulamaların Değişimi İçin İŞ birliği

- Stratejik Ortaklıklar

Ana Eylem 3: Politika Reformları İçin Destek

- Yapılandırılmış Diyalog: Gençler ve Gençlik Alanında Karar Mercileri Toplantıları

2.3.4.1 Gençlik Değişimleri

Gençlik Değişimleri adından da anlaşıldığı gibi gençlik programından yararlanılabilen ülke gençlerini ülkeler arasını sınırları kaldırarak bir araya getirmektedir. Faaliyetin ana mantığı “ Gençlik Programı” ana başlığında verilen bilgilere dayanmaktadır ve gençler birbirlerinin kültürleri hakkında öğrenme imkanına sahip olmaktadır. “Gruplar, karşılıklı olarak ilgi duyulan bir konu etrafında Gençlik Değişimi’ni birlikte planlarlar”(Kalaycı, 2011, s. 107).

Faaliyete dair bazı şartlar aşağıda yer almaktadır.

- Grup lideri için yaş şartı yoktur, fakat katılımcılar için 13-30 yaş sınırı vardır.
- Faaliyetin süresi yolculuklar hariç 5-21 gün arasında değişmektedir.
- Katılımcı sayısı liderler hariç minimum 16, maksimum 60’tır.

2.3.4.2 Avrupa Gönüllü Hizmeti

Bir gençlik faaliyeti olan Avrupa Gönüllü Hizmeti faaliyetinde gençler, bireysel ya da grup halinde belli bir proje kapsamında yurt dışında çalışabilmektedir. Kar amacı güdülmeden tamamen gönüllülük esasına dayalı bu faaliyet çoğunlukla sanat, kültür, teknoloji, çevre, doğa vb. alanlarda projelendirilmektedir. Gönüllülere farklı farklı küçük çalışma görevleri verilmektedir. 2017 yılında İtalya’da faaliyete katılmış bir gönüllü çalıştığı işleri şu şekilde aktarmaktadır:

“Şuan yapıyor olduğum işlere gelecek olursak; haftanın iki günü çocuklara İngilizce ödevlerinde yardım ediyorum, zaman zaman oyunlar oynayıp dans ediyoruz, eğleniyoruz. Çalıştığım ofiste gençlere yönelik oldukça fazla aktivite, kurslar var benim görevim haftanın belirli günlerinde bunlara katılıp ofisin foto galerisi için fotoğraflar çekmek. Haftanın bir günü de yetişkinlere İngilizce konuşma aktivitesi düzenliyoruz (galiba en çok mutlu olduğum aktivite bu). Günde maksimum beş saati aşmıyor çalışma saatlerim” (Kebapçı, 2017, para.3).

Kebapçı’nın da aktarımında faaliyette ne tür işler yer almakta olduğu anlaşılmaktadır ve buna ek olarak gönüllüye verilen işler / görevler gönüllünün de kişisel beceri ve donanımı ile doğrudan alakalıdır.

Temel düzeyde yabancı dil eğitimini de içeren “bu faaliyet üç temel zemine kurulmuştur; gençlerin toplumla entegrasyonu, bunu da aktif bir katılımsal rol ve istihdam şanslarının artırılması gibi somut sonuçlarla gerçekleştirmek, yerel topluluklara katkı sağlamak, yeni ortaklıklar kurulmasını sağlamak ve ortaklıklar arasında iyi uygulamaların alışverişini teşvik etmektir” (Tanyeri, 2006, s. 50).

Gönüllülerin vize, sigorta, beslenme, konaklama vb. giderleri Ulusal Ajans tarafından karşılandığı gibi bir de aylık cep harçlığı verilmektedir (Türkiye Ulusal Ajansı (t.y.), *41 soruda AGH*).

Bu bilgilere ek olarak 2-12 ay arası süren bu faaliyet bireyin tamamıyla hür iradesine dayalı olduğu yani birey bunu gönüllü olarak istediği için kişisel gelişim, bilgi ve beceri edinimi hususunda ciddi gelişmeler olduğu düşünülmektedir.

2.3.4.3 Gençlik Çalışanlarının Hareketliliği

Toplumların gelişiminin ortak paydası olarak kabul edilen gençlerin eğitimi dünya rekabetinde çok büyük önem arz etmekte olduğu kadar bu gençlerin öğretmenlerini, eğitmenlerini belirli bir plan çerçevesinde eğitmekte bir o kadar önemlidir.

Bu faaliyette gençlik çalışanları (öğretmen, eğitmen) gençlik programının hedeflerine uygun bir proje etrafında bir araya toplanmaktadır. Bu şekilde çalışanlar bilgi, tecrübe vb. paylaşımında buldukları gibi eğitim esnasında yaşanan problemlere de beraberce çözüm getirmektedir. Sistem olarak gençlik eğitimi adına her türlü gelişime açık bu faaliyet sayesinde gençlik çalışanları arasında sürekli iş birliğine yönelik ağlar kurulmaktadır ve sürekli irtibat halinde olunmak üzere bilgi güncelliği sağlanarak gençlik için gelişime odaklanılmaktadır.

Faaliyete dair bazı şartlar şunlardır;

- Yaş sınırlaması yoktur.
- Yolculuklar hariç faaliyet 2 gün ile 2 ay arasında meydana gelmektedir.
- En fazla 50 gençlik çalışanı katılabilmektedir.

2.3.4.4 Stratejik Ortaklıklar

Programa üye en az iki ülkenin bir araya gelmesiyle bir ortaklık kurulabilmektedir. Stratejik ortaklıklar diğer eğitim programlarında da olduğu gibi bu programda da diğer

alt faaliyetlerin daha sağlıklı yürümesi ve geliştirilmesi adına destekleyici bir faaliyet olarak görülmektedir.

Gençlik eğitimi için hizmet veren programa üye ülkelerin kurum ve kuruluşları arasında bir ortaklık kurularak sürekli bilgi ve tecrübe paylaşımıyla eğitimlerin çağdaş bir şekilde programlanıp geliştirilmesine odaklanılmaktadır.

Ortaklıklar aşağıdaki proje konuları vb. üzerine yapılabilmektedir;

- Yeni eğitim sistemlerinin geliştirilmesine yönelik faaliyetler,
- Bölgesel olarak başarısını ispatlamış kurumların iş birliğine yönelik faaliyetler,
- Avrupa vatandaşlığı bilincini yerleştirmeye yönelik faaliyetler,
- Öğrenilmiş bilgi, edinilmiş beceri ve yeterliklerin uluslararası tanınmasına yönelik faaliyetler.

2.3.4.5 Yapılandırılmış Diyalog: Gençlik ve Gençlik Alanında Karar Mercileri Toplantıları

Yapılandırılmış diyalog ile gençlere de söz hakkı verilmektedir. Gençler için üretilen politikalarda geleceğin Avrupa'sı ve Türkiye'si konusunda gençlerin potansiyel gücü üzerine temellendirilen bu faaliyetin amacı AB Gençlik Politikaları'nın tüm Avrupa gençliği ile beraber demokratik bir düzende gerçekleştirilmesidir.

Yapılandırılmış diyalog amacıyla gençlik eğitiminde görevli aktif kişiler, karar merci kişiler ve özellikle de gençler bir araya gelerek toplantı düzenlemektedir. Bunun yanı sıra konferans, danışma yönlendirme vb. etkinliklerde yerel, bölgesel, ulusal ya da Avrupa kapsamında olmak üzere gerçekleştirilebilmektedir. Bu etkinliklerde Avrupa Birliği Gençlik Politikaları'nın geliştirilmesi adına her tür fikir tartışmaya şeffaf bir şekilde açılmaktadır ve alınan kararlar ise daima gençlerin lehinedir. Gençlerin kendi geleceklerini kendileri belirleme hususunda büyük bir fırsat yakaladığı yapılandırılmış diyalog iki temel toplantı içermektedir.

Bu toplantılar şunlardır;

Ulusal Toplantılar: Bu toplantının gerçekleşmesi için bir ortak yani başvuran taraf yeterlidir ve yurt dışından ortağa gerek duyulmamaktadır.

Ulus-ötesi Toplantılar: Bu toplantının gerçekleşmesi için asgari iki ortak gerekmektedir.

Son olarak yapılacak tüm toplantılar için minimum otuz gencin katılımı gerektiği bilinmektedir.

2.3.5 Uluslararası İş Birliği Programları

Bölüm başında da belirtildiği gibi araştırma konusu gereği doğrudan eğitime yönelik programlar, özellikle Erasmus yükseköğretim programı inceleneceği sebebi ile Uluslararası İş Birliği programlarından eğitimle alakalı olan Erasmus Mundus Programı'na kısaca değinilmiştir.

Uluslararası İş Birliği programları şunlardır;

- Erasmus Mundus
- Tempus
- Alfa
- Edulink
- Sanayileşmiş Ülkelerle İş Birliği Programı

Erasmus Mundus: Bu program yüksek lisans veya doktora öğrencilerinin art arda iki ya da üç üniversitede öğrenim görmelerine imkan sağlamakta ve iki ya da üç diploma sahibi olarak mezun olma şansı vermektedir. Erasmus Mundus ile öğrenciler tüm öğrenim süresince yurt dışında kalmakta ve burs almaktadır. Ayrıca program sadece lisansüstü eğitimi kapsamaktadır. Belirtilen bu özellikler ile Erasmus yükseköğretim programından ayrılmaktadır (European Commission, 2016).

Uluslararası iş birliği programlarından olan bu Erasmus Mundus programı güncel olarak "Ortak Yüksek Lisans Derecesi" adıyla geçerliliğini korumaktadır, fakat diğer programlar ise geçmişte kendi adıyla kullanılmış olup şuan ise Erasmus+ çatı programının kapsadığı programların içine serpiştirilmiştir.

2.3.6 Erasmus Programı

Araştırmaya uygun ilerlemek adına ve de Erasmus Programı'nın faaliyet alanları içerisinde en önemli yeri öğrenci öğrenim hareketliliği tutmakta olduğu (Serbest, 2005) için bu başlık altında Erasmus Programı Öğrenci Hareketliliği ana faaliyeti

içinde yer alan “Öğrenim Hareketliliği” diğer faaliyetlere göre daha da geniş bir mercek ile incelenecektir.

20. yüzyılın sonlarında Avrupa Birliği, 21. yüzyılın bilgi çağı olacağı düşüncesine dayanarak geçmiş yıllarda da görüldüğü gibi bilgi temelli bir toplum oluşturmak için eğitim alanını geliştirmek üzere bazı kesin kararlar almıştır. Bilimin gücüne inanmakta olan Avrupa, Bilgi Temelli Toplum’ un oluşturulmasında asıl olarak Avrupa Birliği ülkelerinin ve yanında da komşu veya aday ülkelerin uyum içinde ve birbirlerinin eksiklerini giderme mentalitesinde olmasını sağlamak ve de dünya ekonomi piyasasında rekabet gücü elde etmek adına özellikle de ABD ve Japonya gibi gelişmiş ülkelere üstünlük sağlayabilmek amacıyla çağdaş bir yükseköğretim programı gerçekleştirilmesini hedeflemiştir (Sancak, 2009).

Bilindiği üzere birinci dünya ülkeleri olarak adlandırılan gelişmiş ülkeler bütün devlet politikalarını çok uzun vadeli planlamaktadır. Bu, toplumun kalkınmasında ve sürekli gelişmesinde temel yapı taşı olan “ eğitim ” içinde geçerli hatta daha hassasiyetli olmaktadır. Buna istinaden henüz bahsi geçen bu yükseköğretim programı Erasmus Programı’dır.

İlk olarak 1987 yılında aktifleşen üniversiteler arası değişime yönelik Erasmus Programı 2000 – 2006 yılları arasında Socrates, 2007 – 2013 yılları arasında Hayat Boyu Öğrenme programları adı altında gerçekleşmişken güncel olarak 2014 – 2020 yılları arasında Erasmus+ çatı programı içerisinde faaliyettedir ve doğrudan yükseköğretim alanını kapsamaktadır.

Türkiye’nin 2004 yılında katıldığı Erasmus Programı’nın adı ile ilgili olarak iki farklı kaynak bulunmaktadır. Birincisi, 1465-1536 yılları arasında yaşamış olan, Kuzey Avrupa Rönesans’ının önemli ustası ve klasik edebiyat araştırmacısı, hümanist bilgin ve ilahiyatçı Desiderius Erasmus’tan esinlenilmiştir. Öyleki Fransa, İngiltere, İtalya, İsviçre ve bugünkü Belçika’da eğitim vermiş ve eğitim almış olmasından dolayı, Avrupa’daki hareketliliğin de atası sayılmaktadır. İkinci kaynağa göre ise, Avrupa Bölgesi Üniversite Öğrencileri Hareketliliği Eylem Planı ("European Region Action Scheme for the Mobility of University Students) olarak bilinen programın İngilizce ilk harflerinin kısaltılmış biçimidir (Teichler, 1996).

Erasmus Programı, yükseköğretim kurumlarının birbirleri ile işbirliği yapmalarını teşvik etmeye yönelik AB programlarından birisidir. Temel amacı Avrupa’da

yükseköğretimin kalitesini arttırmak ve Avrupa boyutunu güçlendirmek olan bu program, üniversiteler aracılığıyla ülkelerarası ortaklığı ve dayanışmayı teşvik ederek, öğrencilerin ve eğitimcilerin Avrupa’da karşılıklı değişimini sağlayarak ve programa katılan ülkelerdeki çalışmaların ve alınan derecelerin akademik olarak tanınmasıyla beraber şeffaflığın gelişmesine katkıda bulunarak AB hedeflerini gerçekleştirmeye çalışmaktadır. Bu durum, Avrupa'nın farklı ülkelerindeki gelişmiş ve pozitif dönütler veren uygulamaları Avrupa'nın geneline sunmak olarak da özetlenebilir (Serbest, 2005).

Erasmus Programı'nın diğer Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik programlarından daha işlevsel olduğu gözlemlenmektedir. “Erasmus Programı, Öğrenci Hareketliliği'nin Avrupa düzeyindeki en popüler projesi ve AB tarafından idare edilen diğer eğitim programlarının lokomotifidir” (Teichler, 2001, ss. 203-204). “Erasmus Programı her yıl binlerce öğrenciye yurt dışında çalışma ve eğitim görme imkanı veren Avrupa Birliği' nin eğitim programları alanında amiral gemisi olan programdır” (Göksu, 2011, s. 71). “Öğrenci hareketliliği, Erasmus Programı'nın en önemli unsurlarından biridir. Erasmus Programı'nın ve Avrupa Birliği'nin hedeflerini gerçekleştirmesinde kilit bir rol oynamaktadır” (Certel, 2010, s. 27). Belirtilen bu görüşlerden de anlaşıldığı gibi Erasmus programı diğer programlara kıyasla daha gelişmiş, yaygın, yüksek talep gören ve Avrupa Birliği 2020 Hedefleri' ne en çok cevap verebilen uluslar arası yükseköğretim programı olarak hızla yükselmektedir.

Erasmus Programı'nın hedefleri arasında üye ülkelerin dillerinin öğretilmesi ve yaygınlaştırılması yolu ile eğitimin geliştirilmesi, zenginleştirilmesi ve yabancı dil öğretiminin ön plana çıkarılması da yer almaktadır. Söz konusu program, bir yabancı dil programı olmamasına rağmen kültürler arası diyalogun kurulması, kültürel etkileşime uyum sağlama, dil çeşitliliğinin artırılması, bireysel niteliklerin geliştirilmesi vb. hedeflere sahip olduğundan dolayı Avrupa Birliği, dil öğretimine çok önem vermektedir. Buna ilişkin dil, kültür ve eğitim arasında tanımı güç olan çok sıkı bir bağ bulunmaktadır.

Özkan (2006) kültürü, “ insanın yaşamının her alanındaki kendisi ve kendisine ait olanın ifadesidir, çünkü kültür, insanın yaşamını, geçmişten gelen deneyimleri ve birikimleriyle nasıl ürettiğini anlatır yani insan kendini nasıl üretiyorsa, bu üretme yolu onun kültürüdür ” olarak tanımlamaktadır (s. 30). Bu tanımdan hareketle insanın

üretiminin sağlıklı, daha doğru bir ifadeyle işe yarar nitelikte olabilmesi için gidilen yolun ana hattı eğitim alanından geçmektedir, çünkü eğitim bireyin kültürünü şekillendirmesinde çok büyük rol oynamaktadır. İşte bu kültür ve eğitim ilişkisi içindeki dil, üretilenleri dışa aktarma, ifade etme aracı olmakla beraber iletişimi yönetmektedir.

AB, Erasmus Programı'nın yabancı dil öğretimi konusunda nitelik artırıcı çalışmalarının yanında öğrencilerinin akademik çalışmalarına da destek olmaktadır. Erasmus Programı özellikle öğrencilerin hem kişisel gelişimlerine, kültürel hazinelerine hem de akademik alan bilgilerine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır (Ünal, 2013).

Avrupa Birliği'ne üye 29 ülke ve 4 EFTA (Avrupa Serbest Ticaret Birliği) üyesi ülkeyle beraber son yıllarda hızla gelişmekte olan Türkiye, ayrıca bazı üçüncü dünya ülkeleri de Erasmus Programı kapsamına girmektedir. Erasmus Programı kapsamında gerçekleştirilecek tüm faaliyetler için taraflardan birinin mutlaka Avrupa Birliği üye ülkelerinden olması gerekmektedir.

Buna ek olarak Erasmus Programı'nın uygulanabilmesi için kurumların yetkilileri tarafından ülkelerin yetkili mercilerince yükseköğretim kurumu olarak kabul edilmiş üniversite, enstitü, yüksekokul vb. kurumlar adına Avrupa Komisyonu Eğitim ve Kültür Genel Müdürlüğü'nün ilgili birimi olan Komisyon Yürütme Ajansı'na (The Education, Audiovisual and Culture Executive Agency - EACEA) başvurmaları gerekmektedir. Bunun sonucunda Erasmus Üniversite Beyannamesi - EÜB (Erasmus University Charter - EUC) almaya hak kazandıklarında Erasmus Programı'ndan yararlanmaya başlayabilmektedirler. Son olarak öğrenci staj hareketliliğinden de yararlanmak isteyen kurumların genişletilmiş EÜB (Extended EUC) alması gerekmektedir.

Erasmus Programı faaliyet alanları şunlardır:

1. Öğrenci Hareketliliği

• Öğrenim Hareketliliği

• Staj Hareketliliği

2. Personel Hareketliliği

• Ders Verme Hareketliliği

• Eğitim Alma Hareketliliği

3. Erasmus Yabancı Dil Kursları

- Çevrimiçi Dil Desteği (OLS)
- Hazırlık Ziyaretleri

2.3.6.1 Öğrenci Hareketliliği

2.3.6.1.1 Öğrenim Hareketliliği

“Öğrenci Hareketliliği” kavramının meşhur olması II. Dünya Savaşı sonrası ilk kez Amerika’daki öğrencilerin yurt dışında özellikle Avrupa’da eğitim almasına dayanmaktadır. Sonrasında ise 70’ li yıllarda Avrupa Ekonomik Topluluğu’ nun hedeflerine yükseköğretimin geliştirilmesi dahil olduğu sıralarda ilk olarak öğrenci hareketliliği teşvik edilmiştir. Öğrenci hareketliliğine fazlasıyla değer vermekte olan Avrupa Birliği, hedeflerine eğitim alanında büyük etkinlik gösteren öğrenci hareketliliğiyle varmayı planlamaktadır (Teichler, 1996).

Öğrenci öğrenim hareketliliği ikili anlaşmalara dayalı bir öğrenci değişimi faaliyetidir. Yükseköğretim kurumları karşılıklı olarak anlaşma yaptığı takdirde ve kurumların öğrencileri erasmus sınavında başarılı olduklarında eğitimlerinin bir veya iki akademik dönemini karşı kurumda tamamlamak üzere yurt dışına gitmektedir. Öğrenci seçimi için faaliyet başında bir dil sınavı bulunmaktadır ve puan hesaplamasında erasmus dil sınavına ek olarak öğrencilerin güz dönemi not ortalaması da dikkate alınmaktadır. Sınavın hesaplanabilmesi için öğrenciler okudukları yükseköğretim kurumunda ilk yılı tamamlamak zorundadır. Bu da yurt dışına en erken birinci sınıftan sonra gidebileceklerini göstermektedir. Bu faaliyetten ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora olmak üzere her bir yükseköğretim kademesinde iki akademik dönem yararlanılabilmektedir (Ünal, 2013). Buna ilaveten örnek olarak lisans ikinci sınıfta bir akademik dönem hareketliliğe katılmış bir öğrenci üçüncü veya ileriki akademik yıllarda tekrar erasmus dil sınavına girmek ve erasmus puanı ortalamasından -10 puan düşülmek koşuluyla bir akademik dönem daha faaliyete katılabilmektedir.

Önceki satırlarda da belirtildiği gibi Erasmus Programı’nın en önemli faaliyeti öğrenci öğrenim hareketliliğidir, çünkü söz konusu Öğrenci Öğrenim Hareketliliği’nin yükseköğretim sistemi bazında ülkeye ve yaradılış özelliklerine göre değişmekle beraber öğrencilerin gelişimine sayısız yararı olduğu bilinmektedir. Bu sebeptendir ki

“hareketliliğin sağlanmasında en çok mali destek verilen kesim öğrencilerdir” (Kış ve Konan, 2012, s. 46).

Uluslararası öğrenci hareketliliği başka bir deyişle yükseköğretim kurumuna yurt dışından öğrencileri kabul etmek ve kayıtlı öğrencilerini yurt dışına göndermek yükseköğretimde içselleştirmenin önemli bir ölçütü olarak bilinmektedir. Öyleki insan beyni olağandan farklı seyreden durumları hafızaya kaydetmektedir. Buna ilişkin yurt dışına giden öğrencilerin durumu da bu şekilde seyretmektedir. Öğrencinin misafir olduğu yükseköğretim kurumunun fiziki ortamlar, insanlar, kültürler ve özellikle ders anlatım tarzları gibi birçok özelliği geldiği kuruma göre çoğu zaman büyük farklılıklar göstermektedir. Bundan dolayı çoğu şey öğrencinin ilgisini çekmekte ve öğrencide büyük merak uyanmaktadır ki bu da çok şey öğrenmekten ziyade öğrenmeyi kolaylaştırmaktadır (Kehm, 2005).

Papatsiba'nın 2005 yılında Erasmus proramına katılan bazı öğrencilerin tecrübeleri hakkında yaptığı çalışmaya göre; Erasmus öğrenci hareketliliğinin, öğrencilerin değişik çevrelerde karşılaştıkları güçlüklerin üstesinden gelmelerini kolaylaştırdığını, kendi kişilik algılarını geliştirdiğini, kendine güvenlerini artırdığını, hayatları adına kontrolü üstlendiklerini, risk aldıklarını, belirsizliği kolayca tolere edebildiklerini ifade etmiştir. Papatsiba'nın görüşünden hareketle öğrenciler hareketlilik kapsamında başından sonuna gerek evrak işlemlerini gerekse uygulamaları yurt içinde ve dışında tamamen kendi sorumluluklarında yürütmektedir. Bunun özellikle yurt dışı ayağı öğrencide yüksek bilinç ve öz güven geliştirdiği için hayatı tanımak ve kendi ayakları üstünde durmak deyimini yerine getirmek adına bu hareketlilik büyük bir fırsattır.

Öğrenciler çokkültürlü akademik ortamlarda bulunarak farklı öğretim metotları ve bilgiler öğrenip bilişsel gelişim kazanarak aynı zamanda öğrenci ve eğitimcilerle etkileşime geçmekte ve doğal olarak yabancı dil becerilerini, özellikle de konuşma becerisi geliştirmektedir. Bundan dolayı farklı kültürleri tanıdıkları gibi kendi kültürlerini de Avrupa boyutuna taşımakta ve hem bireysel hem de kültürel farklılıklara saygı duymaktadırlar. Ayrıca öğrenciler yurt dışında kendilerini özgür hissedip sosyalleşerek öz güven, kendilerine saygı ve girişkenlik gibi özellikler kazanmaktadır. Böylelikle bütünleşik olarak kendilerini geliştirmekte ve istihdam olmaları akranlarına göre daha kolay olmaktadır (Teichler, 2004 / Juknyte-Petreikiene, Pukelis, 2006).

Hareketlilikten yararlanmış bazı öğrenciler ders isleniş tarzına, sınıf içi etkinlik ve ödevlerle birlikte çokkültürlü bir ortamda öğrenim görmenin katkılarına yönelik aşağıdaki şekilde görüş belirtmiştir (Biçer, Demir, Şahin ve Ünsal, 2014, ss. 47- 49) ;

“Orada şunu gördüm. Öğrencinin ders içindeki performansı, psikolojisine göre ders işleniyor. Örneğin öğrenci dersten koptuğu anda öğretim elemanı sohbet, derse ara veya öğrencinin isteği doğrultusunda uygulamalar yapıyor. Bizim okulda sıkılsak bile ara zamanı gelmeden ara verilmiyor.”

“Bizde de aksine ders iki saat boyunca aralıksız işleniyordu. Hocalar soru cevap, power point teknikleri, video ile ders anlatıyor; anlatır anlatmaz da uygulamasını gösteriyor. Öğrenciler iki saat derse aktif olarak katılıyor, katılmayanları arkadaşları uyarıyor. Bu motivasyonları hocaların verimini arttırıyor.”

“Oradaki öğretim elemanlarıyla bizim kurumdaki öğretim elemanlarının özellikleri, ders anlatış tarzları arasında pek fark yoktu.”

Öğrenciler yurt dışında farklı yaklaşımlar görüp kendi kurumuyla kıyaslama imkanı bulmuştur ve öğretim elemanlarının ders işleyiş tarzına yönelik Macaristan’a giden öğrenci gayet olumlu, Portekiz’e giden öğrenci olumsuz fikir beyan ederken Litvanya’ya giden öğrenci ise arada bir fark görememiştir.

Diğer öğrenciler ise tamamen olumlu görüşlere sahiptir ve birçok fayda gördüklerini aktarmaktadır;

“Bize çevirip özet çıkarmamız için her gün en az beş altı tane makale veriliyordu. Bu bizim makale ve araştırma raporlarımızı nasıl incelememiz gerektiğini öğretti. İncelerken sürekli İngilizce çeviri yaptığımız için yabancı dilimiz oldukça gelişti.”

“Verilen konuya dair araştırma yeteneğim ve sunum hazırlama-sunma becerim arttı. Farklı kültürde, farklı dildeki insanlara anlattığım sunumlar sayesinde de kendime olan güvenim arttı.”

“Sınıf içi etkinlikler sayesinde sınıftaki diğer öğrencilerle daha iyi kaynaştık. Çünkü onlar bizim gibi meraklı insanlar değil. Mecburi olmadıkça gelip konuşmuyorlar, soru sormuyorlar. Ama grup çalışmaları nedeni ile özellikle iki kişi ile arkadaşlığımız çok ilerledi. Hala da internetten görüşüyoruz.”

“Artık hayata farklı bir pencereden, geleceğe umutla bakıyorum. Mezun olduktan sonra imkânım olursa yurt dışında yüksek lisansa başlamayı düşünüyorum. Çünkü Erasmus sayesinde çok şeyi aştık. Güvenimiz arttı, yabancı dilimiz gelişti. İnsanlarla olan iletişimimiz etkileşimimiz arttı. Kendimi gerçekten şanslı hissediyorum.”

“Kendime olan özgüvenim neredeyse tavan yaptı diyebilirim. Bundan sonra yanımda arkadaşım olmadan da çok rahatlıkla yabancı bir ülkeye gidebilirim ve kendimi orada çok iyi ifade edebilirim.”

“Bu program sayesinde farklı ülkelerden pek çok arkadaş edindik ve birçok kültürü tanıdık. Hafta sonları ya da fırsat buldukça Prag, Venedik, Paris, Almanya, İspanya, Viyana, Çek Cumhuriyeti, İbiza gibi merak ettiğimiz pek çok ülke ve şehre gittik. Her gittiğimiz ülkeye ait şehirlerde insanlar birbirine karşı çok anlayışlı, saygılı, kibar ve nazikti. İnsanlar birbirlerine değer veriyorlardı. Birbirlerini hiç tanimasalar da otobüste, parkta, alışverişte günaydın ya da merhaba diyorlardı. İnsanların hepsi eşitti ve hiçbir yerde ayrımcılık yoktu. Bu noktada kendime dair bazı eksikliklerimin olduğunu ve bir an önce çeki düzen vermem gerektiğini anladım”

“Farklı kültürler, farklı insanlar ve sağlığın onların gözündeki yerini gördüm. İnsana çok değer veriyorlar. Ben de çalışma hayatına katıldığım zaman hastalarımın çok özenle bakım vereceğimi düşünüyorum.”

“İleride akademisyen olursam özellikle bu programdan yararlanabilmeleri için öğrencilerimi teşvik etmeyi, hatta onlarla beraber gitmeyi düşünüyorum.”

Öğrencilerin görüşlerinden anlaşılmaktadır ki; bu hareketlilik öz güven, araştırma, sunum hazırlama-sunma, dil, kültürler arası diyalog ve sosyalleşme adına büyük yararlar sağlamaktadır ve denilmektedir ki; günümüzde Erasmus Programı yükseköğretim gençleri için kendilerini bütünleşik bir şekilde geliştirmek adına yurt dışında özgürlüğe açılan bir pencere olmaktadır.

Yükseköğretim kurumları Uluslararası İlişkiler Birimi Erasmus Ofisi aracılığıyla her akademik yıl da Erasmus Programı kapsamında Öğrenci Öğrenim ve Staj Hareketliliği için bir takvim yayınlayarak hareketlilik için gereken şartlar doğrultusunda duyuruda bulunmaktadır. Erasmus Programı Öğrenim Hareketliliği’ ne başvuracak öğrencinin

ön lisans ve lisans programında ağırlıklı not ortalamasının 2.2/4, lisansüstü programlarda ise 2.5/4 olması ayrıca başvurudan sonraki akademik yılda bir dönem için 30 AKTS (Avrupa Kredi Transfer Sistemi) /ECTS (European Credit Transfer System) kredisi yüklü olması gerekmektedir. Avrupa Kredi Transfer Sistemi sayesinde öğrencilerin hareketlilik süresince aldıkları derslerin kredileri hem ev sahibi kurumda hem de misafir kurumda olmak üzere uluslar arası statüde eşlenmektedir (Tanyeri, 2006).

Ulusal Ajans veri tabanı kullanılarak hazırlanmış olan Ondokuz Mayıs Üniversitesi Erasmus Ofisi (2014) çevrimiçi verilerine göre başından sonuna Öğrenci Öğrenim Hareketliliği süreci aşağıda belirtildiği şekilde ilerlemektedir (para. 5-11).

Başvuru formu doldurulup Erasmus aday öğrencisi ve Erasmus bölüm koordinatörü tarafından imzalandıktan sonra üniversitenin Uluslararası İlişkiler Birimi'ne teslim edilmektedir. İkinci aşama olarak aday öğrenciler kendi kurumu tarafından karşı kurumların isteği üzerine yabancı dil sınavına tabi tutulmaktadır. YDS, Yökdil, TestDaf gibi sınavlardan yahut Goethe Enstitüsü vb. kendini ispatlamış kurumlardan alınmış B1-B2 dil seviyesini gösteren belgeye sahip adayların bu sınava girmesi gerekmemektedir. Bu sınav çoktan seçmeli, yazma ve konuşma olmak üzere üç aşamadan oluşmaktadır. Çoktan seçmeli sınavda YDS sınavındaki gibi sözcük bilgisi, dilbilgisi yapıları, cümle tamamlama, Türkçe-hedef dil çeviri, hedef dil-Türkçe çeviri, verilen duruma uygun düşen ifade, diyalog tamamlama, eş-yakın anlamlı cümle, paragraf soruları yer almaktadır. Bu bölüm sınavda % 50 oranında değerlendirilmektedir.

Yazma sınavında öğrencilerin farklı konularda paragraf yazım kuralları dahilinde anlamlı ve fikir bütünlüğü olan metinler oluşturmaları istenmektedir. Öğrencilerin paragrafları değerlendirilirken, metnin konuyla ilişkisi, paragrafın yapısı, dilbilgisi, kelime kullanımı, noktalama ve yazım kuralları dikkate alınarak ayrı ayrı puanlanmaktadır. Bu bölüm sınavda %25 oranında değerlendirilmektedir.

Son olarak konuşma sınavında ise öğrencilerden genel olarak kendilerini anlaşılır bir şekilde ifade etmeleri beklenmektedir. Öğrencilere bir grup soru verilerek içinden iki tanesini seçmeleri söylenerek bunlardan istedikleriyle ilgili konuşmaları beklenmektedir. Ayrıca öğrencilerden gidecekleri ülkede günlük hayatta kullanma ihtiyacı duyacakları temel ifadeleri bilmeleri de sınavın değerlendirilmesinde önem

arz etmektedir. Bu bölüm değerlendirilirken, öğrencilerin konuşmalarının akıcılığı, sesletimleri, uygun kelime kullanımları, kurallı cümle kurmaları ve iletişim becerileri göz önüne alınmaktadır. Bu bölüm sınavda %25 oranında değerlendirilmektedir. Sınavdan sonra Erasmus puanının hesaplanmasında ağırlıklı not ortalamasının %50' si ile sınav sonucunun %50' si alınarak Erasmus puanı hesaplanmaktadır ve Ulusal Ajans' ın belirlemiş olduğu hibe doğrultusundaki kontenjanlara göre asil ve yedek öğrenci listeleri ilan edilmektedir.

Üçüncü aşamaya gelince yurt dışına gidecek öğrencilere yardımcı olabilmek, kafalarındaki soruları giderebilmek, hazırlık ve destek için yükseköğretim kurumlarının Erasmus Ofisi tarafından Erasmus Programı kapsamında bir Oryantasyon Programı düzenlenmektedir. Öğrencilerin izinli sayıldığı iki gün süren bu programda ana hatlarıyla Erasmus+ Öğrenci Öğrenim ve Staj Hareketliliğinden Yararlanmak: Öncesi ve Sonrası, Çevrimiçi Dil Desteği (OLS - Online Linguistic Support), Mobility Tool, Hibe, Hibe Sözleşmesi, Sigorta işlemleri, Hibe iade durumları, Erasmus Yönergesi ile ilgili gerekli açıklamalar, Erasmus Haklarınız / Sorumluluklarınız, ECTS, Öğrenim ve Staj Kredileri, Dersler / Notlandırma, Ders programı uyumu ve diğer konular, Form Doldurma, Yeni Ortamlarda Çekimserliğin Üstesinden Gelme, Erasmus Öğrenci Ağı (ESN-Erasmus Student Network, Samsun), Avrupa Gönüllü Hizmeti (European Voluntary Service), Avrupa Birliği Ülkelerinde Nerelere, Nasıl Gidilmeli, Nerede kalınmalı, Ne Yenmeli, Ne Giyinmeli vb. konular kapsamlı olarak ele alınmaktadır ve program, deneyimlerinden istifade edilmesi için eski Erasmus öğrencileri ve üniversitemize gelen Erasmus öğrencileri ile Özel Panel Oturumu (Soru-Cevap) yapılarak kapanmaktadır. Program sonunda adaylara katılım sertifikası dağıtılmaktadır (Ünal, 2013, s. 222).

Bu arada Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı'nın (2016) yapmış olduğu çalışmaya göre Erasmus+ kapsamında gelen bir yenilik olan "OLS-Online Language Support (Çevrimiçi Dil Desteği)" ile öğrenim veya staj hareketliliğinden yararlanacak öğrencilerin faaliyet öncesi ve sonrası yurt dışında eğitim görecekleri dilde internet ortamında yabancı dil sınavına katılmaları zorunlu kılınmaktadır. Bu uygulama Almanca, Fransızca, Hollandaca, İtalyanca, İngilizce ve İspanyolca dillerine ilaveten 2016 yılından itibaren Çekçe, Danca (Danimarka dili), Yunanca, Lehçe (Polonya dili), Portekizce ve İsveççe dillerini kapsamaktadır ve

yalnızca adayların yabancı dil seviyesindeki değişikliklerin tespiti için yapılmaktadır. Aday öğrencinin gerekli evrakları Erasmus Ofisi'ne teslim etmesinden sonra sınav e-posta olarak öğrenciye gönderilmektedir. Sınava katılmama durumunda hareketliğe kazanılan hak aynı kalmaktadır ancak adayların hibelerinden üniversite inisiyatifine de bağlı olarak en az % 20 kesinti yapılmaktadır.

Son aşamada ise öğrenciler Öğrenim Anlaşması (Learning Agreement for Studies), Başvuru Formu (Application Form), Transkript (Transcript of Records), Erasmus+ Yükseköğretim Öğrenme Hareketliliği Hibe Sözleşmesi ve Çevrimiçi Dil Desteği (OLS-Online Language Support) belgelerini hazırlayarak karşı kuruma gönderilmek üzere Uluslararası İlişkiler Birimi' ne teslim etmeleri gerekmektedir. Karşı kuruma evraklar gönderildikten sonra öğrenci “kabul mektubu” için beklemektedir. Kabul mektubunu alınca bir kopyasını yine Uluslararası İlişkiler Birimi' ne teslim etmekte ve yurt dışına çıkacağı için “sağlık sigortası” yaptırmak zorundadır.

Bütün bu işlemler tamamlandıktan sonra pasaport ve vize işlemleri ülkelerin ilgili konsolosluk ve büyükelçiliklerine başvurularak tamamlanmaktadır. Daha sonra yurt dışında kalınacak yer oryantasyonda da belirttiği gibi online olarak ayarlanmaktadır. Örneğin; Avusturya için www.wihast.at.

Erasmus öğrencisi yurt dışında karşı kuruma vardıktan 15 gün içinde “Varış Belgesi”ni (Confirmation of Arrival)” gittiği kurumda Erasmus Ofisi' ne doldurtup kendi kurumunun Uluslararası İlişkiler Birimi' ne e-posta ile göndermekle yükümlüdür.

Erasmus öğrencisi yurt dışında bulunduğu süre boyunca Ulusal Ajans tarafından verilen hibe ile geri ödemesiz olarak desteklenmektedir (Teichler, 2001). Hibenin %80'i faaliyetten önce öğrencinin açtırmış olduğu avro hesabına yatırılmaktadır, hibenin geriye kalan %20'si ise öğrencinin faaliyetten başarılı bir şekilde dönmesi durumunda faaliyet sonrasında ödenmektedir. Ancak Ünal'ın 2013'te yapmış olduğu geniş çaptaki çalışmaya göre Erasmus öğrencilerinin çoğu hibeyi yetersiz bulmaktadır.

Ulusal Ajans verilerine göre 2016-2017 Erasmus+ hibeleri aşağıdaki gibidir;

Tablo 3: Erasmus+ Öğrenci Hibe Miktarları

Hayat pahalılığına göre ülke türleri	Hareketlilikte Misafir Olunan Ülkeler	Aylık Öğrenci Öğrenim Hibesi(€)	Aylık Öğrenci Staj Hibesi(€)
1.Grup Program Ülkeleri	Avusturya, Danimarka, Finlandiya, Fransa, İrlanda, İtalya, Lihtenştayn, Norveç, İsveç, İsviçre, Birleşik Krallık	500	600
2.Grup Program Ülkeleri	Belçika, Hırvatistan, Çek Cumhuriyeti, Kıbrıs Rum Kesimi, Almanya, Yunanistan, İzlanda, Lüksemburg, Hollanda, Portekiz, Slovenya, İspanya, Türkiye	400	500
3.Grup Program Ülkeleri	Bulgaristan, Estonya, Macaristan, Letonya, Litvanya, Malta, Polonya, Romanya, Slovakya, Makedonya	300	400

(AB Bakanlığı , 2018, s. 18)

Yurt dışından döndükten sonra öğrenci, yurt dışında hangi tarihler arasında eğitim gördüğünü gösteren “Katılım Belgesi (Certificate of Attendance/Confirmation of Stay)”, yurtdışında alınan dersleri ve karşılığında elde edilen AKTS/ECTS kredilerini gösteren not dökümü “Transkript (Transcript of Records)”, “Öğrenim Anlaşması (Learning Agreement for Studies)” ve “Online Öğrenci Faaliyet Raporu Formu” belgelerini hazırlayıp Uluslararası İlişkiler Birimi’ ne teslim ettikten sonra ve hareketliliğin başında da olduğu gibi “OLS-Online Language Support (Çevrimiçi Dil Desteği) adı altındaki yabancı dil sınavına döndükten sonrada katılarak Erasmus Öğrenci Öğrenim Hareketliliği’ni tamamlamış bulunmaktadır.

2.3.6.1.2 Staj Hareketliliği

ABEGPM'nin 2016'daki çalışmasına istinaden faaliyet, yükseköğretim kurumunda kayıtlı öğrencinin yurtdışındaki bir araştırma merkezi, kurum ya da şirkette staj yapmasını kapsamaktadır. "Staj", bir yararlanıcının programa katılan başka bir ülkedeki bir işletme veya organizasyon bünyesindeki mesleki eğitim alma ve/veya iş tecrübesi kazanma sürecidir. Staj faaliyeti, bir araştırma ödevi, akademik çalışmalar veya gözlem görevleri vb. için kullanılamamaktadır. Staj faaliyetinin yurt dışında gerçekleştiği alan zorunlu olmamakla birlikte öğrencinin okuduğu bölüm ile ilgili olması beklenmektedir. Bu beklenti öğrencinin ileride iş hayatında uygulayabileceği yöntem ve teknikleri şimdiden deneyimleyip öğrenmesine yöneliktir. Örneğin Gıda Mühendisliği bölümünde okuyan bir öğrencinin stajını bir hırdavat şirketinde veya bankada gerçekleştirmesi uygun düşmemektedir.

Staj hareketliliği'ne ev sahibi olacak yerler; araştırma veya eğitim merkezleri, işletmeler yahut Erasmus+ Program Rehberi'ndeki tarife uygun diğer kuruluşlar da olabilmektedir. Uygunluktan kasıt firmanın büyüklüğü, hukuki statüleri, sektörleri vb. özellikleridir.

Öğrenciler bu hareketliliğe her bir yükseköğretim kademesinde 2 – 12 ay arasında katılabilmektedir. Staj hareketliliği öğrenci seçiminde öğrenim hareketliliğiyle çok büyük oranda aynı şartları taşımaktadır ve işleyişi de aynı ilerlemektedir. Fakat bu hareketlilikte öğrenim hareketliliğindeki gibi anlaşmalı kurumlar bulunmamaktadır. Bu yüzden öğrenciler staj yapacakları yeri kendileri ayarlamak zorunda kalmaktadır.

Faaliyet sayesinde öğrenciler uluslar arası ortamda büyük bir iş tecrübesi edinmekte, çokkültürlü sahalarda iş birliği yapmayı ve uyum sağlamayı öğrenmekte ve de iş arkadaşlarıyla sürekli iletişim şansı elde edip yabancı dilini geliştirmektedir. Bu yurt dışı tecrübesi öğrencilerin ufkunu genişleterek ileriki yaşamları için bir kariyer planlaması yapmaya yardımcı olmaktadır. Ayrıca yurt içi ya da yurt dışında mezuniyet sonrası iş başvurularında edinilen deneyim sayesinde erasmus öğrencileri diğerlerine göre istihdam olmadaki büyük avantaj elde etmektedir (Teichler, 2004).

2.3.6.2 Personel Hareketliliği

2.3.6.2.1 Ders Verme Hareketliliği

Personel ders verme hareketliliği EÜB sahibi bir yükseköğretim kurumunda ders vermekle yükümlü olan bir personelin, program ülkelerinden birindeki yine EÜB sahibi bir yükseköğretim kurumunda öğrencilere ders vermesine ve ders işlemeye ilişkin karşı kurumla ortaklaşa akademik faaliyetler gerçekleştirmesine imkân sağlayan bir faaliyettir. Personel Hareketliliği'nin Ders Verme Faaliyeti'nden yolculuk süreleri hariç 2 iş günü ile 2 ay arasında haftalık en az 8 saat ev sahibi kurumda öğrencilere ders vermek koşuluyla sadece akademik personel faydalanabilmektedir. Ayrıca programa üye ülkelerden birinde Erasmus Program Rehberi'ndeki koşulları sağlayan bir işletmede çalışan personelinde öğrencilere eğitim vermek üzere bir yükseköğretim kurumu tarafında davet edilmesi de mümkündür. Faaliyet boyunca akademik personele aşağıdaki tabloda gösterildiği miktarda hibe desteği sağlanmaktadır (ABEGPM, 2016). “Değişimden yararlanan akademisyenlerin kendi kurumlarından aldıkları maaşları da devam etmektedir” (Şahin, 2013, s.20).

Akademik personel değişimlerinde akademisyenler yurt dışında çeşitli üniversitelerde ders vererek farklı öğretim metot, teknik ve sistemlerini tanımakta, böylelikle yükseköğretim kurumları arasında bilgi transferi gerçekleştirilerek uzun vadede yükseköğretim kurumlarının kalitesinin artırılmasına katkıda bulunmaktadır ve öğrenci problemleri ya da eğitim sorunlarına yönelik akademisyenler birbirlerini örnek almakta ve bu hususlarda çözüm ortaklıkları kurmaktadır (Certel, 2010).

Akademik personel yurt dışındaki kurumun programına, bölümüne veya fakülteye tamamıyla uyumlu olmaları gerekmektedir. Çünkü derslerde verimi artırmak adına mesai saatleri içerisinde misafir hocalardan büyük destek beklenmektedir. Kısa bir süreliğine olsa farklı bir yükseköğretim kurumunda ders vermek pedagojik yaklaşımlar hakkındaki fikir alışverişini teşvik etmektedir, üniversiteler arası sıcak ilişkiler kurulmaktadır ve hocalar kendilerini karşılıklı olarak pedagojik anlamda geliştirmektedir (Bracht, Engel, Janson, Over, Schomburg ve Teichler, 2006).

Tablo 4: Erasmus+ Personel Hibe Miktarları

Hayat Pahalılığına Göre Ülke Grupları	Hareketlilikte Misafir Olunan Ülkeler	Günlük Hibe Miktarları (€)
1. Grup Program Ülkeleri	Birleşik Krallık, Danimarka, Hollanda, İrlanda, İsveç	144
2. Grup Program Ülkeleri	Avusturya, Belçika, Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Finlandiya, Fransa, İtalya, İzlanda, Kıbrıs Rum Kesimi, Lihtenştayn, Lüksemburg, Macaristan, Norveç, Polonya, Romanya, Türkiye, Yunanistan	126
3. Grup Program Ülkeleri	Almanya, İspanya, Letonya, Makedonya, Malta, Portekiz, Slovak Cumhuriyeti	108
4. Grup Program Ülkeleri	Estonya, Hırvatistan, Litvanya, Slovenya	90

(AB Bakanlığı , 2018, s. 35)

Tablo 4'te yer alan verilere göre belirtilen hibe miktarları 15 güne kadar olan faaliyetler için ödenmektedir, şayet faaliyet süresi 14 günü geçerse 15. gün dahil olmak üzere diğer günler için belirtilen miktarların %70'i hibe edilmektedir.

Ayrıca personel hareketliliği'nde öğrenci hareketliliğinden farklı olarak seyahat giderleri için biletleri ibraz etmek koşuluyla mesafelere göre; 100-499 km arası 180 €, 500-1999 km arası 275 €, 2000-2999 km arası 360 €, 3000-3999 km arası 530 €, 4000-7999 km arası 820 € ve 8000 km ve üzeri için ise 1100 € hibe desteği sağlanmaktadır.

2.3.6.2.2 Eğitim Alma Hareketliliği

Personel eğitim alma hareketliliği Türkiye'de ECHE sahibi bir yükseköğretim kurumunda istihdam edilmiş herhangi bir personelin, program ülkelerinden birinde eğitim almasına imkân sağlayan faaliyet alanıdır. Bu faaliyet kapsamında kişinin

mevcut işi ile ilgili konularda sahip olduğu becerileri geliştirmek üzere çeşitli eğitimler alması mümkündür. Bu eğitimleri yurt dışında bir yükseköğretim kurumunda ya da Erasmus Program Rehberi'ndeki tanıma uyan işletmelerde alabilmektedir. Böylelikle hareketliliğe katılan personel kendi işiyle ilgili Avrupa boyutundaki uygulamaları görmekte, daha pratik beceriler elde etmekte, farklı ufukları keşfetmekte ve kendini geliştirmektedir (ABEGPM, 2016).

2.3.6.3 Erasmus Yabancı Dil Kursları

2.3.6.3.1 Çevrimiçi Dil Desteği (OLS)

Yükseköğretimde öğrenim veya staj hareketliliğinden yararlanacak öğrenciler için Avrupa Komisyonu tarafından Çevrimiçi Dil Desteği sistemi sağlanmaktadır. Bu uygulama Almanca, Fransızca, Hollandaca, İtalyanca, İngilizce ve İspanyolca dillerine ilaveten 2016 yılından itibaren Çekçe, Danca (Danimarka dili), Yunanca, Lehçe (Polonya dili), Portekizce ve İsveççe dillerini içermektedir. Adayın yurt dışında öğrenim göreceği dil bu dillerden biri ise o kişi bu sisteme dahil olmaktadır. Uygulamalar yükseköğretim kurumunun ilgili birimince yapılmaktadır. Uluslararası İlişkiler Birimi Erasmus Ofisi yurt dışı öncesi ve sonrası Çevrimiçi Dil Desteği ile ilgili öğrencileri bilgilendirmek ve buna ilişkin diğer gerekenleri yapmak zorundadır. Aksi halde geçerli bir mazereti olmayan yükseköğretim kurumlarının hibesi %25 ile %75 arasında kesilmektedir (ABEGPM, 2016).

Çevrimiçi dil desteği öğrencilerin girmek zorunda olduğu sınavlar ve isteğe bağlı çevrimiçi dil kursu desteğini kapsamaktadır :

Zorunlu Sınavlar

Erasmus+ kapsamında gelen bir yenilik olan “OLS-Online Language Support (Çevrimiçi Dil Desteği)” ile öğrenim veya staj hareketliliğinden yararlanacak asil öğrencilerin faaliyet öncesi ve sonrası yurt dışında eğitim görecekları dilde internet ortamında yabancı dil sınavına katılmaları zorunlu kılınmaktadır. Sınavlar yalnızca adayların yabancı dil seviyesindeki değişikliklerin tespiti için yapılmaktadır. Aday öğrencinin gerekli evrakları Erasmus Ofisi'ne teslim etmesinden sonra sınav e-posta olarak öğrenciye gönderilmektedir. Sınava katılmama durumunda hareketliliğe kazanılan hak aynı kalmaktadır ancak adayların hibelerinden üniversite insiyatifine de bağlı olarak en az %20 kesinti yapılmaktadır. Bu zorunlu sınavlar hareketliliğe öğrenci

seçimi için kullanılamamaktadır. Ayrıca sınav sonuçlarını da sadece aday ve adayın kurumu görebilmektedir (ABEGPM, 2016).

İsteğe Bağlı Dil Kursları

Faaliyetten önce yabancı dil sınavına girdikten sonra öğrenciler, sınav sonuçlarından hareketle kendilerini yetersiz görmeleri durumunda veya kendi kurumunun tavsiyesiyle, kendi istekleri doğrultusunda çevrimiçi dil kurslarından yararlanabilmektedir. Sınav dili ve kurs dili aynı olmak zorundadır. Faaliyet öncesi mecburi dil sınavı sonuçları C1 seviyesinde ve ya üstünde olanlar, kendi arzularınca, faaliyetin gerçekleşeceği ülkenin resmi dilinde çevrimiçi dil kursuna katılabilmektedir. Dil kursunun kaç ay süreceği faaliyet süresine bağlıdır. 2 ile 6 ay arası faaliyete katılacakların kursları 2-6 ay sürmektedir. 6 ay üzerinde (12 ay'a kadar) faaliyete katılacakların kursları ise 6 ay ile sınırlandırılmıştır (ABEGPM, 2016). “Öğrenci yurt dışında başta dil problemi yaşamaktadır” (Tanyeri, 2006, s. 104). Fakat “bu kurslar sayesinde öğrenciler akademik çalışmalarına veya stajlarına başlamadan önce gittikleri ülkenin yerel dilini ve kültürünü öğrenmektedirler. Ayrıca bu sayede günlük yaşantılarını yanlarında yerli biri olmadan da sürdürebilmektedirler” (Sancak, 2009, ss. 43-44). Böylelikle öğrencilerin yurt dışında çoğu zaman endişe duyduğu ve en çok yaşadığı dil problemi faaliyet başlamadan çözülmeye başlanmaktadır.

2.3.6.3.2 Hazırlık Ziyaretleri

Erasmus Üniversite Beyannamesi sahibi yükseköğretim kurumları arasında öğrenci hareketliliği ve personel hareketliliği gerçekleştirmek üzere kurumlar arası yeni anlaşmalar yapabilmeleri (anlaşmaları yenilemeleri için değil) yeni ortaklar bulabilmelerini sağlayan bir faaliyettir. Ayrıca yükseköğretim kurumları haricinde işletmeler ve diğer kurumlar da öğrenci staj hareketliliği adına organizasyon ve ticaret birliği gerçekleştirebilmektedir. Hazırlık ziyaretleri iki şekilde meydana gelmektedir; ya yükseköğretim kurumları haricindeki işletmeler ve diğer kurumlar aralarında iletişim sağlayıp taraflardan birinin bulunduğu ülkede bir toplantı düzenlemektedir, ya da ulusal ajans tarafından gerçekleştirilen “irtibat seminerlerine” katılarak ortak bulmak için bir araya gelmektedirler (Ulusal Ajans, 2013). Bu ziyaretler sayesinde özellikle proje sahiplerinin proje öncesinde tanışmaları ve projede beraber adım atmaları ikili yakın ilişkiler kurulmasının yanı sıra eğitim – öğretimin planlanması konusunda büyük önem arz etmektedir.

2.4 İletişim Aracı Olarak Dil

2.4.1 Dil nedir?

Dünyada şuan hemen hemen 6000 farklı dil konuşulmaktadır. Bunlar birbirleri ile ilişkili ve 20 dil ailesine üyedir. Diller köken olarak yahutta dil bilgisel vb. olarak çeşitli şekillerde akrabadır. En sonki gelişmeler ile beraber zamanımıza dair, dilin kökeni araştırmalarında toplamda on yedi dilbilimsel kuram ortaya konulmuştur. Bu kuramlar şunlardır (Karaman, 2017, s. 21);

1. Doğalcılık Kuramı (*Nativistic Theory/Ding-dong Theory*)
2. Mırıldanma Kuramı (*Sing-Song Theory/La-la Theory*)
3. İşbirlikçilik Kuramı (*Labour Theory/Yo-he-ho Theory*)
4. Yansıma Kuramı (*Echoic Theory/Bow-wow Theory/Cuckoo Theory*)
5. Alışkısalsal Kuram (*Festal Theory/Ta-ra-ra-boom-de ay Theory*)
6. İşaret Dili Kuramı (*Gestural Theory/Gesture Speech Theory/Oral Gesture Theory/Mouth-Gesture Theory/Ta-ta Theory/Chew-chew Theory*)
7. Ünlem Kuramı (*Interjectional Theory/Pooh-pooh Theory*)
8. Güneş-Dil Kuramı (*The Solar Theory*)
9. Yalan Varsayımı/Üstünlük Kuramı (*Watch the Birdie Theory*)
10. İletişme Kuramı (*Contact Theory/Wah-wah Theory*)
11. Avlanma Kuramı (*The Tally-ho Theory*)
12. Glossolali Varsayımı (*The Psychedelic Glossolalia Hypothesis*)
13. Seslem Kuramı (*The Mama Theory*)
14. Okus Pokus Kuramı (*The Hocus pocus Theory*)
15. İcat Kuramı/Buldum Kuramı (*The Eureka! Theory*)
16. Yan-ürün Kuramı (*Pop Theory*)
17. Gen Değişimini Kuramı (*Gene Mutation Theory/Uh-oh Theory*)

Bu kuramlardan anlaşılacağı üzere dilin bir çok tanımı ve açıklaması olmakla birlikte her bilim insanı kendi alanına göre farklı açılardan, dili açıklamada yorum getirmişlerdir. Örnek olarak Chomsky'nin dil hakkındaki görüşü şu şekildedir;

İnsanoğlunun zeka seviyesi ne derecede olursa olsun, yetiştiği aile ve çevreye bağlı olarak bir hatta birkaç dili daha önceden hiçbir eğitim almaksızın kısacık bir zamanda ve küçük yaşlarda kullanmayı başarabilecek bir yeteneği vardır. Bu yetenek diğer canlı varlıkların hiçbirinde olmayıp bütün insanların sahip olduğu insanoğluna has, eşsiz bir yetenektir. Dil, insanın ortak biyolojik doğası aracılığıyla belirlenmiştir. Girdi, işleme ve çıktı süreçlerine doğrudan derin bir şekilde etki ederek doğamızın ana hatlarını oluşturmaktadır. Şüphesiz ki insanoğlunun diğer canlılara göre en büyük farkı bir dili kullanabilme yetisine sahip olmasıdır, yani ünlü düşünür Chomsky'ye göre dil sonradan öğrenilmez, dili kullanma becerisi doğuştan insanla beraber gelmektedir (Chomsky, 2001).

Saussure'ün ise dil ile ilgili görüşleri şu şekildedir;

Dil bir dizgedir ve haliyle bir sistematige sahiptir. Dil dizgesi ses, şekil, anlam ve söz diziminden oluşmaktadır. Dil denilen ana sistem bunlardan meydana gelmiştir ve bu alt sistemlerde kendi aralarında farklı alt sistemlerden oluşmuştur. Bahsedilen sistemler devamlı bir uyum içerisindedirler. Aslında bu uyum özelliği ve dilin bir dizge yani sistem olması da dilin öğretilmesine bir gerekçe olarak sunulmaktadır. Dili bir sistematige oturtmaya çalışan Saussure sözcükleri nedensizlik ilkesine bağlamıştır, yani masaya neden? masa ya da sandalyeye neden? sandalye denildiği ona göre sebepsizdir ve rastlantısaldır. Saussure'ün ifadelerinden anlaşılmaktadır ki dil sonradan öğrenilebilir ve öğretilbilirdir (Onan, 2012).

İnsanlığın başlangıcından beri insanoğlu çevresi ve diğer insanlar ile muhakkak bir etkileşim, bir alışveriş içerisinde olduğu bilinmektedir fakat, dilin ilk olarak nasıl? oluştuğu, nereden? geldiği, nasıl? öğrenildiği halen daha çoğu bilim alanının tam anlamıyla cevaplayamadığı ancak kısıtlı yorumlar getirebildiği sorulardır çünkü dilin fosili yoktur.

İlk dilin menşei ve sistematigine dair bir kalıntı bulunmadığından, elde bulunan fiziksel imkanlardan, yani antropolojik verilerden, kesin bir bilgi elde etmek olanaksızdır, yani en azından şuan ki mevcut durum bunu göstermektedir.

Bu nedenle, günümüzde henüz daha, dilin nasıl? ortaya çıktığına dair oluşturulan kuramların toplamı dahi yetersiz kalmaktadır (Firth, 1964).

Burdan da anlaşılmalıdır ki; dil nedir? sorusunun yanıtı iletişimin temel aracıdır, yaşayan bir varlıktır, insanlar arası ilişkileri oluşturan en temel vasıta vb. gibi genelgeçer birkaç bilgi haricinde her defasında kesin bir yanıtı ulaşılamayıp, kendini başa sardırılmaktadır.

2.4.2 Yabancı Dil

İnsanların her biri mutlaka bir millete mensuptur ve her milletinde tabii olarak birbirinden farklı dilleri vardır. Bir milletin ana dili diğer bir millete yabancı gelmektedir. Kişi ana dili haricindeki bir dili çeşitli yollardan (kurs, özel ders, uzaktan eğitim vs.) öğrenmemiş ise karşısındaki kişiyi anlayamamaktadır. Bir Afrika atasözü der ki; “insanların seni anlamasını istiyorsan onların dilini konuş” (Dinamik Dil Merkezi, 2018, para. 1). Buna istinaden Klein’a (1984) göre ana dili günlük iletişim için kullanılmaktadır. Yabancı dil bundan farklı olarak kişinin, dilin mensup olduğu ülke dışında öğrendiği ve günlük iletişimde kullanmadığı dil olarak akla gelmektedir. Örnek vermek gerekirse Almanca Almanya’ya mensuptur ama insanlar Türkiye’de yani dilin deyimi yerindeyse ana vatanı dışında Almanca’yı yabancı dil olarak öğrenmektedirler. Buna benzer olarak Henrici ve Riemer (2007) tek dilli bir çevrede ders ortamında bilinçli şekilde ana dili haricinde öğretilen dildir diye yabancı dile tanım getirmişlerdir. TDK ise Bilim ve Sanat Terimleri Sözlüğü’nde yabancı dili “öğrencilere, akademik, toplumsal ve meslekle ilgili gelişmelerine katkıda bulunmak amacıyla anadili dışında öğretilen dil” olarak tanımlamıştır. Genel anlamda yabancı dil, kişinin ana dilinden sonra ve ana dili haricinde çeşitli nedenlerde öğrendiği dil olarak karşımıza çıkmaktadır.

İnsanlar günümüzde yabancı dil öğrenmeyi çeşitli sebeplerden dolayı istemektedirler. “Hayatın bir çok alanında, her türlü ilişkiyi kurup yürütebilmeleri için uluslararası ortamda konuşulan ortak dilleri de öğrenmeleri gerekmektedir” (Özdemir, 2006, s.29). Yeni bir dil öğrenmek farklı bir dünyaya açılan bir pencere gibi düşünülmektedir çünkü, her milletin kendine özgü bir kültürü vardır ve o milletin dili öğrenilirken beraberinde farklı bir kültür de keşfedilebilmektedir. Dil ve kültür birbirinden ayrılmaz olgulardır (Göçer, 2013). Bu, “dil öğrenmek, dünyaya açılan bir pencere daha demektir (Çin Atasözü) ve insanlar bildikleri dil sayısı kadar hayat yaşarlar (Çek

Atasözü” (Anatolia Travel, (t.y.), para. 9) atasözlerinden de anlaşılmaktadır. Teknolojinin ilerlemesiyle iletişim araçları; bilgisayar, table özellikle akıllı cep telefonu kullanımı bir hayli meşhur duruma gelmiştir ve insanlar arası aslında uluslararası iletişim hızla ilerleme kaydetmiştir (Yusufoğlu, 2017). Uluslararası ilişkiler bağlamında bu da günümüzde insanlara yabancı dil öğrenmeyi ihtiyaç hissettiren nedenler arasında bulunmaktadır.

Yabancı dil bilmek aynı zamanda insana bir öz güven kazandırmaktadır. Bu sayede örnek olarak seyahat etmek isteyen kimse için imkanlar artmakta, gittiği ülkede daha rahat hareket etmekte, bilinçli olarak dolaşmaktadır yani yapılan seyahat verimli hale dönüşmektedir. Yeni bir kültür tanıma ve de seyahat bağlamındaki düşünceleri destekler nitelikte bir Quebec atasözü akla gelmektedir; bir dil ile Roma'ya gidebilirsin.

Uluslararası ilişkilerde yaşanan anlık gelişmeler ile yabancı dil bilen insana duyulan ihtiyaç artmaktadır. Bu durum yabancı dilin bireylerin istihdam olmalarını arttırdığını göstermektedir. Ayrıca başka bir ülkede eğitim görmek isteyen bir kişi için yabancı dil öğrenmek anahtar hükmündedir. Bir dil bir insan, iki dil iki insan Türk Atasözü'yle de yabancı dil öğrenmenin çok önemli olduğu vurgulanmaktadır.

Avrupa Birliği yabancı dil öğretimi hususuna büyük önem vermektedir. “Avrupa Birliği değişik dil ve kültürleri bir araya getiren ve yabancı dil öğretimine yeni bir bakış açısı kazandıran bir projedir. Avrupa Birliği düşüncesinin önemli öğelerinden olan çokdilliliğin hayata geçirilmesinde, eğitim kurumlarında birden fazla yabancı dilin öğretimi üzerinde hassasiyetle durulmaktadır” (Güler, 2005, s. 90).

Avrupa Konseyi, Avrupa Birliği'ne üye olan ülkelerin öncelikleri ve ihtiyaçları doğrultusunda yabancı dil eğitim-öğretimine dair süreç içinde her an başvurulup yararlanılabilecek genel bir çerçeveye sahip olan Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programını (A.D.O.Ç.P.) ortaya koymuştur. Bu program, kısaca açıklamak gerekirse yabancı dil öğrenenlerin hedef dilde iletişime geçebilmek için neleri bilmeleri ve bu dilde uzmanlık kazanabilmeleri için hangi bilgi ve becerileri geliştirmeleri gerektirdiğini ayrıca da hangi dil seviyesinin neleri içerdiğini detaylıca açıklamaktadır (Arslan ve Coşkun, 2012).

Avrupa Dilleri Ortak Çerçevesi'nde altı adet dil seviyesi bulunmaktadır. Bu dil seviyelerinin neleri kapsadığı aşağıda açıklanmaktadır (Trim, North, Coste ve Sheils, 2001);

A1: Kişiler yavaş ve anlaşılır bir biçimde konuşarak aynı zamanda da yardıma açık olduklarında basit seviyede iletişime geçebilir. Kendini ve başka kişileri tanıtabilmenin yanında nereli olduğunu, tanıdıklarını, sahip olduklarını ve buna benzer sorular vasıtasıyla iletişim sağlayabilir. Somut ihtiyaçlarını giderebilmek için günlük ifadeleri ve çok alışılmış deyimleri anlayabilir ve kullanabilir.

A2: Dili basit bir şekilde kullanarak özgeçmiş ve yakın çevresi ile ilgili bilgi aktarabilir, anlık ihtiyaçlarını karşılayabilir. Bilgi sahibi olduğu, alışılmış konular hakkında basit seviyede doğrudan bilgi alışverişi yapabilir. İş, alışveriş, aile, kişisel ve yakın çevresiyle alakalı konularda sıklıkla kullanılan basit deyimleri ve cümleleri anlayabilir.

B1: Yaşadığı olayları ve deneyimlediklerini anlatabilir; hayallerinden, arzuladıklarından, ümitlerinden bahsedebilir ve planlarını kısa bir şekilde sebepleriyle söyleyebilir. Bildiği konularda veya bireysel ilgi alanları bağlamında basit fakat aralarda kopukluk olmayan metinler ile kendini ifade edebilir. Seyahatlerde, dilin konuşulduğu yerlerde rastlanabilecek durumların çoğu zaman üstesinden gelebilir. Okulda veya işte günlük yaşama dair sıkça karşılaştığı ve bildik olduğu konulara ilişkin sözlü ve yazılı ifadeleri temel hatlarıyla anlayabilir.

B2: Bir konu hakkında olumlu ya da olumsuz yönleriyle kendi görüşünü belirtebilir ve farklı konularla ilgili ayrıntılı ve anlaşılır şekilde ifadelerde bulunabilir. Soyut ve somut konulara ilişkin karmaşık metinlerin genel anlamda ne demek istediğini anlayabilir ve kendi ihtisas alanında teknik tartışmalar yapabilir. Fazla zorlanmadan normal ölçüde akıcı ve doğal bir kullanarak anadilde konuşan birisiyle iletişim saylayabilir.

C1: İhtiyaç duyduğu sözcükleri, kalıpları vb. çok zorlanmadan bulup kendini esnek ve akıcı bir biçimde ifade edebilir. Kendini karmaşık konularda, iyi yapılanmış, ayrıntılı, ilişkilerin ve bağlantıların açıkça belirtildiği metinler aracılığıyla akıcı bir biçimde ifade edebilir. Mesleki ya da akademik amaçlara yönelik ve günlük yaşamda dili rahat ve akıcı bir şekilde kullanabilir. Değişik yapıdaki karmaşık ve uzun metinleri

anlayabilir ve bu metinlerin içindeki dolaylı anlatımların ve kastedilenlerin farkına varabilir.

C2: Duyduğu ve okuduğu her şeyi rahatlıkla anlayabilir. Karmaşık durumlara rastlasa bile ince anlam ifade eden cümleler kurabilir ve gayet akıcı bir dil kullanarak kendini tam manasıyla ifade edebilir. Farklı yazılı ya da sözlü kaynaklardan elde ettiği bilgilerin özetini çıkarabilir, bu kaynaklar doğrultusunda tartışma yapabilir ve de akıcı ve doğal bir anlatımla sunabilir.

Bütün bunlardan gün geçtikçe gelişen ve küreselleşen dünyada, yabancı dillerin eğitim-öğretimine verilen önemin gün geçtikçe arttığı anlaşılmaktadır. Avrupa Konseyi'nin ortaya koyduğu Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı (A.D.O.Ç.P.) bu iddiayı sağlama niteliği taşınmaktadır. Ayrıca Erasmus + çatı programı doğrudan bir dil öğrenme programı olmasa da söz konusu sürece katkı sağlamaktadır.

2.4.3 İletişimsel Yeti

İletişim, bir aktarım sürecidir; yani üretilen manaların başkalarına açılmasıdır. Dilin iletişim esnasındaki temel görevi, gönderilerin alıcıya ulaşmasını sağlayan temel bir vasıta olmasıdır. İletişimde dil aracı olmazsa gönderiler alıcıya aktarılamaz yani karşılıklı bir süreç olan iletişim gerçekleşemez. Bu açıdan gönderilerin iletimine yarayan dil, insanlar arası iletişimin oluşmasına ön ayak olmakta ve kendi içinde oluşturduğu göstergelerle anlatım yeteneğini ve işlevini gerçekleştirmektedir (Şengül ve Yalçın, 2007). Dil insanların içindeki düşünceleri dışarı çıkartan ve başkaları tarafından da anlaşılmasına yarayan bir sisteme sahiptir. J. Locke dilin bu iletim görevi ile alakalı olarak insanoğlunun başkasına fayda verebilecek, zevk uyandıracak, geliştirecek düşünce ve fikirleri olabilir ama, bunlar insanın içinde gizlidir, kendiliğinden ortaya çıkamaz. Bu düşünce ve fikirlerin başkalarına yararı için insanın muhakkak bir iletişim süreci başlatması gerekmektedir, şeklinde görüş belirtmiştir (Harris ve Taylor, 2002).

İletişimin sağlıklı bir şekilde gerçekleşmesi hususunda iletişimsel yeti devreye girmektedir. Bir insan nasıl ki dil yetisine sahipse aynı şekilde iletişimsel yetiye de sahiptir. Kiminle nerede, nasıl, ne hakkında, ne zaman konuşması gerektiğini bilebilmektedir (Peçenek, 1997). Buna benzer nitelikte ve daha kapsamlı olarak Aktaş'ta yapmış olduğu bir çalışmada iletişimsel yetiyi açıklamaktadır. İnsanın bir toplum ile iletişimin gerçekleşmesi için gerekli bilgileri bilmek ve kullanılması için

bazı becerilere sahip olmaktır. Sadece bir dilin örgüsünü, dizgisini bilmek yeterli olmamaktadır. Farklı bir anlatımla iletişimsel yeti, dil göstergelerinin mekana ve zamana uygun kullanılabilmesidir, yani kime nasıl yaklaşılır, hangi durumda, ne şekilde, ne söylenir bilebilmektir. Böylelikle dil doğru kullanılmış olmaktadır (Aktaş, 2004).

İnsan sosyal bir varlık olması sebebiyle çevresiyle, daha yakından bakılacak olunursa hemcinsleriyle zaruri olarak iletişime geçmektedir ve bu da onun sahip olduğu konuşma yeteneğini geliştirerek haliyle iletişimsel yetisini artırmaktadır. Böylelikle insan hem kendisinin hem de sosyal hayatın gelişmesine katkıda bulunmaktadır (Çetişli, 2014).

Dil ve iletişimsel yeti birleştiğinde anlaşılmaktadır ki; “dil, en yetkin ileti kodudur. İnsanlar arasında kullanılan en gelişmiş iletişim aracıdır. Dil aracılığıyla iç ve dış dünyamızdaki somut ve soyut kavramları ifade edebilmekteyiz. Dil, insanın kendisini ifade etme aracıdır. Toplumsal uyumun temelidir” (Onan, 2012, s. 235).

2.4.4 Dil-Kültür İlişkisi

Evrende muhakkak herşeyin birbiriyle bağlantısı vardır. Doğrudan ya da dolaylı olarak bu şekildedir. Bazı kavramlar arasında ise birbirinden ayrılamayacak kadar sıkı bir ilişki bulunmaktadır. İşte dil-kültür ilişkisi de böyledir. Dil ve kültür için ayrı ayrı ve dil-kültür ilişkisine dair bir çok tanım ve yorumlar yapılmıştır. Bu bağlamda; “Dil insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta, kendi kanunları içinde yaşayan, millet birleştiren, koruyan ve onun ortak malı olan sosyal bir müessese, seslerden örülmüş muazzam bir yapı, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli antlaşmalar sistemidir” (Ergin, 1977, s. 14). Dil, uzun soluklu bir süreçte farklı tarihi, coğrafi ve kültürel şartlar içinde oluşmuş sosyal kısmı ağır basan doğal ve canlı bir varlıktır (Timurtaş, 1980).

Kültür ise en somut ve en genel tanımıyla insanın ürettiklerinin tamamını kapsamaktadır. İnsanın icat ettiği tüm araç ve gereçleri maddî kültüre, insanın tüm örf, adet, değer ve kuralları manevi kültüre örnek teşkil etmektedir. Aslında kültür, evrenin veya yaratıcının yarattıklarına ilaveten, insanın ürettiklerinin tümüdür. Her türlü alet edevat, makine, giyim, yeme içme alışkanlıkları veya tarzları, inanışlar, anlamlar, tutum ve davranış modelleri ve de dil, kültürü meydana getiren öğelerdir (Kongar, 2005). Kültürel şartlar içinde oluşan, kültürün aktarıcısı ve de kültürü

oluşturan mutlak bir öge olan dilin kültür ile ilişkisi apaçık görülmektedir. Kültür kendini dil vasıtası ile aktarmakta ve geçirtmektedir. İnsandan oluşan toplum bireylerinin kendilerine ait maddi ve manevi miras, gelişme, oluşum ve değerlerini birbirlerine taşımalarıyla nesilden nesile ulaşmaktadır. Böylece tıpkı yaşam gibi kültürde bireyler arası bir köprü kurarak onları birbirlerine bağlamaktadır (Gökberk, 2004). Dil olmadan bunun gerçekleşmesi, daha da detaya inildiğinde bir kültürün oluşma, gelişip ilerleme, anlam kazanma ve aktarılma olasılığı bulunmamaktadır. Nitekim dil ile kültür koca bir elmanın iki yarısı gibidir. Bir milletin dilini tanımak için o milletin geleneklerini, göreneklerini, tarihini, coğrafyasını, sanat anlayışlarını, inanışlarını ve en önemlisi dilin ana şartel olarak içinde bulunduğu kültürlerini bilmek gerekmektedir (Dağabakan, 2006).

Aksan'ın (1997) “bazen dildeki bir sözcük bile milletin inançları, gelenekleri, kişilerin kendi aralarındaki davranış ve ilişkileri, maddî ve manevî kültürü üzerinde fikir verebilir” (s. 67) sözü ile Jiangn'ın (2000) “dil, beden; kültür ise kan ölçüsündedir” (s.328) cümlesiyle dil-kültür ilişkisinin mahiyeti vurgulanmaktadır.

Dil-Kültür ilişkisini yabancı dil öğretimi bağlamında belirtmek gerekirse sonuç olarak, bir yabancı dili öğrenirken ya da öğretirken kültürün, gelenek ve göreneklerin, alışkanlıkların, dünya görüşünün ne kadar önemli olduğunu açıkça ortadadır. Çünkü, dili bilmek yalnızca dilin kağıt üzerinde dil bilgisi kurallarını ezberlemekle değil, hedef dili tanımakla mümkündür (Dağabakan, 2006). Bu nedenle dil eğitiminde öğrenilmeye ya da öğretilmeye çalışılan dil, muhakkak kültürüyle birlikte ele alınması gerekmektedir.

2.5 Kültür

2.5.1 Çokkültürlülük

Yeryüzünde her milletin kendisine ait bir kara parçası, başka bir deyimle ülkesi bulunmaktadır. Bu ülke üzerinde yaşamakta ve çoğunlukta olan milletin kökenine bağlı olarak ülke isimleri karşımıza çıkmaktadır. Örneğin; Türk-Türkiye, Alman-Almanya, Rus-Rusya vb. Bu örneklerle başta her ne kadar Türkiye’de sadece Türkler, Almanya’da Almanlar, Rusya’da Ruslar yaşamaktadır gibi görünse de küreselleşmenin günümüzde yansıması böyle değildir.

“Hayatın siyaset, ekonomi, teknoloji, kültür gibi hemen her parkurunda meydana gelen dönüşümleri ifade etme noktasında kullanılan küreselleşme kavramı, bilişim ve iletişim teknolojilerinin de gelişmesiyle birlikte sınırların birbirine yakınlığı bir sistemi meydana getirmektedir” (Şahnagil, 2018, s. 2). Küreselleşme hakkında yapılan çalışmaların tümü ekonomik ve kültürel yapılarda bir dönüşümün olduğu düşüncesinde mutabıktır. Burada söylenmek istenen sadece bu iki alanda görünen değişiklikler değil, tüm dünyada bu alanların kesin etkilenmiş olduğudur. Nitekim çoğu ülkede küreselleşmenin bu alanlar dışında siyasi, iletişim, sosyal, demokratik vb. alanlarda etkileri yaşanmaktadır (Tatar, 2008). Çünkü küreselleşme ile artık ülke sınırları belirsizleşmeye başlayarak milletlerin birbirine yaklaşmasına daha güzel bir ifadeyle iç içe geçmeye başlamasına neden olmuştur. Buna en güzel örnek iletişim teknolojilerinin ürünleri olan bilgisayar, tablet ve akıllı cep telefonları gösterilebilir. Bunlar sayesinde insanlar daha önce hiç gitmediği bir ülke hakkında gayet detaylı bilgi sahibi olabilmektedir ve dünyanın bir ucundan öbür ucuna insanlarla sesli ve görüntülü iletişime geçebilmektedir. Böylelikle dünyada insanlar arası erişim imkanlarının fazlasıyla arttığı göze çarpmaktadır.

Küreselleşmenin ülke kapılarını birbirine açtığı gerçeği apaçık ortadadır. Bunun en doğal sonucu ise göç hareketleri olmaktadır. Göç alan ülkede yaşayan asıl, çoğunluk millet haliyle diğer kültürlere ait insanlarla etkileşime geçmekte ve ortaya çokkültürlülük kavramı çıkmaktadır. Bu durum da toplumun bekası ve refahı için devletleri çokkültürcü bir politika izlemeye itmiştir (Emiroğlu, 2016).

Doytcheva 2009 yılında yapmış olduğu bir çalışmada “1970-1980 yılları arasında, başlığında çokkültürlülük geçen tüm kitapların Kanada ve Avustralya’da basılmış olduğunu söylemektedir” (s. 15). Bu tabi ki ülkelerden ilk olarak Kanada’nın 1971 yılında, Avustralya’nın ise 1974 yılında da çokkültürlülük politikasını benimsemiş olmalarının göstergesidir.

Böylelikle çokkültürlülük kavramı hakkında iki şey net bir şekilde ön plana çıkmaktadır. Birinci olarak çokkültürlülük kavramı ilk olarak yirminci yüzyılın ikinci yarısında tartışmalara konu edilmiştir. İkinci olarak ise çokkültürlülük kavramı içinde geçen kültür kavramı doğrudan kelime anlamıyla değil, birarada yaşayan farklı milletler ile birlikte değerlendirilmesi gerektiğidir. Çokkültürlülüğün içinde barındırdığı kültür bir topluluğun veya milletin kendilerini farklılıklar içinde ifade

etmeleriyle anlaşılmaktadır. İşte tam burası konunun anlaşılması adına büyük önem arz etmektedir. Çokkültürlülüğün ele alınışı sadece kavramı tanımlama ile olmamaktadır. Çünkü bu kavramın tanımı çoğu zaman muğlak kalmaktadır. Buna çok sebep bulunmaktadır ama, asıl neden anlamının çok net olmamasından ya da olamamasından dolayıdır. Buna rağmen çokkültürlülük en genel anlamıyla farklı kültürlerin bir bedende vücut bulmaları demektir (Bryson, 2005).

2.5.2 Kültürlerarası İletişimin Önemi

Kültürlerarası iletişim, farklı kültürlere mensup milletlerin ya da etnik grupların aralarında kurulan iletişim anlamına gelmektedir. Farklı kültürlere sahip insanların birbirleriyle etkileşime geçmeleri, aralarında mesaj gönderip almaları, anlamları ortaklaştırma uğraşları vb. kültürlerarası iletişim bağlamında değerlendirilmektedir. Kültürlerarası iletişim kavramı ile bilim insanları farklı kültürler arasında var olan iletişimi anlama, açıklama ve var olan iletişim evreleri hakkında tahminler üretme amaçlarını gütmektedir (Kartarı, 2001).

Kültürlerarası iletişimin ana hatlarını belirlemiş olan Donec (1991) ise kültürlerarası bir iletişimi tam manasıyla şöyle tarif etmektedir; “Kültür X’in taşıyıcısı/sahibi ve Kültür Y’nin taşıyıcısı/sahibinin, birbirlerine karşı oluşturdukları ön yargı ve kalıp yargıları, kurdukları iletişim içinde, ki bu iletişim kültürlerarası iletişim ortamıdır, ortadan kaldırmaları, azaltmaları ve birbirlerine karşı güven ve farklı olan değerlerine yönelik anlayış kazanmaları şeklinde görmektedir” (s. 222).

Kültürlerarası iletişim kavramı Avrupa’da ve Türkiye’de farklı zamanlarda ortaya çıkmıştır ve üzerine bazı çalışmalar yapılmıştır. Avrupa’daki çalışmalarda dil-kültür ilişkisi doğrultusunda bir gelişme yaşanarak, bu çalışmalar 1980’lerin sonuna doğru ayrı bir araştırma alanı haline gelmiştir. Bunun peşisıra Socrates-Erasmus ve Gençlik programlarıyla birçok alanla beraber kültürlerarası iletişim de desteklenmiştir. Bu da kültürlerarasılığa verilen önemi göstermektedir. Türkiye’deki çalışmalar ise iletişim alanı da dahil sosyoloji, göç sosyolojisi, etnoloji, sosyal ve kültürel antropoloji alanlarının şemsiyesi altında gelişme kaydetmiştir. Kültürlerarası iletişime dair ilk çalışma Türkiye’deki 1996 yılında Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi lisans programında Prof. Dr. Asker Kartarı’nın verdiği ders ile gerçekleşmiştir (Özdemir, 2011).

Kültürlerarası iletişim bahsedildiği gibi farklı kültürlere ait bireylerin aralarındaki etkileşimi ele almaktadır. Bu kavram üzerine yapılan çalışmalar dünya çapında birçok yerde kültürler arası farkların ve bunların toplum üzerindeki yani, toplumun iletişimine olan yansımalarının ortaya çıkmasıyla önem kazanmıştır. Bu çalışmalar sayesinde kültürel ve iletişimsel gelişmeleri takip etmek, aslında haberdar olmak ve anlamak kolaylaşmaktadır. Kültürlerarası iletişim sayesinde eşitlik ve özgürlüğün sağlanmasıyla toplumun demokratik bir biçimde bir arada barış ve huzur içinde yaşadığı bir dünya tasarımı gerçekleşmektedir. Kültürlerarası iletişim öğretisi okullarda işlendiğindeyse bireylerin birbirlerine karşı olan saygılarını arttırmakta ve farklı kültürlere karşı onlarda merak uyandırmaktadır (Üçegöz, 2003). Kültürlerarası iletişim bireyleri yerel ya da kişisel düşünmekten evrensel ve bütüncül düşünmeye teşvik ederek iletişime zarar veren ön yargılar, basmakalıp düşünceler, kaygı vb. unsurları ortadan kaldırmaya yardımcı olmaktadır ki böylece etkileşim başlar ve iletişim gerçekleşebilir (Özdemir, 2011). Söz konusu iletişimin gerçekleşmesiyle yalnızca bizim yabancılara dair ön yargılarımız kırılmamakta, onların bize dair olumsuz düşünceleri değişmektedir. Böylece toplumun bilgi ve beceri düzeyi artmakta ve uluslararası standartlara uygun olarak kalifiye bireylerin yetiştirilmesinin de önü açılmaktadır (Parekh, 2002).

2.5.3 Kültürlerarası İletişimi Engelleyen Ana Unsur: Kültür Şoku

Araştırma konusuna istinaden uçsuz bucaksız bir kavram olan “kültüre” bir çok kez değinilmiştir. Yapılan araştırmalardan kültürlerarası iletişimi engelleyen ön yargılar, basma kalıplar, yabancı dili kullanma, belirsizlikler, kaygılar, korkular, güvensizlikler, iletişim, dini inançlar, yeme-içme alışkanlıkları vb. gibi daha bir çok faktörlerin yüksek oranda yine “kültür”, “farklı kültürler”, dolayısıyla “kültür şoku” kavramına dayandığı yani kavramın bütün bunları içinde barındırdığı anlaşılmaktadır. Bu hususta merceği daraltmak adına, yurt dışına giden öğrencileri baz alacak olursak öğrenciler farklı bir kültür toplumuna ilk kez girdiklerinde gözlem yapmaya ve farklılıkları görmeye başlamaktadır. Bu öğrencide kaygıya sebep olmaktadır çünkü, artık kendi kültürü ile karşılaştığı kültürü kıyas yapmaya başlamış ve değişimin kendine uygun olup olmadığını düşünmektedir. Bunlar kültür şokunun genel evreleri olarak söylenebilir (Penpece, 2006). Şayet kişi yeniliklere açık olur ve değişimi kabul ederse kültürel adaptasyon sağlamaya başladığından ileriki zamanlarda aşılması güç büyük

sorunlar yaşamamaktadır ama, kabullenemez ise çoğu zaman o kültürden kaçmak yani kendi ülkesine dönmek istemektedir. Bu duruma örnek olarak bir Erasmus öğrencisi şöyle demiştir;

“Giderken rüya olan Polonya gittikten sonra kabus olmuştu benim için. Başta dil sorunu yaşadım, İngilizce bile anlayamıyordum, dersleri anlayamıyordum, arkadaş çevresi edinemedim, tek başıma yalnız kaldım, yemeklerini yiyemiyordum, yalnızlık ve özlem bir taraftan, psikolojim bozuldu, geri dönmek zorunda kaldım” (Güllü, 2016, s. 1112).

Buna şartlar el vermediğinde deyimi yerindeyse öğrencide ortada kalmışlık duygusu belirginleşmektedir. Örneğin; Erasmus Programı ile bir dönemliğine başka bir ülkedeki üniversiteye giden bir öğrenci uyum sağlayamayıp kendi üniversitesine döndüğünde okulu uzayabilmektedir. Bu durum kişiyi ne kendi kültürünü ne de içinde bulunduğu kültürü yaşayabildiğinden dolayı bunalıma itebilmektedir. Bununla ilgili Penpece (2006) şöyle demektedir; kültürel şok bireylerin kendilerinininkinden bayağı değişik bir kültürle tanıştıklarında psikolojik uyum bozukluklarına verdikleri tepkileri ifade etmektedir.

Kültür şoku, bireylerin yeni bir kültüre adapte olma sürecinde yaşadığı, değişik semptomlarla görülen mental ve duygusal bir farklılaşmadır. Bu durum öğrencilerin yanı sıra turistlerde bile görülebilmektedir (Dukic, 2010 / Eğinli, 2011).

Özkul’a (2001) göre kültür şoku, bireyin gittiği ülkedeki çoğunlukta olan toplumu reddetmesi, değer yargılarını karmaşık bulması, haliyle bir şaşkınlık hali oluşması ve de topluma uymamasıyla meydana gelen yeteneksizlik duygusundan kaynaklanmaktadır.

Kültür şokunun olumsuz etkileri en çok Erasmus Programı ile yurt dışına giden öğrencilerde görünmekte ve programın başarı ve verimliliğini düşürmektedir (Asmadili, Avcıkurt ve Şahin, 2012).

Kültür şoku engelini aşmak için öncelikle arada sıkı bir iletişimin kurulması gerekmektedir, bunun içinde öncelikle bir milletin dil ve inanç sistemine saygı duymak şarttır (Güven, 2015). Bireylerde oluşan basmakalıp düşünceler ve ön yargılar aşılmadan da bu engelin ortadan kalkması mümkün değildir. Basma kalıp düşünceler olumlu ya da olumsuz olabilmektedir. Örneğin; Almanlar dakiktir (olumlu), Almanlar

Türkleri sevmez (olumsuz). Kaygıların peşisıra oluşan ön yargılar ise daima olumsuzdur. Örneğin; Yurt dışındaki bir Erasmus öğrencisi: Şimdi ben Türk olduğum için bu Alman hoca kesin beni sınıfta bırakacak. Söz hakkı alıp konuşsam, tersleneceğim büyük bir ihtimalle vb. Bireylerin kültür şokunun çok yaygın ve gayet normal bir durum olduğunu düşünerek karşı kültürün insanlarına yaklaşip onlarla iletişime geçmeye çalışmaları, onların kültürleri hakkında bilgi edinmeleri, sosyal ortamlarda onlarla daha çok vakit geçirmeleri öz güven ile sosyalleşmeyi arttırmakta ve kültür şokunun şiddetini azaltmaktadır (Dukic, 2010 / Avcıkurt, 2009).

Kültür şokuyla başa çıkmayı başarmış bir Erasmus öğrencisinin ifadesi şöyledir:

“Avrupa’da bireysellik çok güçlü, herkes tek başına yaşamaya alışmış, biz ise farklıyız, toplu halde olmak, beraber takılmak çok önemli bizde. İlk başlarda çok çekingendim, içime kapandım, karamsarlaştım, yeni arkadaşlıklar kurmakta zorlanıyordum. İlk günler zordu, ama yavaş yavaş da olsa bir çevre edinmeyi başardım, örneğin bir şeyler pişirince arkadaşlarımı davet ettim, ısmarlama kültürü yok onlarda, ben öğrettim arkadaşlara ısmarlamayı, ikram etmeyi. Tanışmak ya da arkadaşlıktan beklentileri çok daha iyi, yabancısın diye bir şey yok ki zaten çok yabancı da vardı farklı ülkelerden, kendini yavaş yavaş yabancı da hissetmiyorsun. Gelmemeye yakın zamanlarda sanki yıllardır orada gibiydim” (Güllü, 2016, ss. 1112).

Kısacası bireyler misafir oldukları ülkede karşılaştıkları kültüre uyum sağlamaya gayret ettiklerinde kültürlerarası iletişimin asıl engeli olan kültür şoku engeli aşılabilmekte ve böylece başarılı sonuçlar elde edilmektedir.

2.6 Sosyal Uyum

2.6.1 Sosyal Uyum Türleri

Bireyler yeni girdikleri toplumun yaşantısına, gelenek, göreneklerine, alışkanlıklarına, diline vb. kısacası kültürüne karşı ilk anda bir yabancılık hissetmektedirler. Kültürel farklılıklarla karşı karşıya kalınan bu süreçte birey belli bir süre nerede nasıl davranması gerekmekte, o toplumun yabancısı olmasına rağmen diğerlerinin ondan neler beklediğini, kendisinin karşıdakilerden ne beklemesi

gerektiğini, bu toplum içindeki rolünün ne olduğunu, neyi nasıl değerlendirmesi veya neyi nasıl kullanmasının uygun olacağını bilememektedir (Aliyev ve Öğülmüş, 2015).

Zamanla yaşantı içerisindeki gözlem, inceleme ve kişisel analiz ile toplumun kişiye yansımaları kişi tarafından değerlendirilmektedir ki, bu yansımalar sosyal etkidir. Uyum konusunda kimi her iki kültüre uyum sağlarken, kimi her iki kültürü de reddetmektedir. Kimisi yeni kültüre uyum sağlarken, kimisi de sadece kendi kültürüne uyum göstermektedir. Durumla ilgili şayet ülkemizden yurt dışına gidenlerden örnek vermek gerekirse Şahin'in 2008 yılında Türkiye'den Almanya'ya giden Türkler'in uyum sorunu ile ilgili yaptığı bir çalışmada Türkler' in büyük çoğunluğu kendilerini sadece Türk toplumunun üyesi olarak hissettiklerini, Türk toplumunun üyesi olmaktan mutlu olduklarını ve kendilerini diğer milletlerle değil, diğer Türkler ile özdeşleştirdiklerini söylemişlerdir.

Sosyal etki bireyin içinde bulunduğu toplumun insanın yaşantısı ve davranışı üzerine çok yönlü yansımalarının tümüdür. Sosyal etki ile birey uyum safhasına geçmektedir. İnsan sosyal bir varlık olduğu için toplum içerisindeki sosyal davranışlar da haliyle uyum sağlamada önem arz etmektedir. Sosyal davranışların sürekliliği ile bireyler davranışlarını içinde buldukları gruba ya da topluma göre ayarlayabildikleri gibi aynı zamanda da onların davranışlarını önceden tahmin edebilmektedirler. Bu sayede zıtlığa gidilmeden uyumlu bir sosyal etkileşim, daha doğru bir deyimle sosyal uyum gerçekleşmektedir. Toplumsal düzenin sağlanmasında sosyal uyum çok önemlidir. Bu yüzden toplumda hukuk, din, ahlak ve görgü kuralları uygulanmaktadır ve bireyler söz konusu kuralları çocukluklarından başlayıp yaşamları son buluncaya dek öğrenmekte ve uygulamaktadırlar. Çünkü bu kurallar bireyler için iyi-kötü, doğru-yanlış ve olumlu-olumsuzu ayırt etmede yol gösteren bir rehber niteliği taşımaktadır (Arıcı, t.y.)

Uyma davranışına gelince kısaca bireyin özgürlüğünü niteleyen değer yargıları ve toplumsal ilişkileri sürdürme gayretidir. Başka bir ifadeyle, bireyin tutum ve davranışlarını somut ya da soyut bir etki vasıtasıyla değiştirmesi ve etki yönüne doğru uyuma gitmesi olarak tanımlanmaktadır. Bireyin tutum ve davranışlarını, etki eden grubun tutum, davranış ve düşünceleri yönünde değiştirmesi olarak da tanımlanabilen uyumun oranı etkinin gücüyle doğru orantılıdır. Etkinin gücü arttığında artmakta, etkinin gücü azaldığında ise azalmaktadır (Güney, 2006).

Sosyal uyum türleri ise benimseme, özdeşleşme ve itaat olarak karşımıza çıkmaktadır. Kavramlar tanımlandıktan sonra daha iyi anlaşılması adına “bir toplu taşıma aracında birine yer veren birey” örneği ile açıklanacaktır.

Benimseme; Bireyin içinde bulunduğu toplumun kurallarına, görüşlerine, tutum ve davranışlarına, bunların doğruluğuna kendi inandığı için uymasındır. Örnek; Bunu kendi doğru bulduğu için yer verdi.

Özdeşleşme; Bireyin içinde bulunduğu bir kişinin ya da grubun özelliklerini, tutum ve davranışlarını sevmesinden ileri gelen bir uyum türüdür. Birey sevdiği gibi düşünmek, davranmak, konuşmak vb. istemektedir. Örnek; Toplu taşıma aracına birlikte binip oturduğu çok sevip, değer verdiği kuzeni yaptığı için yer verdi.

İtaat; bireylerin içinde buldukları toplumun davranışlarına ve düşüncelerine kayıtsız, şartsız uymasındır. Burada toplumun birey üzerindeki gücü veya kontrolü söz konusudur. Bireyin istese de istemese de, sevse de sevmese de topluma uyma halidir. Örnek; Toplu taşıma aracındaki kişilerin ona karşı kınama bakışlarına ve eleştirine maruz kalmamak için yer verdi (Coşkun, 2013).

2.6.2 Sosyalleşme

İnsan, doğası gereği sosyal bir varlık olarak bilinmektedir. Her insan bir toplumun içinde yaşamını sürdürmektedir ve ait olduğu toplumun özelliklerini benimseyerek, özdeşleşerek ya da itaat ederek, yani bir şekilde topluma uyum sağlamak durumundadır.

Bu, sosyal psikolojinin kurucuları kuşağından olan ünlü sosyal psikolog Solomon Asch’ın yaptığı deney sonucunda da açık görünmektedir. Asch “uyma deneyinde, “insan doğru bildiği şeyin aksini savunan bir grupta karşılaşır ne yapar?” sorusuna cevap aramıştır. Bu deneyde, belli sayıdan oluşan bireylerin oluşturdukları gruplara sırayla çok sayıda kart çifti gösterilmiştir. Çift kartların birinde tek çizgi diğerinde ise farklı uzunluklarda üç çizgi bulunmaktadır fakat, üç çizgiden biri diğer karttaki tek çizgiyle aynı uzunluktadır. Denekler, bir kişi haricinde hepsi araştırmacının daha önceden ayarladığı yardımcılarıdır ve hepsi ne söylemesi gerektiğini önceden bilmektedirler. Deneklere ilk kart çifti gösterilip tek çizginin diğer üç çizgiden hangisiyle uzunluğu aynıdır? diye sorulduğunda yardımcıları doğru cevap vererek gerçek denegin gözüne girmişlerdir, bu durum bu şekilde birkaç kez daha sürmüştür,

ama sonra gösterilen kart çiftlerine bilerek yanlış cevap veren yardımcıları asıl deneği kızdırmışlardır çünkü, doğru cevabı bilmektedir. Asıl deneğe sıra geldiğinde yardımcıların cevaplarının aynısını tekrarlamıştır. Araştırmada her üç kişiden birinin yardımcı deneklerin kararına uyduğu sonucuna ulaşılmıştır. İnsanların % 35 gibi küçümsenmeyecek bir bölümünün gruba uyduğu ve doğru bildikleri şeyi göz göre göre yanlış söyledikleri tespit edilmiştir. Bu bulgu da bireyin sosyal uyumuna ilişkin olarak içinde bulunduğu gruba veya topluma uymaya halihazırda ve meyilli olduğunun önemli bir göstergesidir (Carsmith, Freedman ve Sears , 1993; akt. Kodal, 2006).

Sosyalleşme, bir grubun ya da toplumun özelliklerinin, yaşayış tarzlarının, davranışlarının, genel anlamda kültürünün öğrenilmesine gayret ederken karşı tarafla etkileşime geçme sürecidir. Bu öğrenme ve etkileşim safhasında birey içinde bulunduğu grubun ya da toplumun tutum ve davranışlarını içselleştirmeye ve kendine örnek almaya başlamaktadır. Bunun sonucunda toplum içerisinde kendine ait, toplumun yansımalarıyla kuşanmış bir kimlik edinmektedir (Şahan, 2008).

Kenyo ve Pherson (1974) sosyalleşmeyi, toplumun bireyden beklediği görevleri yapabilmesi için gerekli olan yeteneklerin, değer yargılarının, benlik algılarının ve yatkınlıklarının gelişmesi ve benimsenmesidir şeklinde tanımlamışlardır.

Araştırma konusuna ilişkin olarak Erasmus Programı'nın bireyin kendisini geliştirerek sosyalleşmesinde büyük rol oynadığı, önemli oranda katkılarının olduğu ve bu hususta öğrencilere birçok imkan sağladığı bilinmektedir. Bunlar öğrenci deneyimlerinden örnekler ile şöyledir;

“Dönem sonunda Parma, Vicenza, Mantova ve Sabbioneta gibi şehirlerdeki tiyatrolara yaptığımız geziler oldukça ilginçti ve eğlenceli geçti” (Yaltırık, 2011, s. 70).

Erasmus Programı'nın öğrencilere kazandırdıkları arasında yalnız yaşama deneyimi edinerek kendi ayakları üstünde durmayı öğrenmeleri, öğrencilerin özellikle belirterek üstünde durduğu bir konu olmuştur. Bunun yanı sıra, hayata bakış açılarının değişerek kendilerine olan özgüvenlerinin arttığı ve çevre ile daha rahat iletişim kurmaya başladıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca farklı kültürleri tanımaları ve ikinci bir yabancı dil öğrenimi de öğrencilerin kişisel kazanımları arasında yer almaktadır (Mutdoğan ve Özkan, 2018).

Çalışmaya katılan Erasmus öğrencilerinin %85,3'ü kültürel, dini, etnik vb. yapılarına uygun sosyal ve kültürel etkinliklerde bulunabilmeleri konusunda beklentilerinin üzerinde imkanlarla karşılaşmışlardır (Burgaz, Ekinçi, Ergene, Kelecioğlu ve Yağcı, 2007, s. 233).

“Cadılar bayramı ve Noel kutlamalarını gördüm. Bu kutlamalar farklı kültürlerde bayramların nasıl kutlandığı hakkında bana fikir verdi ve program sürecinde bir yemek düzenledik. Bütün Erasmus öğrencileri kendi ülkelerine özgü yiyecek ve içecekleri getirdiler. Yemek masasında (makarnalar, Polonya usulü çörekler, yemekler, Macaristan yemekleri, bizim kısırlar, bulgur pilavı, çiğ köfte...) gibi farklı ulusların farklı yemekleri vardı hala unutamıyorum. Yemekte; yemek üstüne ülkelerimiz, yaşam tarzı, kültürümüz hakkındaki konuşmaların da tadına doyum olmuyordu. Bu arada yemekten önce Polonyalılar açlığını belirtmek için atı nallarıyla beraber yiyebilirim derken biz kurt gibi açtık diyorduk” şeklinde ifade etmişlerdir. 3. katılımcı ise farklı kültürlerle karşılaşma sürecinin toplumlar arasında yaşanan önyargıları kaldırmaya yardımcı olduğunu düşünmektedir. Katılımcı görüşünü “En azından insanlar birbirlerine ön yargı ile yaklaşmamayı öğreniyorlar” şeklinde ifade etmiştir (Özdem, 2013, s. 84).

Biçer, Demir, Şahin, ve Ünsal'ın 2014 yılında yaptıkları çalışmadaki birkaç Erasmus öğrencisinin sosyalleşme ile ilgili görüşleri şu şekildedir (ss. 47-49);

“Orada şunu gördüm. Öğrencinin ders içindeki performansı, psikolojisine göre ders işleniyor. Örneğin öğrenci dersten koptuğu anda öğretim elemanı sohbet, derse ara veya öğrencinin isteği doğrultusunda uygulamalar yapılıyor. Bizim okulda sıkılsak bile ara zamanı gelmeden ara verilmiyor.”

“Verilen konuya dair araştırma yeteneğim ve sunum hazırlama-sunma becerim arttı. Farklı kültürde, farklı dildeki insanlara anlattığım sunumlar sayesinde de kendime olan güvenim arttı.”

“Sınıf içi etkinlikler sayesinde sınıftaki diğer öğrencilerle daha iyi kaynaştık. Çünkü onlar bizim gibi meraklı değil. Çok mecburi olmadıkça gelip konuşmuyorlar, soru sormuyorlar. Ama grup çalışmaları sayesinde orada özellikle iki kişi ile arkadaşlığımız çok ilerledi. Hala da internette görüşüyoruz.”

“Artık hayata farklı bir pencereden, geleceğe umutla bakıyorum. Mezun olduktan sonra imkânım olursa yurt dışında yüksek lisansa başlamayı düşünüyorum. Erasmus sayesinde çok şeyi aştık. Kendimize olan güvenimiz arttı, yabancı dilimiz gelişti. İnsanlarla iletişimimiz etkileşimimiz arttı. Kendimi gerçekten şanslı hissediyorum.”

“Kendime olan özgüvenim neredeyse tavan yaptı diyebilirim. Bundan sonra yanımda arkadaşım olmadan da çok rahatlıkla yabancı bir ülkeye gidebilirim ve kendimi orada çok iyi ifade edebilirim.”

“Bu program sayesinde farklı ülkelerden pek çok arkadaş edindik ve birçok kültürü tanıdık. Hafta sonları ya da fırsat buldukça Prag, Venedik, Paris, Almanya, İspanya, Viyana, , Çek cumhuriyeti, İbiza gibi merak ettiğimiz pek çok ülke ve şehre gittik. Her gittiğimiz ülkeye ait şehirlerde insanlar birbirine karşı çok anlayışlı, saygılı, kibar ve nazikti. İnsanlar birbirlerine değer veriyorlardı. Birbirlerini hiç tanımasalar da otobüste, parkta, alışverişte günaydın ya da merhaba diyorlardı. İnsanların hepsi eşitti ve hiçbir yerde ayrımcılık yoktu. Bu noktada kendime dair bazı eksikliklerimin olduğunu ve bir an önce çeki düzen vermem gerektiğini anladım.”

Erasmus Programı'nı deneyimlemiş ve yaşadıklarını da diğer öğrencileri harekete geçirmek, ön bilgi vermek adına bir blog sayfasında paylaşımına açan Vardar program ve sosyalleşmeye ilişkin şu ifadeleri kullanmıştır;

“Erasmus'un en önemli kısımlarından biri tabii ki de sosyalleşme. Diğer insanlarla bir araya gelmeniz ise çok kolay oluyor. Sadece okuldaki etkinlikleri ve okulun Facebook gruplarını takip etseniz bile yeterli. Hemen hemen her okulda sadece Erasmuslular için çalışan ve Erasmusluları bir araya getirmek için uğraşan kulüpler bulabilirsiniz. Böylece sizin gibi bir çok insanla bir araya gelip tanışma ve sohbet etme şansınız olacaktır” (Vardar, 2015, ss. 1-2).

2.6.3 Oryantasyon

Yurt dışına gidecek öğrencilere yardımcı olabilmek, kafalarındaki soruları giderebilmek, hazırlık ve destek için yükseköğretim kurumlarının Erasmus Ofisi tarafından Erasmus Programı kapsamında bir Oryantasyon Programı

düzenlenmektedir. Öğrencilerin izinli sayıldığı iki gün süren bu programda ana hatlarıyla Erasmus+ Öğrenci Öğrenim ve Staj Hareketliliğinden Yararlanmak: Öncesi ve Sonrası, Çevrimiçi Dil Desteği (OLS - Online Linguistic Support), Mobility Tool, Hibe, Hibe Sözleşmesi, Sigorta işlemleri, Hibe iade durumları, Erasmus Yönergesi ile ilgili gerekli açıklamalar, Erasmus Haklarınız / Sorumluluklarınız, ECTS, Öğrenim ve Staj Kredileri, Dersler / Notlandırma, Ders programı uyumu ve diğer konular, Form Doldurma, Yeni Ortamlarda Çekimsizliğin Üstesinden Gelme, Erasmus Öğrenci Ağı (ESN-Erasmus Student Network), Avrupa Gönüllü Hizmeti (European Voluntary Service), Avrupa Birliği Ülkelerinde Nerelere, Nasıl Gidilmeli, Nerede kalınmalı, Ne Yenmeli, Ne Giyinmeli vb. konular kapsamlı olarak ele alınmaktadır ve program, deneyimlerinden istifade edilmesi için eski Erasmus öğrencileri ve üniversitemize gelen Erasmus öğrencileri ile Özel Panel Oturumu (Soru-Cevap) yapılarak kapanmaktadır. Program sonunda adaylara katılım sertifikası dağıtılmaktadır. Öğrencilere rehberlik etmesi ve onları programa alıştırmaya, ısındırma amacı güden oryantasyon programı ülkeden ülkeye bazı küçük değişiklikler gösterse de, genel anlamda aynı şekilde misafir olunan ülkede de gerçekleştirilmektedir (Ünal, 2013).

Aşağıda yer alan erasmus öğrencilerinin deneyimlerinden hareketle oryantasyon programı yapıldığı ve bunun gidilen yere alışmada ve sevmeye büyük önemi olduğu anlaşılmaktadır.

Birkaç öğrenci her şeyin net bir şekilde daha yurt dışına gitmeden belli olduğunu ve gittiklerinde ise misafir olunan ülkede kendilerine daha ayrıntılı bilgiler sunulduğunu belirtmişlerdir. Aşağıdaki ifadelerden de anlaşıldığı gibi öğrencilere program öncesi ev sahibi ve misafir olunan kurumda yapılan oryantasyon programı gayet faydalı olmaktadır (Certel, 2010, s. 85);

“Oraya gittiğimizde çok yardımcı oldular. Bütün her şey planlıydı. Bir tane Öğrenim Anlaşması veriyorlar zaten. Onun üzerinden gidiyor her şey. Orada bütün derslerin içerikleri yazıyor. Oradan bakarak seçiyoruz. Her şeyi söylüyorlar. Bu zorunlulukların haricinde herkes aynı dersi almak zorunda değil. Herkes istediği dersi alabiliyor. Ama gitmişken sertifika almak da mantıklı olduğu için genelde öyle oldu. Bir de bununla ilgili zaten oryantasyon yaptılar. Bütün derslerin içerikleri bize anlatıldı”.

“Biz buradan gitmeden önce hangi dersleri alacağımızı biliyorduk. Katılım ve Oryantasyon dersleri vardı, dersler ilk gün sadece 1 ders saati olarak verildi. Bize kaynak bir kitapçık verdiler; Avrupa’daki bir öğretmenin özelliklerinden bahsediliyordu. Artı, göreceğimiz derslerin içerikleri genel olarak veriliyordu”.

“Okulun portalı vardı ve portal üzerinden öğrenci ve pin numarası ile giriş yapıp, derslerin içeriklerini daha biz Türkiye’den görmüştük zaten. Neler yapılacağını, ders programlarını, öğretim elemanların kim olduğunu, derslerin ne zaman olduğunu. Bu şekilde potansiyel çakışmalarında önüne geçmiş olduk”.

Misafir olunan ülkede öğrencilere oradaki dersleri takip edebilmelerine yardımcı olması açısından yoğun dil kursları düzenlenmektedir. Bazı öğrenciler bu yoğun dil kurslarını bir nevi oryantasyon programı olarak görmüşler ve bunun sağladığı yararları şu şekilde dile getirmişlerdir (Certel, 2010, s. 187-188);

“Yoğun Almanca kursu diye bir şeydi. O sırada tabii ki çevreyi tanıyorsun, sadece kurs olmuyor, oranın akademik ilişkilerindeki kişiler sizinle geliyor, tanışıyorlar, diğer Erasmus öğrencileri için çaylar düzenliyorlar, böyle bir etkinlik havası yapılıyor”.

“O dil kursu o açıdan çok iyiydi. Yabancı uluslarla beraber olmak çok güzel bir şey. Mesela çok tatlı Yunan arkadaşım var, bazı önyargılarım kırılıyor. Fransızlarla ilgili hiçbir fikrim yoktu, şimdi var, fazla sevmiyorum Fransızları, çok değişik bir millettir o”.

Erasmus öğrencileri yurt dışında herhangi bir sorunla karşılaştıklarında buldukları üniversite tarafından yardım edildiğini ve problemlerinin çözüldüğünü ve ayrıca verilen oryantasyon programının ve bilgilendirmelerin yeterli olduğunu belirtmişlerdir (Sarıtaş, 2011).

Türkiye’de gerçekleşen oryantasyon programına ilişkin koordinatör görüşleri de şöyledir (Ünal, 2013, s. 223);

“Ofisimiz bu konuda öğrencilerimize bireysel bilgilendirmeler yapmaktadır. Yurt dışına gidiş, vize - pasaport işlemleri, yurt dışında okuma, para birimi ders seçimi vs. konularında bilgilendirme yapılmaktadır”.

“Genel bilgilendirme, stresle başa çıkma, öfke kontrolü, iletişim becerilerini geliştirme, AB-Türkiye ilişkileri gibi konularda seminerleri içeren bir program düzenlenmektedir”.

Koordinatörlerin ve özellikle Erasmus öğrencilerin düşünce ve görüşleri doğrultusundaki deneyimlerinden yola çıkarak Türkiye’de ve gidilen ülkede uygulanan Erasmus öğrencilerine yönelik oryantasyon programı, öğrencilerin bambaşka bir ortamda en doğru sözle tamamen farklı bir kültür ile bir anda karşı karşıya geldiklerinde afillamamaları, ümitsizliğe kapılmamaları, kaygı ve endişe duymamaları, yabancılık çekmemeleri kısacası, aniden bir kültür şokuna girmemeleri adına öğrencilerin deyimli yerindeyse Erasmus yaşantısına hazırlanmalarında çok büyük rol oynamaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

III. YÖNTEM

3.1 Araştırma Modeli

Erasmus Programı kapsamında Türkiye’den Avrupa’ya giden öğrencilerin yabancı dil, kültür ve sosyal uyum bağlamında yaşadıkları problemler ve programın ne tür katkılar sağladığının tespiti amaçlanan bu çalışmada nitel araştırma yapılmıştır. Nitel araştırma; gözlem, görüşme, anket, doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı; algıların ve olayların doğal ortamlarında gerçekçi ve bütüncül bir biçimde meydana koyulmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanmaktadır (Şimşek ve Yıldırım, 2005). Bu nitel araştırmanın amacı genellenebilir bulgulara ulaşmak değil; bunun yerine daha küçük örneklem grubuyla çalışarak daha derin ve nitelikli bulgular elde etmektir.

3.2 Araştırma Evreni ve Örneklemi

Çalışmanın ana evrenini Erasmus Programı aracılığıyla Türkiye’den Avrupa’ya gitmiş yükseköğretim öğrencileri, örneklemini ise Ondokuz Mayıs Üniversitesi’nde farklı bölümler ve kademelerde öğrenim görmekte olan ve 2017-2018 Eğitim – Öğretim yılında Erasmus programına katılmış 55 öğrenci oluşturmaktadır.

3.3 Veri Toplama Araçları

Ondokuz Mayıs Üniversitesi’nin uluslararası ofisi aracılığıyla 2017-2018 Eğitim – Öğretim yılında Erasmus Programı’na katılmış öğrencilerin e-mail adreslerine ulaşılmıştır ve araştırma tezinin konusu hakkında bilgi verilerek yardım istenmiştir. Çalışmanın hedeflerine değişim öğrencilerine Google formlar üzerinden anket formu uygulanarak varılmıştır.

Çalışmada üçlü likert ölçeği için ölçülen değişkenlerin güvenilirliğini test etmek amacıyla Cronbach’s Alpha testi uygulanmıştır. Araştırmada Cronbach’s Alpha değeri .736 olarak hesaplanmıştır. Bu sayı Sosyal Bilimler araştırmaları için kabul edilebilir düzeydedir. Bulunan bu test sonuçlarına göre veri toplama aracında kullanılan soruların güvenilir olduğu söylenebilir.

3.4 Veri Analizi

Araştırma kapsamında elde edilen veriler SPSS istatistik programı kullanılarak analiz edilmiş ve yorumlanmıştır. Alt problemlere yönelik verileri elde edebilmek için tek grup t testinden yararlanılmıştır. Bu analizler ile yüzde, frekans ve t değerleri hesaplanmış ve her bir alt problem için ayrı ayrı belirtilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

IV. BULGULAR

4.1 Demografik Veriler

Katılımcıların %57,1'i (31) erkek, %42,9'u (24) kadın; %82,1'i (45) 20-24 yaş grubundan, %17,9'u (10) 24+ yaş grubundan; %89,3'ü (49) T.C, %10,7'i (6) yabancı uyruklu öğrencilerden oluşmaktadır. Bunların %55,4'ü (30) 3-5 ay, %14,3'ü (8) 6-8 ay, %30,4'ü (17) 9-12 ay boyunca programa dahil olmuş ve %17,9'u (10) gittikleri üniversitede yabancı dil hazırlık dersi almış, %82,1'i (45) ise yabancı dil hazırlık dersi almamıştır. Misafir oldukları ülkede yaşam giderlerini karşılayabilmek için %67,9'u (38) ulusal ajanstan maddi destek almıştır ama %32,1'i (17) almamıştır. Buna ek olarak %87,5'i (49) ailesinden maddi destek almıştır, %12,5'i (6) ise ailesinden maddi destek almamıştır; ayrıca öğrencilerin %17,9'u (10) evde, %82,1'i (45) ise öğrenci yurdunda kalmıştır.

Katılımcılar Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde

- Almanca Öğretmenliği,
- İngilizce Öğretmenliği,
- Müzik Öğretmenliği,
- Fransızca Öğretmenliği,
- İngiliz Dili Eğitimi,
- Eğitim Yönetimi,
- Bilgisayar Mühendisliği,
- İnşaat Mühendisliği,
- Endüstri Mühendisliği,
- Gıda Mühendisliği,
- Harita Mühendisliği,
- Makine Mühendisliği,
- Malzeme Bilimi ve Mühendisliği,
- Mimarlık,
- Veteriner Hekimliği,
- Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi,
- İşletme,
- Uluslararası Ticaret ve Lojistik,
- Pazarlama ve Reklam,
- Spor Yöneticiliği

bölemlerinde farklı düzeylerde (%1,8'i (1) doktora, %90,9'u (50) lisans, %7,3'ü (4) ise yüksek lisans) öğrenim gören öğrencilerden oluşmaktadır.

Katılımcıların misafir oldukları 28 üniversite ve 15 ülke bulunmaktadır ve misafir olunan üniversitelerin 8'i Polonya'dadır. Bunlar aşağıdaki gibidir;

- AFW Sport Academy - Polonya
- Cracow University of Technology - Polonya

- Nicholaus Copernicus Üniversitesi - Polonya
- Politechnika Wroclawska - Polonya
- Radom Academy of Economics - Polonya
- The Angelus Silesius University of Applied Sciences in Wałbrzych - Polonya
- UTP University of Science and Technology - Polonya
- WSB Üniversitesi - Polonya
- Macerata Üniversitesi - İtalya
- Tallinn Üniversitesi - Estonya
- Bordeaux Üniversitesi - Fransa
- Pedagogische Hochschule Wien - Avusturya
- TEI of Western Greece - Yunanistan
- Rezekne Technology of Academy - Letonya
- Liberec Teknik Üniversitesi - Çek Cumhuriyeti
- Algebra University College - Hırvatistan
- Czech University of Life Sciences Prague - Çek Cumhuriyeti
- Ljubljana Üniversitesi - Slovenya
- Kirchliche Pedagogische Hochschule Graz - Avusturya
- RRIF College of Financial Management - Hırvatistan
- Technological Educational Institute of Athens - Yunanistan
- Sevilla Üniversitesi - İspanya
- The Hague University - Hollanda
- Oradea Üniversitesi - Romanya
- Kassel Üniversitesi - Almanya
- Coimbra Üniversitesi - Portekiz
- Polytechnic Institute of Guarda - Portekiz
- University of Valenciennes and Hainaut Cambresis - Fransa

4.2 Erasmus Programı Genel Hususlar

Tablo 5: Erasmus Öğrencilerinin Programa Katılım Amacı

	Kadın			Erkek			Toplam											
	Katılıyor	Katılmıyor	Kararsız	Katılıyor	Katılmıyor	Kararsız	Katılıyor	Katılmıyor	Kararsız									
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%								
M 4	21	47,7	2	50	1	14,3	23	52,3	2	50	6	85,7	44	80	4	7,3	7	12,7

Tablo 5’te Erasmus programına katılan öğrencilerin programa katılım amacı görülmektedir.

“Erasmus programına başvurmanın amacı yabancı arkadaşlar edinmektir” şeklinde ifade edilmiş olan Madde 4’e öğrencilerin %80’i (44) katıldıklarını ifade etmişlerdir, bunlardan %47,7’si (21) kadın, %52,3’ü (23) ise erkektir.

Tablo 6: Erasmus Öğrencilerinin Program Sürecinde Maddi Durumu

	Kadın			Erkek			Toplam											
	Katılıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım									
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%						
M 5	8	47,1	9	52,9	7	33,3	9	52,9	8	47,1	14	66,7	17	30,9	17	30,9	21	8,2
M 6	14	37,8	6	66,7	4	44,4	23	62,2	3	33,3	5	55,6	37	67,3	9	16,4	9	16,4
M 7	17	42,5	5	45,5	2	50	23	57,5	6	54,5	2	50	40	72,7	11	20	4	7,3

Tablo 6’da Erasmus programına katılan öğrencilerin program sürecinde maddi durumu görülmektedir.

“Program süresince sağlanan maddi destek harcamalarımın önemli bir kısmını karşılıyordu” şeklinde ifade edilmiş olan Madde 5’e öğrencilerin %38,2’si (21) kararsız olduklarını ifade etmişlerdir, bunlardan %33,3’ü (7) kadın, %66,7’si (14) ise erkektir.

“Program süresince çoğunlukla ailemden maddi olarak destek alıyordum” şeklinde ifade edilmiş olan Madde 6’ya öğrencilerin %67,3’ü (37) katıldıklarını ifade etmişlerdir, bunlardan %38,8’i (14) kadın, %62,2’si (23) ise erkektir.

“Misafir olduğum üniversiteye herhangi bir ücret ödemek zorunda kalmadım” şeklinde ifade edilmiş olan Madde 7’ye öğrencilerin %72,7’si (40) katıldıklarını ifade etmişlerdir, bunlardan %42,5’i (17) kadın, %57,5’i (23) ise erkektir.

Tablo 7: Programın Erasmus Öğrencilerine Katkıları

	Kadın			Erkek			Toplam											
	Katılıyorum		Kararsızım	Katılıyorum		Kararsızım	Katılıyorum		Kararsızım									
	f	%		f	%		f	%										
M 24	20	42,6	3	100	1	20	27	57,4	0	0	4	80	47	85,5	3	5,5	5	9
M 25	23	44,2	1	100	0	0	29	55,8	0	0	2	100	52	94,5	1	1,8	2	3,6
M 27	21	43,8	2	66,7	1	25	27	56,3	1	33,3	3	75	48	87,3	3	5,5	4	7,3
M 28	18	43,9	3	60	3	33,3	23	56,1	2	40	6	66,7	41	74,5	5	9,1	9	16,4

Tablo 7’de Erasmus programına katılan öğrencilere programın katkıları görülmektedir.

“Programa katılmadan ‘Önceki ben’ ile ‘Şimdiki ben’ arasında olumlu yönde önemli bir fark olduğuna inanıyorum” şeklinde ifade edilmiş olan Madde 24’e öğrencilerin %85,5’i (47) katıldıklarını ifade etmişlerdir, bunlardan %42,6’sı (20) kadın, %57,4’ü (27) ise erkektir.

“Erasmus programıyla yabancı bir ülkede geçirdiğim yaşantıların beni kişisel olarak zenginleştirdiğini ve yeni bakış açıları kazandırdığına inanıyorum” şeklinde ifade edilmiş olan Madde 25’e öğrencilerin %94,5’i (52) katıldıklarını ifade etmişlerdir, bunlardan %42,2’si (23) kadın, %55,8’i (29) ise erkektir.

“Erasmus programına katılmanın verdiğim en doğru kararlardan biri olduğunu düşünüyorum” şeklinde ifade edilmiş olan Madde 27’ye öğrencilerin %87,3’ü (48) katıldıklarını ifade etmişlerdir, bunlardan %43,8’i (21) kadın, %56,3’ü (27) ise erkektir.

“Genel olarak değerlendirmek gerekirse Erasmus programının belirlenen amaçlar doğrultusunda beklentilerimi karşıladığımı düşünüyorum” şeklinde ifade edilmiş olan Madde 28’e öğrencilerin %74,5’i (41) katıldıklarını ifade etmişlerdir, bunlardan %43,9’u (18) kadın, %56,1’i (23) ise erkektir.

Tablo 8: Erasmus Öğrencilerinin Programa İlişkin Görüşleri

	Kadın			Erkek			Toplam											
	Katılıyorum		Kararsızım	Katılıyorum		Kararsızım	Katılıyorum		Kararsızım									
	f	%		f	%		f	%										
M 39	12	44,4	3	60	9	39,1	15	55,6	2	40	14	60,9	27	49,1	5	9,1	23	41,8
M 40	16	50	4	57,1	4	25	16	50	3	42,9	12	75	32	58,2	7	12,7	16	29,1
M 41	20	41,7	1	25	3	100	28	58,3	3	75	0	0	48	87,3	4	7,3	3	5,5

Tablo 8’de Erasmus programına katılan öğrencilerin programa ilişkin görüşleri görülmektedir.

“Erasmus programının çeşitli yönlerden modernizasyona ihtiyaç duyduğunu düşünüyorum” şeklinde ifade edilmiş olan Madde 39’a öğrencilerin %49,1’i (27) katıldıklarını ifade etmişlerdir, bunlardan %44,4’ü (12) kadın, %55,6’sı (15) ise erkektir.

“Katılımcıların daha nitelikli öğrencilerden seçilmesi gerektiğini düşünüyorum” şeklinde ifade edilmiş olan Madde 40’a öğrencilerin %58,2’si (32) katıldıklarını ifade etmişlerdir, bunlardan %50’si (16) kadın, %50’si (16) ise erkektir.

“Erasmus programına bir kereden daha fazla katılma hakkı verilmesi gerektiğini düşünüyorum” şeklinde ifade edilmiş olan Madde 41’e öğrencilerin %87,3’ü (48) katıldıklarını ifade etmişlerdir, bunlardan %41,7’si (20) kadın, %58,3’ü (28) ise erkektir.

4.3 Yabancı Dil

Tablo 9: Erasmus Öğrencilerinin Yabancı Dil Bağlamında Görüşleri

	Kadın			Erkek			Toplam											
	Katılıyorum		Katılmıyorum	Katılıyorum		Katılmıyorum	Katılıyorum		Katılmıyorum									
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%								
M 1	19	45,2	0	0	5	45,5	23	54,8	2	100	6	54,5	42	76,4	2	3,6	11	20
M 3	23	46	0	0	1	25	27	54	1	100	3	75	50	90,9	1	1,8	4	7,3
M 20	9	52,9	8	34,8	7	46,7	8	47,1	15	65,2	8	53,3	17	30,9	23	41,8	15	27,3
M 21	12	54,5	5	31,3	7	41,2	10	45,5	11	68,8	10	58,8	22	40	16	29,1	17	30,9
M 23	16	41	4	66,7	4	40	23	59	2	33,3	6	60	39	70,9	6	10,9	10	18,2
M 26	11	45,8	8	42,1	5	41,7	13	54,2	11	57,9	7	58,3	24	43,6	19	34,5	12	21,8
M 30	12	41,4	11	68,8	1	10	17	58,6	5	31,3	9	90	29	52,7	16	29,1	10	18,2
M 32	15	50	3	30	6	40	15	50	7	70	9	60	30	54,5	10	18,2	15	27,3
M 34	15	45,5	4	50	5	35,7	18	54,5	4	50	9	64,3	33	60	8	14,5	14	25,5

Tablo 9’da Erasmus programına katılan öğrencilerin yabancı dil bağlamına ilişkin görüşleri görülmektedir.

“Erasmus programına başvurmamın amacı akademik alanda kendimi geliştirmektir” şeklinde ifade edilmiş olan Madde 1’e öğrencilerin %76,4’ü (42) katıldıklarını ifade etmişlerdir, bunlardan %45,2’si (19) kadın, %54,8’i (23) ise erkektir.

“Erasmus programına başvurmamın amacı yabancı dil bilgilerimi geliştirmektir” şeklinde ifade edilmiş olan Madde 3’e öğrencilerin %90,9’u (50) katıldıklarını ifade etmişlerdir, bunlardan %46’sı (23) kadın, %54’ü (27) ise erkektir.

“Misafir olduğum üniversitenin eğitim sistemine alışmakta güçlük çektim” şeklinde ifade edilmiş olan Madde 20’ye öğrencilerin %41,8’i (23) katılmadıklarını ifade etmişlerdir, bunlardan %34,8’i (8) kadın, %65,2’si (15) ise erkektir.

“Erasmus programıyla misafir olduğum üniversitede başarılı olabilmek için ekstra çalışıyordum” şeklinde ifade edilmiş olan Madde 21’e öğrencilerin %40’ı (22) katıldıklarını ifade etmişlerdir, bunlardan %54,5’i (12) kadın, %45,5’i (10) ise erkektir.

“Erasmus programının akademik gelişimime katkı sağladığını düşünüyorum” şeklinde ifade edilmiş olan Madde 23’e öğrencilerin %70,9’u (39) katıldıklarını ifade etmişlerdir, bunlardan %41’i (16) kadın, %59’u (23) ise erkektir.

“Programa başladıktan sonra misafir olduğum üniversitedeki öğrenim dilini yeterli düzeyde öğrendiğimi düşünüyorum” şeklinde ifade edilmiş olan Madde 26’ya öğrencilerin %43,6’sı (24) katıldıklarını ifade etmişlerdir, bunlardan %45,8’i (11) kadın, %54,2’si (13) ise erkektir.

“Misafir olacağım üniversiteye yönelik seçimimi etkileyen en önemli ölçüt derslerin İngilizce / Almanca verilmesiydi” şeklinde ifade edilmiş olan Madde 30’a öğrencilerin %52,7’si (29) katıldıklarını ifade etmişlerdir, bunlardan %41,4’ü (12) kadın, %58,6’sı (17) ise erkektir.

“Misafir olduğum üniversite teknoloji ile ilgili yeterli alt yapıya sahipti” şeklinde ifade edilmiş olan Madde 32’ye öğrencilerin %54,5’i (30) katıldıklarını ifade etmişlerdir, bunlardan %50’si (15) kadın, %50’si (15) ise erkektir.

“Misafir olduğum üniversitenin dersliklerinin öğrenmeyi olumlu yönde etkileyen bir atmosferi vardı” şeklinde ifade edilmiş olan Madde 34’e öğrencilerin %60’ı (33) katıldıklarını ifade etmişlerdir, bunlardan %45,5’i (15) kadın, %54,5’i (18) ise erkektir.

Öğrenciler program dahilinde yabancı dil bağlamında hep olumlu dönütler vermişlerdir. Bu bağlamda gerek akademik ve yabancı dil gelişimi olsun, gerek misafir oldukları üniversitenin öğrenmeyi olumlu yönde etkileyecek derslikleri ve teknolojik alt yapıları olsun, gerekse de eğitim sistemine alışmaya dair programın katkı sağladığı yönünde görüşe sahiplerdir ve memnun görülmektedirler.

Öğrencilere uygulanan anketin üçüncü bölümündeki yabancı dil ile alakalı olan açık uçlu “Erasmus programının 'yabancı dil' bağlamında size yaptığı katkılar ve yine bu bağlamda karşılaştığınız problemler nelerdir?” sorusuna öğrencilerin verdiği yanıtlar şu şekildedir;

Ö1: “Yabancı dilimin gelişmesini sağladı.”

Ö2: “Sürekli olarak İngilizce konuşmak zorunda olmak, yabancı bir ülkede yaşamak, yabancı insanlarla etkileşimde olmak dil öğrenmemi kolaylaştırdı. Önemli problemler yaşamadım.”

Ö3: “Aslında problem aynı ülkeden gelen öğrencilerin sürekli olarak kendi ana dillerinde konuşmaları bir negatiflik. Bu durum sizin dilinizin gelişmemesinin diğer nedenlerinden birisi. Elbette sizde sadece İng. konuşulan ortamlarda kendinizi buluyorsunuz.”

Ö4: “Yabancı dilimin daha iyi geliştiğini düşünüyorum hem anlama hemde konuşma yönünden. Kendi dilimdeki kalıp cümleler şu an öğrendiğim dilde daha farklı olduğu için onları anlamakta zorlandığımı söyleyebilirim.”

Ö5: “Ben zaten yabancı dil öğrencisiyim, her şeyden önce kendi okulumdaki eğitimin benim üzerimdeki olumlu ve olumsuz yönlerini keşfettim ve ana dili Türkçe ve İngilizce olmayan insanları anlamayı da öğrendim örneğin bir İspanyolu İngilizce konuşurken anlamak çok zor ya da bir Fransız ya da bir Polonyalıyı anlamak... çünkü inanılmaz baskın bir aksanları var.”

Ö6: “İngilizcenin çok ciddi bir gelişme sağlaması”

Ö7: “Konuşmamı (İngilizce) geliştirdiğimi düşünüyorum. Ama Polonya'daki yerel halkın dili farklı olduğu için çoğu yerde anlaşmakta zorluk çektiğim kişiler oldu.”

Ö8: “Yabancı dili sanal ortamda değil sosyal ortamda kullanma fırsatını yakaladım. Ama gittiğim ülkenin ana dili İngilizce değildi ve telaffuz farklılığı vardı .”

Ö9: “Polonya'daki yerel halkın çoğunluğu İngilizce bilmediği için başlarda sıkıntı çektim fakat arkadaş ortamında İngilizce konuşarak İngilizcem gelişti”

Ö10: “Herhangi bir problemle karşılaştığıma söyleyemem lakin nüfusun çoğunluğu İngilizce bilmiyor ve bu bazen zorluklar çıkartabiliyor.”

Ö11: “Sürekli farklı ülkeden insanlarla birlikteydim bu da benim İngilizcem çok geliştirdi.”

Ö12: “İlk haftalarda derdimi anlatmakta zorluk çekiyordum yeterli İngilizce bilgisine sahip olmama rağmen ama şuan bunu yazdığım zamanda 3. ayımı doldurmuş bulunmaktayım ve ikinci ana dilim gibi İngilizce konuşabiliyorum.”

Ö13: “Okullarda aldığımız yabancı dil eğitiminin ne kadar eksik olduğunu gözlemledim. Pratik yapmak çok fazla katkı sağlıyor.”

Ö14: “Ülkemizdeki dil eğitiminin ne kadar sıkıntılı olduğunu ve daha önceden yurt dışına çıkılıp fikir sahibi olunması gerektiğini düşünüyorum.”

Ö15: “Bütün dersler İngilizce fakat en önemli dersim (mimari proje) Slovence olduğundan derse tamamen odaklanmak zor oldu. Eğitim konusunda günlük kullandığım mimari terimlerin İngilizce karşılıkları daha net bir biçimde aklıma kazandı diyebilirim. Aklımda kalan bir problem ise memurların İngilizce konusunda sıkıntı çekmeleri. (Özellikle belediye ve postanelerde)”

Ö16: “Sadece Para problemi!”

Ö17: “yabancı dilimin gelişmesi ve rahatlıkla anlayabilme, problem ise tam olarak düşüncemizi doğru kelimelerle aktaramamak”

Ö18: “Misafir olduğum okul ve arkadaşlarım dil gelişimim açısından benim için önemli bir rol oynuyorlar çünkü farklı telaffuzları, sokak dilini ve normal almancayı daha iyi öğrendim ama tabii ilk başlarda ciddi anlamda alisma ve anlama problemi yaşadım ama burdan biri gibi davranıp ona göre hareket edince herşey daha da kolaylaşıyor ve bir çok insanla farklı farklı alanlarda sohbet etmek işi güzelleştiriyor ve dil öğrenimine katkı sağlıyor.”

Ö19: “İngilizce konusunda speaking yeteneğimi geliştirdiğimi düşünüyorum. Fakat Almaca konusunda kararsızım.”

Ö20: “Konuşma pratiği sağladı ve akıcı konuşmamı geliştirdi. Herhangi bir problemle karşılaşmadım, bilmediğim kelimelerde sözlüğe bakmam yeterli oluyordu.”

Ö21: “en çok yabancı dilimin gelişmesine yardımcı oldu. bir problem olmadı”

Ö22: “Türkiye’de sahip olduğumuz mevcut yabancı dil eğitiminden dolayı ilk başlarda konuşurken strese giriyordum. Zamanla konuştuğumuzu aşım ve konuşma yeteneğinin geliştiğini gördüm.”

Ö23: “İtalyada okuyorum italyancam gelişti ama asıl amacım İngilizcemi geliştirmektir ona bir katkısı olmadı.”

Ö24: “Ders dili İngilizce olduğu için bir problem yaşamadım, alanımla ilgili konuları İngilizce duymak benim için faydalı oldu”

Ö25: “İngilizce okuyan bir öğrenci olarak beklentilerimi karşılamadı buraya gelmeden önce hiç değilse Avrupa ülkesi ve İngilizce artık ortak dil herkes az çok biliyordur ve iletişim kolay olur bu da beni geliştirir diye umit etmistim ama Avrupa aslında sandığımız kadar acik goruslu bir zihniyete sahip değil her ülke kendi kultur ve dilini korumaya direncli burada gordugum cogunlukla insanlar İngilizce bilse dahi ulkelerine gelen insanların kendi dilkerini ogrenmelerini istiyor ve bu konuda diretiliyorlar. Bu da bizim beklentilerimizi olumsuz etkiliyor malesef..”

Ö26: “Gelişmesi gereken İngilizcem gerilemiş bile olabilir. İspanya'da neredeyse kimse İngilizce konuşmak istemiyor. İspanyolca öğrenmeye çalışıyorum.”

Ö27: “Bulduğum ülke İspanya'da İngilizce dil belgesiyle gelen bir öğrenci olarak aşırı zorluk çektim . Üniversite de İngilizce verilen (sözde) derslerde profesörler çoğunlukla İspanyolca konuşuyor ve sunum yapıyorlar. Üniversite'nin genelinde İspanyolca bilmeyen öğrencilere kaba bir tutum var. Sekreterlikten İspanyolca bilmiyorsan bu ülkeye neden geldin gibi tepkiler aldım. Çok az İspanyolca öğrenebildim ve İngilizce düzeyimde bir gelişme malesef olmadı. Üniversite dışında da insanlar İngilizce konuşmuyor ve eğer İspanyolca konuşmuyorsanız sizi dinlemiyorlar . Günlük yaşantımda ve eğitim hayatımda dil konusunda tökezledim diyebilirim.”

Ö28: “Konuşma becerilerini geliştirdi.”

Ö29: “bu program aracılığıyla İngilizceye gerçekten maruz kalmış buldum ve bu da öğrenme hızımı artırdı. gerek dersler gerek çevre ve arkadaşlarla ilişkiler zemininde düşünürsem beni kurtaran tek dil İngilizceydi ve bu da benim bu dili öğrenmemi en azından daha iyi hale getirmemi sağladı. problem olarak ise başlarda gerçekten çok fazla zorlandığımı söyleyebilirim.”

Ö30: “Programa katılmadan önce dil seviyemden korkmama rağmen ortama girdiğimde benden iyi İngilizce konuşan 3-5 insan olduğunu farkettim. Bu da İngilizceyi geliştirme yönüne değil de pratik yapma yönüne katkı sağladı.”

Ö31: “konuşma hızımın çok geliştiğini hissediyorum eskiden cümleleri kafamda kurarak konuşurken şuan düşünmeden akıcı bir şekilde konuşabiliyorum. Gramerimin de geliştiğini hissediyorum çünkü hata yaptığımda ya da karşıdaki hata yaptığında birbirimizi düzeltiyoruz. Bu yüzden hata yapmaktan çekinmeden, kasılmadan bütün arkadaşlarımla konuşabiliyorum.”

Ö32: “Gerçek bir dil kursuna gitmek istiyordum ama yeterli maddi kaynağım olmadığı için kendi kendime çalışıyor buda bayağı zaman alan bir süreç”

Ö33: “Problem yok”

Ö34: “İngilizce hariç başka dillere ilgi duymak.”

Ö35: “Derslerin yabancı dilinin İngilizce olması nedeniyle, konuşma ve tartışma becerilerimin üzerine koyduğunu söyleyebilirim. Fakat ülkenin yerel dili, algılamama fazlasıyla uzak olduğundan o konu üzerinde durmadığımı söyleyebilirim.”

Ö36: “onun sayesinde İngilizcemizi geliştirdim ama hiç bir sorun yaşamadım Yabancı dilinden ”

Ö37: “Portekiz’de eğitim gördüğüm için yabancı dil öğrenmem kolay oluyor.Fakat tek problemim genel olarak halk çok fazla İngilizce bilmiyor.”

Ö38: “İngilizceyi konuşma konusundaki utangaçlığımı aldı. Her ne kadar derdimizi anlatıp kendimizi ifade etmekte eksiklerimizi görmemize yardımcı oldu.”

Ö39: “Yabancı dilin katkısı tabiki çok fazla oldu bu sayede karşılaştığım problemleri kendi lehime çevirerek tecrübe kazandım örneğin konuşma açısından sorunlar yaşarken bunu orda pratik yaparak üstesinden gelmeye başladım”

Ö40: “Gelmeden önce akıcı seviyede İngilizce konuşuyordum. Burada tek sıkıntım İngilizceyi bildiği halde konuşmayan insanlardı.”

Ö41: “Erasmusta bildiğimi konuşmayı öğrendim onun dışında akademik olarak İngilizce'de bir seviye atlamadım herhangi bir problemle de karşılaşmadım”

Ö42: “problem olarak bir sorun yaşamadım. Katkı olarak cümle kurma, yeni kelime öğrenme olarak söyleyebilirim.”

Ö43: “Erasmusta ingilizce konuşmamı geliştirdim. Problem yaşamadım.”

Ö44: “İngilizcem gelişti, üzerine yeni bir dil öğrenme fırsatım oldu. Herhangi problemle karşılaşmadım.”

Ö45: “Kelime hazinem gelişti ve konuşma aşamasındaki çekimserliğimden kurtuldum. Yerel halk İngilizce bilmiyordu iletişime geçerken sorun yaşadık”

Ö46: “Gittiğim ülkenin diline dair çok yetersiz bir eğitim aldığımı düşünüyorum. Okul bu konuda yetersiz, bu yüzden italyanca anlaşmam gereken kişilerle iletişim problemi yaşıyorum. Google translate olmasa çoğu yerde bocalardım.”

Ö47: “gitmeden önce de ileri düzeyde olan ingilizceme konuşma pratiği yapmamı sağladı.”

Ö48: “Dil pratiği, yeni bi yaşam tarzına ayak uydurmak”

Ö49: “Yabancı dilin yeterli olduğu için sorunla karşılaşmadım”

Ö50: “Tüm derslerin İngilizce dilinde sunulması ve aldığım yedi dersin dördünün İngilizce dil öğrenimi derai olması dolayısıyla dil seviyemi arttırdığımı düşünüyorum. Bu süreçte herhangi bir problem ile karşılaşmadım.”

Ö51: “İlk zamanlarda İngilizce düzeyimin iyi olmadığını düşünüp konuşmaktan çekinmistim. Daha sonra çevremdeki insanları da gözlemleyerek aslında iyi bir düzeyde olduğumu ve ortamın dilimi geliştirmeye müsait olduğunu anlayınca konuşmaya, kendimi geliştirmeye başladım ve başarılı olduğumu düşünüyorum”

Ö52: “Dilin günlük ritmini yakalamak”

Ö53: “Almanca kattı, almanca zor dil”

Ö54: “Kendini ifade etme yeteneğini geliştirmesi, bu bağlamda verdiği psikolojik baskı ve birçok dil konuşan insanların bu diller arasında karşımaşa yaşaması”

Ö55: “Yanıtsız”

Öğrencilerin küçük bir kısmı misafir oldukları yere ilk gittiklerinde kısa bir süre için farklı aksan vb. durumlardan dolayı konuşulanları anlamakta biraz zorluk çekmişlerdir. Diğer yandan çoğu öğrenci program sayesinde yabancı dil gelişimine ilişkin bir çok imkana sahip olduklarını, bu sayede en çok konuşma pratiği elde ettiklerini ve üzerlerindeki çekingenliği atarak öz güven kazandıklarını ifade etmişlerdir. Bununla birlikte öğrenciler geldikleri üniversite ile misafir oldukları üniversiteyi fiziki imkanlar ve eğitim sistemi olarak kıyaslama imkanı bularak kendi üniversitelerindeki bazı eksikliklerin farkına varmışlardır.

Problem olarak ise eğitim diliyle yerel halk dilinin aynı olmadığı yerlere giden ve İngilizce'nin evrensel dil olduğunu düşünen öğrenciler, üniversitede olmasa da üniversite dışında iletişime geçmekte güçlük çekmişlerdir. Ayrıca bu öğrencilerden bazıları gittikleri yerdeki yerel halkın İngilizce konuşmayıp, kendi ana dillerini konuşmakta kararlı ve inatçı olduklarını ifade etmişlerdir. Buna ilaveten bir öğrenci ise soruyu yanıtsız bırakmıştır. Genel anlamda yabancı dile ilişkin pek az bir problem yaşandığı ve çoğunlukla öğrencilerin büyük ölçüde fayda gördüğü, kendi ifadeleri ile ortaya koyulmuştur.

4.4 Kültür

Tablo 10: Erasmus Öğrencilerinin Kültür Bağlamında Görüşleri

	Kadın				Erkek				Toplam									
	Katılıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
M 2	24	44,4	0	0	0	0	30	55,6	0	0	1	100	54	98,2	0	0	1	1,8
M 8	21	48,8	1	20	2	28,6	22	51,2	4	80	5	71,4	43	78,2	5	9,1	7	12,7

M 9	19	44,2	3	50	2	33,3	24	55,8	3	50	4	66,7	43	78,2	6	10,9	6	10,9
M 10	19	51,4	1	11,1	4	4,44	18	48,6	8	88,9	5	55,6	37	67,3	9	16,4	9	16,4
M 11	17	51,5	3	50	4	25	16	48,5	3	50	12	75	33	60	6	10,9	16	29,1
M 12	20	43,5	2	50	2	40	26	56,5	2	50	3	60	46	83,6	4	7,3	5	9,1
M 29	18	46,2	2	18,2	4	80	21	53,8	9	81,8	1	20	39	70,9	11	20	5	9,1
M 31	7	50	12	44,4	5	35,7	7	50	15	55,6	9	64,3	14	25,5	27	49,1	14	25,5
M 35	13	46,4	5	35,7	6	46,2	15	53,6	9	4,3	7	53,8	28	50,9	14	25,5	13	23,6
M 36	12	38,7	6	66,7	6	40	19	61,3	3	33,3	9	60	31	56,4	9	16,4	15	27,3
M 37	13	43,3	6	50	5	38,5	17	56,7	6	50	8	61,5	30	54,5	12	21,8	13	23,6
M 38	24	44,4	0	0	0	0	30	55,6	0	0	1	100	54	98,2	0	0	1	1,8

Tablo 10’da Erasmus programına katılan öğrencilerin kültür bağlamına ilişkin görüşleri görülmektedir.

“Erasmus programına başvurmamın amacı yabancı bir kültürü tanımaktı” şeklinde ifade edilmiş olan Madde 2’ye öğrencilerin %98,2’si (54) katıldıklarını ifade etmişlerdir, bunlardan %44,4’ü (24) kadın, %55,6’sı (30) ise erkektir.

“Bir sorunla karşılaştığımda uluslararası ilişkiler ofisinden yardım istiyordum” şeklinde ifade edilmiş olan Madde 8’e öğrencilerin %78,2’si (43) katıldıklarını ifade etmişlerdir, bunlardan %48,8’i (21) kadın, %51,2’si (22) ise erkektir.

“Bir sorunla karşılaştığımda yerel öğrencilerden yardım istiyordum” şeklinde ifade edilmiş olan Madde 9’a öğrencilerin %78,2’si (43) katıldıklarını ifade etmişlerdir, bunlardan %44,2’si (19) kadın, %55,8’i (24) ise erkektir.

“Bir sorunla karşılaştığımda Erasmus koordinatöründen yardım istiyordum” şeklinde ifade edilmiş olan Madde 10’a öğrencilerin 67,3’ü (37) katıldıklarını ifade etmişlerdir, bunlardan %51,4’ü (19) kadın, %48,6’sı (18) ise erkektir.

“Herhangi bir sorun karşısında misafir olduğum üniversite beni destekliyordu” şeklinde ifade edilmiş olan Madde 11’e öğrencilerin %60’ı (33) katıldıklarını ifade etmişlerdir, bunlardan %51,5’i (17) kadın, %48,5’i (16) ise erkektir.

“Bir sorunla karşılaştığımda diğer Erasmus öğrencilerinden yardım istiyordum” şeklinde ifade edilmiş olan Madde 12’ye öğrencilerin %83,6’sı (46) katıldıklarını ifade etmişlerdir, bunlardan %43,5’i (20) kadın, %56,5’i (26) ise erkektir.

“Misafir olacağım üniversiteye yönelik seçimimi etkileyen en önemli ölçüt üniversitenin bulunduğu şehir / ülke olmuştur” şeklinde ifade edilmiş olan Madde 29’a öğrencilerin %70,9’u (39) katıldıklarını ifade etmişlerdir, bunlardan %46,2’si (18) kadın, %53,8’i (21) ise erkektir.

“Misafir olacağım üniversiteye yönelik seçimimi etkileyen en önemli ölçüt üniversitenin prestijiydi” şeklinde ifade edilmiş olan Madde 31’e öğrencilerin %49,1’i (27) katılmadıklarını ifade etmişlerdir, bunlardan %44,4’ü (12) kadın, %55,6’sı (15) ise erkektir.

“Bu program sayesinde kendimi artık bir Avrupalı olarak görüyorum” şeklinde ifade edilmiş olan Madde 35’e öğrencilerin %50,9’u (28) katıldıklarını ifade etmişlerdir, bunlardan %46,4’ü (13) kadın, %53,6’sı (15) ise erkektir.

“Üniversite eğitimimi tamamladıktan sonra yabancı bir ülkede çalışmayı düşünüyorum” şeklinde ifade edilmiş olan Madde 36’ya öğrencilerin %56,4’ü (31) katıldıklarını ifade etmişlerdir, bunlardan %38,7’si (12) kadın, %61,3’ü (19) ise erkektir.

“Erasmus deneyimi sayesinde Avrupalılara olan benzerliklerimizin farklılıklarımıza göre daha çok olduğunu görüyorum” şeklinde ifade edilmiş olan Madde 37’ye öğrencilerin %54,5’i (30) katıldıklarını ifade etmişlerdir, bunlardan %43,3’ü (13) kadın, %56,7’si (17) ise erkektir.

“Erasmus programının AB ülkeleri arasında kültür alışverişini sağlayan bir misyona sahip olduğunu düşünüyorum” şeklinde ifade edilmiş olan Madde 38’e öğrencilerin %98,2’si (54) katıldıklarını ifade etmişlerdir, bunlardan %44,4’ü (24) kadın, %55,6’sı (30) ise erkektir.

Programa katılım amaçlarından birisi yabancı bir kültürü tanımak olan öğrenciler misafir oldukları yerde bir sorun ile karşılaştıklarında en çok diğer Erasmus öğrencilerinden, yerel öğrencilerden ve uluslararası ilişkiler ofisinden, daha az oranda ise Erasmus koordinatöründen yardım istemişlerdir. Aynı hususta öğrenciler misafir oldukları üniversite tarafından da desteklendiklerini belirtmişlerdir.

Gidecekleri üniversiteyi seçmedeki ölçütleri üniversitenin prestiji değil bulunduğu şehir ve / veya ülke olmuştur. Öğrencilerin büyük çoğunluğu gittikleri yere alışmış, Avrupalılar ile benzerliklerinin farklılıklarına göre daha çok olduğunu görmüşlerdir. Öğrencilerin hemen hemen hepsi programın ülkeler arası kültür alışverişini sağlayan bir işlevi olduğuna kanaat getirmişlerdir ve bunların yarından fazlası üniversiteden mezun olduktan sonra yabancı bir ülkede çalışmayı planlamaktadırlar.

Öğrencilere uygulanan anketin üçüncü bölümündeki kültür ile alakalı olan açık uçlu “Erasmus programının 'kültürel' bağlamda size yaptığı katkılar ve yine bu bağlamda karşılaştığınız problemler nelerdir?” sorusuna öğrencilerin verdiği yanıtlar şu şekildedir;

Ö1: “Bir sürü kültür tanıma fırsatı buldum bir sorunla karşılaşmadım.”

Ö2: “Farklı bir ülkeyi ve insanları tanıdım. Bulduğum ülkeden başka ülkelere de seyahat ettim ve avrupa ülkelerini birbirleriyle kıyaslama fırsatı buldum. Uyumlu bir insan olduğum için çok fazla sorun yaşamadım.”

Ö3: “Herhangi bir kültürel problem yaşamadım. İnsanlar sakin ve kendi hayatlarıyla ilgileniyorlar siz de bu sakinliği benimsiyor ve alıyorsunuz.”

Ö4: “Farklı bir kültürü tanıdım. İlk defa yurtdışına çıktığım için benim için çok farklı bir tecrübe oldu. İnsana verilen değer burada çok farklı. Kendi kültürüm ile arasında farklılıklar olduğu için çok fazla ayak uydurduğum söylenemez.”

Ö5: “buraya gelmeden önce çok rahat çok açık görüşlü bir insan olduğumu düşünüyordum ve burda bu yönlerim daha da güçlendi. polonyalılar bağırarak konuşmayı çok seviyorlar ve öğlen yemeği kavramları yok benim için en büyük zorluklar bu ikisiydi.”

Ö6: “Problem yok kültür alışverişi istemsizce oluyor ve bu yönde diğer ülkelerin yaşam kalitesini ve tarzını öğreniyorsunuz”

Ö7: “Polonya'daki insanların dini inanışları, yemek kültürü ve yaşam tarzlarını öğrendim. Klasik müziğin, klasik kitap ve filmlerin önemli olduğunu, tarihin ve tarihi yapıların kaybolmadığını öğrendim. Bilmediğim kitap ve filmlerin derslerde konusu geçtiğinde zorlandım.”

Ö8: “Yunanistan'ı tercih etmenin büyük ayrıcalığını gördüm. Komşu ülke ve ortak geçmişimiz olduğu için hiç zorlanmadım. Kültürümüz ve yaşam tarzımız neredeyse aynıydı. Ortak müzikler, ortak yemekler ve ortak kelimelere sahibiz. Hatta Yunanlar Türkler kadar misafirperver ve iyi insanlar. Yunanistan'da asla milli bir dışlamaya uğramadım. Aksine Türk olduğum için daha rahattım. Herhangi bir kültürel sorun yaşamadım ama Yunanistan avrupa ülkesi olduğu için tabii ki farklılığı vardı ama ben kolayca ayak uydurabildim.”

Ö9: “Farklı kültürleri tanıyıp, anlayıp, saygı göstermem gerektiğini ve hepsinin birer zenginlik olduğunu daha iyi anladım. Fakat yine de Türk kültüründen çok farklı bir kültürün içinde bulunmak adaptasyon sürecimi etkiledi.”

Ö10: “Kültürel olarak pek bir katkı yaptığını sağlayamam ve ayrıca mutfak kültürleri berbat.”

Ö11: “Kendime bir çok şey kattığımı düşünüyorum”

Ö12: “Bana katkısı şehir planlamasını ve parkların önemini çok fazlasıyla görmüş oldum. Hırvatistan da problem olarak gördüğüm tek şey ise yemek kültürlerinin neredeyse olmamasıydı özellikle kahvaltı kültürü diye birşey yok burada.”

Ö13: “Birçok arkadaş edindim ve insana yapılan yatırımın en değerli şey olduğunu düşünüyorum.”

Ö14: “kültürümüzün ne kadar zengin olduğunu ve özellikle türk mutfağının dünyada ne kadar üst sıralarda olduğunu gördüm. Eğlence konusunda bizden çok daha rahat olduklarını insana bizden daha fazla değer verdiklerini gördüm.”

Ö15: “Farklı iklimlerde olan farklı ülkelerin mimarilerini tanıdım. Farklı teknolojilerle geliştirme yöntemlerini öğrendim fakat mimari ve kültürel açıdan ülkeler arası farklılıklar olduğundan beklentiler üzerinde bir proje çıkarmak için uyum sağlamak zaman aldı.”

Ö16: “Şahsen benim için para sıkıntısı en üstün ve önleyici problem olmuştur, yani işte kendimde çok kriterlerin yeterli düzeyde olduğunu anlıyorum, paradan başka!”

Ö17: “farklı kültür tarzları öğrenmek ve bu külterlere şaşırmmamak. problem insanların bir birlerine yardım etmemesi”

Ö18: “Tatiller,burdaki insanların aşırı sakin olması sürekli tatillerinin olması ve aşırı dakik olmaları beni bir kültür şokuna uğrattı diyebilirim.”

Ö19: “Kendi ülkemdeki eksiklikleri ve fazlalıkları görmemi sağladı. Herhangi bir problemle karşılaşmadım.”

Ö20: “Avrupa kültürünü benimsedim ve adapte olurken zorluk yaşamadım. Daha açık fikirli bir insan oldum.”

Ö21: “farklı ulkelerin yemeklerini tatmak :) en guzel yemeklerin türk yemekleri olduğu kanaatine gelmek.”

Ö22: “İlk başta farklı kültürleri tanıdım ve kültürler hakkında yeni fikirler edindim. Ayrıca kendi kültürümü de tanıttım ve "yerde mi yemek yiyorsunuz?" tarzı sorularla hala bazı Avrupalıların bize hala farklı bir pencereden baktığını farkettim. Ama biraz oturup konuştuktan sonra kültüre, dile ve Atatürk'e hayran kaldılar.”

Ö23: “farklı kültürlerden insanlara olan önyargım yıkıldı ve bu bana çok katkı sağladı”

Ö24: “Farklı kültürler tanıyıp onları anlamaya çalışmak adapte olmak çok güzel ancak bir yandan da bu konuda problemler yaşanabiliyor çok büyük olmasa da, karşıdaki kişiyi anlamakta zorlanıyorsunuz sonra o böyle görmüş diyip tolere edebiliyorsunuz”

Ö25: “Avrupa insanı özellikle Avusturya insanı gerçekten çok kibar nazik dogaci cevreci spora düskun çok düzenli dakik bir hayat tarzına sahip bu yönüyle hayran kalmamak mümkün değil fakat hayat tarzları yasama biçimleri bizlerden oldukça farklı. İnsan haklarına düskünlükleri bize bazen maduriyet olarak dönebiliyor yani misafirlerine. Soyle ki calisma saatleri çok kısıtlı herhangi bir ofiste isiniz varsa ofis saatini kovalamak zorundasınız ve bütün bayramlarda bütün işletmeler kapalı günlerce marketler işyerleri avm lerin kapalı olduğunu gördüm ve bunu bilmeyen için bu büyük bir maduriyet oluyor. Ve akşam 6 dan sonra gidecek bir yer ya da yapacak bir aktivite bulamıyorsunuz o saatten sonra herkes evine çekiliyor sokaklar halka açık

alanlar her yer bombos ve bir sureden sonra can sıkıyor ve çok fazla yasak var biraz korkuyor insan burada yaşamaya☺ herseye rağmen farklı bir kültürü tanımak yaşamak değerlendirmek ve istediğin parçaları kendi puzzle içinde birleştirebilecek olmak çok güzel..”

Ö26: “Herhangi kültürel problemim olmadı. Yeni kültürler öğrendim, arkadaşlarıma da kendi kültürümüzü tanıttım.”

Ö27: “Kültürel olarak farklı ülkelerden insanlarla tanışmak ve konuşmak oldukça keyifliydi. İspanya'da olan siesta (saat 2 ile 5 arası her yerin kapalı olması) günlük işlerimi baya aksattı. Bunun dışında genel yaşam tarzları da bana pek hitap etmedi.”

Ö28: “Christmas tatilinde birçok yerin kapalı olması”

Ö29: “çok fazla kültürden insan tanıma fırsatı buldum ve bunlar benim farkında olsam da olmasam da benim artık dünyaya karşı yeni bir bakış açisi kazanmama yardımcı oldu.”

Ö30: “Benim için kültürel anlamda karşılaşılabilecek tek problem yaya trafik ışığında beklemektir.”

Ö31: “Kültürleri tanımak, benzerlikleri, farklılıkları görmek çok güzel. Bazen bu farka şaşırıken bazen aslında aynıyız diyebiliyorum.”

Ö32: “Almanlar soğuk insanlar çok renkli ve farklı bir kültürleri yok. Yeni yıl da kurulan marketler görmeye değdi.”

Ö33: “Problem yok”

Ö34: “Avrupa kültürü düşündüğümüz gibi olmayışı. Zannettiğimiz gibi abartılacak olmayışı.”

Ö35: “Kültürel olarak bu ayrımı iyi yapma gerekiyor. Evet Polonya AB'ye bağlı bir ülke ama bir Avrupa ülkesi olduğu tartışılır. Daha doğrusu Avrupa'yı bir bütün olarak düşünmek de bir hata çünkü aşağı yukarı 4-5 ülke gezdim bu ana kadar ve bunu düşünmeden edemedim; bu kadar farklı milletler nasıl birliğe dahil olabilmis? Bunun özünde kültürel olarak gelişim ne kadar farklı yer gezdiğinle de alakalı biraz ve Türkiye'den bir hayli farklı olduğu noktaları olduğunu söyleyebilirim.”

Ö36: “bu alanda çok faydalıydı hem de çok.”

Ö37: “Kültürel olarak çok fazla birsey katti diyemem. Cunku zaten yari Avrupa’da yari Turkiye’de yasiyordum.Fakat arkadaslik ve diger ulkelerin geleneklerini anlamami sagladi.”

Ö38: “İlk birkaç hafta kültürel şok yaşasam da daha sonra adapte oldum ve normal burda yaşanan gibi geldi. yaya geçitlerinde öncelik görmek bir insanı bu kadar şaşırtmamalıydı. Değişik binalar değişik şehir planlamaları insanın ufkunu genişletiyor. Yemek konusunda aşırı sıkıntı çeksek de bir şekilde alışmayı bildik. yaklaşık 6-8 kilo verdim. Birde toplum içinde sesli bir şekilde burnunu silmek burada ayıp değil. Çok enteresan.”

Ö39: “Kendinizi yeni bir ortamın içinde buluyorsunuz ve ilk başlarda bu sorun oluyorken yabancı dilin katkısıyla ayak uydurmaya başlıyorsunuz ve yeni yaşam biçimleri keşfetme fırsatı bulabiliyorsunuz”

Ö40: “Farklı bir bakış açısı kazandırdığımı söyleyebilirim.”

Ö41: “Kültürel olarak herhangi bir problemle karşılaşmadım ama Avrupalıların yaşadığı kısma göre ne tür davranışların normal kabul edildiğini öğrendim”

Ö42: “Kültürel problem yaşadığımı söyleyemem ancak bana katkısını da kestiremiyorum.”

Ö43: “Birçok ülke gezdim ve onların yeme alışkanlıkları,günlük hayatları,neye gülüp neye üzüldüklerini,yaşayış tarzlarını öğrendim.Herhangi problemle karşılaşmadım,yeni kültürler tanımak zevkliydi.”

Ö44: “Polonya ve doğu Avrupa kültürünü öğrendim. Tabi bazı kültürel farklılıklar istenmeyen hadiselere sebebiyet verebiliyor örnek verecek olursak toplum içerisinde sümürme bu durum Kendi toplumumda insan içerisinde yapılması hoş karşılanmayan bir durum”

Ö45: “Farklı yaşam tarzları ve gelenekler görmek çok güzel bir şey, hayatınız boyunca yaptığınız şeylere veya sabit düşüncelerinize yeni bir pencere katıyor erasmus. Kendi içinizde bir yenilenme, sorgulama ve değişim; tabiki en güzel

şekilde. Alışkın olmadığınız şeyleri biraz yadırgıyorsunuz tabi fakat farklılıklar her gün size başka bir şey katıyor.”

Ö46: “genel olarak farklı ülkelerden insanlarla etkileşimde olmak ufkumu genişletti.”

Ö47: “Mutfak kültürü”

Ö48: “Ufak bir kültür şoku”

Ö49: “Gittigim ulkenjn kulturune daha iyi adapte olabilmek icin o dili ogrenmem gerektigine karar verdim. Ustelik o ulkenin bircok vatandasi ile arkadas oldum. Deyim yerinde ise Erasmus ile ikinci bir vatanim oldu.”

Ö50: “Ilk yurtdisina cikis tecrubem olmasina ragmen Avrupa kulturune alismakta pek zorlanmadim diyebilirim. Tabi ki cok buyuk farklar var ama bu farklar tamamen spesifik konularda goze carpiyor bunun disinda farkli kulturleri tanimak her anlamda cok sasirtici ve ogreticiydi.”

Ö51: “Yok”

Ö52: “Alman kültürünü tanıdım , almanlar çok soğuk”

Ö53: “Yeni kültürler tanırken saygılı olmayı, empati yapabilmeyi öğreniyorsun ama öte yandan bir islam devletinden geldiği için, karşı taraftaki önyargı, aynı empatinin karşılıklı olmadığını gösteriyor.”

Ö54: Öğrenci soruyu boş bırakmıştır.

Ö55: “Yanıtsız”

Programın öğrencilere kültürel bağlamda bir çok yeni kültür tanımak, ufuklarının genişleyip farklı bakış açıları kazanmak, yeni arkadaşlar edinmek, kültürel farklılıklara saygı duymayı öğrenmek, ön yargılardan kurtulmak, farklı ülkelere seyahat imkanlarıyla farklı yer ve kültürleri keşfetmek, değişik mutfaklardan tatmak, kültür alışverişi, kendi kültürlerini farklı milletlere tanıtmak, kendi kültürleri ile farklı kültürleri kıyaslayabilmek, Türk kültürünün ve özellikle mutfağının değerini daha iyi anlamak gibi katkılar sağladığı anlaşılmaktadır.

Yine bu bağlamda yaşanan bir problemden ziyade bir şok, farklılık olarak öğrencilerin karşılaştıkları zorluklar ise şöyledir; çoğu öğrenci özellikle yemek alışkanlıkları ve

mutfak kültürlerini dile getirmişlerdir. Hatta bir öğrenci (Ö38) bundan dolayı 6-8 kilo verdiğini ifade etmiştir. Ayrıca insanların çok sakin ve dakik olmaları, resmi kurum ve iş yerlerinin (manav, mağaza, market, kuaför, alışveriş merkezi vb.) erkenden kapanması, tatillerin çok olması ve bu sürede bahsedilen yerlerin hiç açık olmayışı, akşamları herkesin evine çekilmesi, sokakların bomboş kalışı, yaya trafik ışığında beklemek ve de sesli bir şekilde burunlarını silen insanları görmek öğrencilerin yaşadığı bir kültür şoku, farklılığı ve zorlukları arasındadır. Buna ilaveten bir öğrenci ise soruyu yanıtızsız bırakmıştır.

4.5 Sosyal Uyum

Tablo 11: Erasmus Öğrencilerinin Sosyal Uyum Bağlamında Görüşleri

	Kadın			Erkek			Toplam											
	Katılıyorum		Katılmıyorum	Katılıyorum		Katılmıyorum	Katılıyorum		Katılmıyorum	Kararsızım								
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%								
M 13	12	44,4	5	50	7	38,9	15	55,6	5	50	11	61,1	27	49,1	10	18,2	18	32,7
M 14	18	42,9	4	50	2	40	24	57,1	4	50	3	60	42	76,4	8	14,5	5	9,1
M 15	2	28,6	18	50	4	33,3	5	71,4	18	50	8	66,7	7	12,7	36	65,5	12	21,8
M 16	18	41,9	2	40	4	57,1	25	58,1	3	60	3	42,9	43	78,2	5	9,1	7	12,7
M 17	20	40	2	66,7	2	100	30	60	1	33,3	0	0	50	90,9	3	5,5	2	3,6
M 18	4	66,7	17	44,7	3	27,3	2	33,3	21	55,3	8	72,7	6	10,9	38	69,1	11	20
M 19	14	40	5	62,5	5	41,7	21	60	3	37,5	7	58,3	35	63,6	8	14,5	12	21,8
M 22	5	50	14	43,8	5	38,5	5	50	18	56,3	8	61,5	10	18,2	32	58,2	13	23,6
M 33	9	34,6	7	38,9	8	72,7	17	65,4	11	61,1	3	27,3	26	47,3	18	32,7	11	20

Tablo 11’de Erasmus programına katılan öğrencilerin sosyal uyum bağlamına ilişkin görüşleri görülmektedir.

“Derslere başlamadan önce misafir olunan üniversitede verilen oryantasyon ve bilgilendirme yeterliydi” şeklinde ifade edilmiş olan Madde 13’e öğrencilerin %49,1’i

(27) katıldıklarını ifade etmişlerdir, bunlardan %44,4'ü (12) kadın, %55,6'sı (15) ise erkektir.

“Kalacağım yer ben gitmeden önce ayarlandığı için konaklama sorunu yaşamadım” şeklinde ifade edilmiş olan Madde 14'e öğrencilerin %76,4'ü (42) katıldıklarını ifade etmişlerdir, bunlardan %42,9'u (18) kadın, %57,1'i (24) ise erkektir.

“Değişim programı öğrencisi olarak gittiğim üniversite kendi öğrencilerine daha ayrıcalıklı davranıyordu” şeklinde ifade edilmiş olan Madde 15'e öğrencilerin %65,5'i (36) katılmadıklarını ifade etmişlerdir, bunlardan %36'sı (18) kadın, %36'sı (18) ise erkektir.

“Misafir olduğum üniversitede Erasmus öğrencisi olduğum için haksız bir muameleye uğramadım” şeklinde ifade edilmiş olan Madde 16'ya öğrencilerin %78,2'si (43) katıldıklarını ifade etmişlerdir, bunlardan %41,9'u (18) kadın, %58,1'i (25) ise erkektir.

“Erasmus Programı'yla öğrenim göreceğim üniversiteyi seçme hakkı verildi” şeklinde ifade edilmiş olan Madde 17'ye öğrencilerin %90,9 (50) katıldıklarını ifade etmişlerdir, bunlardan %40'ı (20) kadın, %60'ı (30) ise erkektir.

“Erasmus Programı süresince arkadaş edinmekte ciddi problemler yaşadım” şeklinde ifade edilmiş olan Madde 18'e öğrencilerin %69,1'i (38) katılmadıklarını ifade etmişlerdir, bunlardan %44,7'si (17) kadın, %55,3'ü (21) ise erkektir.

“Misafir olduğum üniversitede istediğim dersleri seçme hakkı verildi” şeklinde ifade edilmiş olan Madde 19'a öğrencilerin %63,6'sı (35) katıldıklarını ifade etmişlerdir, bunlardan %40'ı (14) kadın, %60'ı (21) ise erkektir.

“Bulduğum ülkenin kültürel yapısına adapte olmakta zorlandım” şeklinde ifade edilmiş olan Madde 22'ye öğrencilerin %58,2'si (32) katılmadıklarını ifade etmişlerdir, bunlardan %43,8'i (14) kadın, %56,3'ü (18) ise erkektir.

“Misafir olduğum üniversitenin sosyal etkinlikleri (gezi,seminer,spor faaliyetleri vb.) yeterliydi” şeklinde ifade edilmiş olan Madde 33'e öğrencilerin %47,3'ü (26) katıldıklarını ifade etmişlerdir, bunlardan %34,6'sı (9) kadın, %65,4'ü (17) ise erkektir.

Öğrencilere gidecekleri üniversiteyi ve gittikleri üniversitede alacakları dersleri seçme hakkı tanınmıştır ve gitmeden önce kalacakları yer hazır olduğundan konaklama sorunu yaşamamışlardır. Derslere başlamadan önce gittikleri üniversitede yapılan oryantasyon programının ve program süresince gerçekleştirilen gezi, seminer, spor faaliyetleri vb. sosyal etkinliklerin yeterli olduğunu belirten öğrenciler arkadaş edinmekte veya ülkenin kültürel yapısına adapte olmada problem yaşamadıklarını ifade etmişlerdir.

Misafir oldukları üniversitenin kendi öğrencilerine ayrıcalıklı davranmadığını ifade eden öğrenciler ayrıca haksız bir muameleyle de uğramamışlardır.

Öğrencilere uygulanan anketin üçüncü bölümündeki sosyal uyum ile alakalı olan açık uçlu “Erasmus programının 'sosyal uyum' bağlamında size yaptığı katkılar ve yine bu bağlamda karşılaştığınız problemler nelerdir?” sorusuna öğrencilerin verdiği yanıtlar şu şekildedir;

Ö1: “Her tür milletten insanlarla kolaylıkla uyum sağlayabildiğimi farkettim”

Ö2: “Tanıştığım tüm erasmus öğrencileri iyi insanlardı ve güzel vakit geçirdik. Ama her ülkede bir takım ırkçı insanlar olabiliyor, sık sık olmasa da bu tarz insanlarla karşılaşmak şu ana kadar sosyal alanda yaşadığımız tek problem diyebilirim.”

Ö3: “Her yönden farklı kültür ve gelenekten insanlarla bir arada olmanız size çok fazla şey katıyor. Her açıdan fikirleriniz gelişiyor ya da negatif olarak düşündüğünüz şeyin pozitif olma olasılığını da yaşıyorsunuz. Dünyayı daha farklı yorumlama imkanına sahip oluyorsunuz ve saygının ne demek olduğunu daha iyi anlıyorsunuz.”

Ö4: “Farklı kültürden insanlarla birlikte birşeyler yapmak güzeldi. Çünkü onların da o konu hakkında fikirleri olabiliyor ve bu fikirler sizi daha da geliştirebiliyor. İlk geldiğimde etrafımdaki insanlara uyum sağlamakta zorlandığımı söyleyebilirim. Çünkü farklı bir kültür ve farklı bir ortam.”

Ö5: “sevmediğim insanlara da merhaba diyebilmeyi öğrendim. bu bağlamda karşılaştığım en büyük problem; farklı dönemlerde lisans yüksek lisans için vs Erasmus yapıp hatta başka projelerle de yurt dışında bulunduğu halde hala

türklere karşı ırkçı davranabilen insanların varlığını farkettim ve o kişilerle asla bi uyum yakalayamadım.”

Ö6: “Sosyal uyumda kisiye göre degisdigine inaniyorum benim acimdan sosyal uyum bir sorun olmadı ve gayet iyi bir sekilde ortamlara ayak uydurdum”

Ö7: “Birçok yabancı arkadaş edinip, onlarla vakit geçirerek hem sosyal anlamda hem de dil bakımından geliştigimi düşünüyorum. İdeolojik olarak farklı düşünen insanlarla bir problem yaşamadım ama ırkçılık vb. olaylarla malesef karşılaştım.”

Ö8: “Daha fazla sosyal hayatım oldu. Hem yabancı hem yerli arkadaş çevresi edindim .Önceki hayatımdan daha fazla etkinlik ve gruplara katıldım. Böylece bakış açım değişti .Sosyal uyumun hiç de zor olmadığını anladım . Ve tabii ki farklılığın hem iyi yönü hem de kötü yönü vardı ama sosyal uyum konusunda sıkıntı çekmedim.”

Ö9: “İnsanlarla daha kolay iletişime geçebiliyorum artık.”

Ö10: “Kısa surede sevilen birisi olarak on plana çıktım. Uyum problemi çektiğimi söyleyemem.”

Ö11: “Geldigimden beri bir suru farklı kültürden arkadaşlarım oldu, hepsi ile ayrı ayrı ya da birlikte çok güzel zaman geçirdim”

Ö12: “Hayattan zevk almayı öğretti ve beni seven insanlarla birlikte daha güzel geçeceğini öğretti. Sosyal uyum bakımından bir problemle karşılaşmadım.”

Ö13: “Sıcakkanlı birisi olduğum için herhangi bir sorun yaşamadım.”

Ö14: “insan ilişkilerinde çekingen olmamız gerektiğini girişkenliğimizi arttırmamız gerektiğini ve dil konusundaki yetersizliğimizden dolayı çekinmememiz gerektiğini öğrendim.”

Ö15: “Ülkede İngilizce seviyesi oldukça yüksek. 8-10 yaşlarındaki çocuktan bile rahatlıkla yol tarifi alabiliyorsunuz. Ülke kuralları açısından da Türkiye ile büyük ölçüde farklılık göstermedi. Ülke insanları oldukça sıcakkanlı, uyum sorunu yaşamak imkansız denilebilir.”

Ö16: “Ekonomik desteği uygun olursa daha iyi ve etkili olabilir.”

Ö17: “insanlarla daha iyi anlaşma ve anlayışlı olma”

Ö18: “Başta çok çabuk entegre olamadım tabiki ,insanlar soğuk ve yabancı geliyordu ama zaman geçtikçe bu problem ortadan kalktı.”

Ö19: “Bir çok yeni arkadaş edindim. Bu da beni kültürel anlamda zenginleştirdi.”

Ö20: “Her milletin kültürü farklı olduğu için davranışları da farklı olabiliyor. Bu konuda problemim olmadı sadece insanları olduğu gibi kabul edip onların kültürünü de anladım ve bunun bana kattığı pek çok olumlu şey oldu.”

Ö21: “Artık başka şehirlere rahatlıkla gidebilirim. sosyal uyum bağlamında korkularımı yok etti erasmus programı. Geldikten 1 hafta sonra şehre insanlara adapte olmuş oldum. insanları çok içten olduğu için hic bir problem yaşamadım.”

Ö22: “Her ne kadar farklı yerlerden, kültürlerden gelsek bile beraber ortak paylaşılan şeyler bulup eğlenmek çok kolay. Tek yapılması gereken şey açık fikirli olmak.”

Ö23: “Sosyal uyumum arttı.”

Ö24: “Hiç tanımadığım insanların ortasına düştüğüm için büyük sorumluluk düşüyordu arkadaş edinmek için artık rahatlıkla tanımadığım biriyle gidip konuşabilirim etkinliklere katılıp orada insanlarla tanışabilirim. Bir problemle karşılaşmadım”

Ö25: “Acikcasi sanırım bulduğum ülkeden ya da kendi maddi durumumdan kaynakli emin olamiyorum, fazla bir sosyal paylasim yasayamadim beklentimin cok altinda kaldı. Buna buradaki insanların tabiati da sebep olmus olabilir. Bizlerin farkli din ve kulturden geldiginin farkında olduklarından sanırım bizimle cok temasa gecmek istemiyorlar ozellikle okuldaki arkadaşlar. Bulduğum universite özel bir universite belki durum devlet universitelerinde farklidir bilemiyorum fakat bizdeki misafirperverliği yardımseverliği candan o yakınlığı burada gormek pek mumkun degil. Fakat Graz halkı bütünüyle gercekten cok kibar ve nazik sizi kiracak zor duruma düşürecek asla birsey yapmiyorlar. Bu yönünü unutamayacağım.”

Ö26: “Bu konuda herhangi bir problemle karşılaşmadım. Ama kültür farkından dolayı ortaya çıkan bazı durumlarda nasıl davranmam gerektiğini artık daha iyi biliyorum.”

Ö27: “Kendi kültürümden tamamen farklı olan durumlarla çok daha kolay başa çıkabiliyorum. İnsanlar içinde aynı şekilde farklı ortamlarda ve dillerde kendimi kolaylıkla ifade edebiliyorum.”

Ö28: “Yabancı birçok arkadaş edindim. Birbirlerimize kendi kültürümüzü tanıtırak kendi yemeklerimizi yaptık. Herhangi bir problem yaşamadım.”

Ö29: “İlk etapta çok yalnız hissettim ve ben burada 5 ay nasıl kalacağım nasıl dayanacağım diye düşündüm. Fakat sonrasında yeni insanlarla tanıştıkça, zaman geçtikçe, burada anılar edinmeye başladıkça sosyal anlamda da uyum sağlamaya başladım ve bu açıdan sosyal becerilerimi geliştirmek bağlamında bana yardımcı oldu. En azından artık, kimseyi tanımadığım bir ortama girdiğimde nasıl ayakta kalabileceğimi deneyimlemiş oldum.”

Ö30: “Halihazırda oldukça dışa dönük (outgoing) birisi olarak sosyal uyum konusunda daha da rahatladığımı ve insanların da en az benim kadar uyum sağlamaya çalıştığını farkettim.”

Ö31: “Aynı odanın içinde kalan üç insan çok farklı kişiliklere sahip olabiliyor ve özellikle yurtlarda kişinin kendine ayırabileceği özel alan kısıtlı olduğu için bir takım sorunlar olabiliyor. Öncelikle sosyal ilişkilerimde kendimi geliştirdiğimi düşünüyorum, çekingen bir insan değilim bu yüzden çok problem yaşamadım.”

Ö32: “Beni yalnızlastirdi. Sosyal olarak çok sosyalleşemedim”

Ö33: “Problem yok”

Ö34: “İnsanlar ile içli dışlı ilişki kurmanın çok da zor olmadığı babında katkıları oldu.”

Ö35: “Yarını düşünmeden, dünü hatırlamadan geçirilen birkaç hafta sonra işin ciddiyet kısmına da burunuyor haliyle. Sosyal uyum olarak etrafındaki insanlarla ne kadar iyi ve aktif gecirirsen o kadar "toplu suruklenirsin" yani toplulukla hareket edersin. Tamamiyle kişinin kendi yaşam tarzıyla alakalı bir

durum. Karsilastigim bir problem olmadı. Erasmus ogrencileri ,yerel ogrencilerden daha cana yakin ama bu da bir gercek.”

Ö36: “her insan kendi kendine sosyal hususları halledebilir dolayısıyla Erasmus büyük insanın kendi imkanlarını geliştirmekte büyük bir fırsattır ”

Ö37: “Sosyal uyum problemi olan bir insan hicbir zaman olmadim.Tersine hep arkadas canlisi birisiydim.Buraya gelince bunun cok faydasini gordum.”

Ö38: “Yurda giriş çıkış saatinin olmaması, kız erkek karışık yurtların normal olduğu ve hiçbir dezavantajının olmaması, insanların bir sıkıntınız olduğunda size yardım etmesi kesinlikle güzel şeylerdi. Fakat dolandırmaya çalışmak ve ırkçılık pekte uyum sağlanılacak şeyler değil.”

Ö39: “Tabiki yeni bir kültür tanıyabilmek için öncelikle insanlarla sosyal iletişim kurmak gerekiyor ve bunu yapabilmek için erasmus programı cok iyi bir aracı olmaktadır”

Ö40: “Farklı ülkelerden arkadaşlar edinip onların kültürüne aşina oldum. Hem ülkelere olan bakış açımı hemde sosyal iletişimimi geliştirdim.”

Ö41: “Sosyal ilişkilerde daha girişken olmayı öğrendim”

Ö42: “Diğer insanlara karşı daha fazla saygı duymamı sağladı”

Ö43: “Özgüvenimi arttırdığını söylebilirim.”

Ö44: “Kendim önceden de sosyal bir insandım yeni arkadaşlıklar edinmek bana öz güven bağlamında katkı sağladı ve farklı düşünceden veya etnik gruptan insanlar ile aynı çatı altında mutlu huzurlu yaşamanın mümkün olduğunu öğrendim. Problem olarak her insan bir değil kültürünü bize yanlış aktaran kişilerde vardı ırkçı durumlarla karşılaşabilirsiniz”

Ö45: “Çok insanla tanıştım, çok fazla yabancı öğrenciyle birlikte yaşıyorum. Kesinlikle bireyler aras iletişimde çok daha ilerlediğimi düşünüyorum.”

Ö46: “insanların görüşlerine, sınırlarına daha saygılı olmamı ve birçok ortama adapte olmamı kolaylaştırdı.”

Ö47: “Yeni insanlar tanımak kendini yabancı olarak görmek”

Ö48: “Spesifik bir olay yok”

Ö49: “Her ne kadar Slovenya'da İngilizce bilmeyen insan sayısı çok düşük sayıda olsa da Slovence bilmemenin sıkıntısını orta yaş üzeri insanlarla iletişim kurarken yaşadım. Bu da sosyal yaşantımı olumsuz etkiledi. Ote yandan Sloven bir aile ile olan bağım nedeni ile Sloven kültürüne alistim, kendimi Yarı Sloven hissetmeye başladım.”

Ö50: “Erasmus akademik anlamda çok önemli olmasının yanında insanın dünyaya bakışını ve yaşam düzeyini kişinin istemesi ve arzulanmasıyla gerçekten büyük anlamda zenginleştirip geliştirebiliyor. Sosyal anlamda gittiğim ülkede ve üniversite ortamında şahsen hiçbir sorun yaşamadım. Her şey mükemmel değildi tabii ki ama sosyal uyum insanları sizin nasıl görmek istediğinizle daha alakalıdır bence. Bu açıdan ben herkese dost canlısı ve saygılı yaklaşmayı denedim ve basardığımı da”

Ö51: “Yok”

Ö52: “Utangaçlığımı yendim, çok rezil oldum”

Ö53: “Bizler Avrupadaki birçok ülke insanından daha yüksek muasır medeniyetler seviyesindeyiz bu sebeple sosyal ve kültürel uyum sağlamamız içten ve kolay olurken; batı ülkelerin gerek siyasi, gerek dini katı görüşleri çoğu zaman kırılmaz bir önyargıya sahip olmalarını ve ne kadar ortak noktalarda bulunulsa da ötekileştirme refleksini geliştirmektedir”

Ö54: Öğrenci soruyu boş bırakmıştır.

Ö55: “Yanıtsız”

Öğrencilerin çoğu sosyal uyum bağlamında sorun yaşamamış, gittikleri yerlerdeki milletlere, onların kültürlerine çoğunlukla ayak uydurabilmiş, insanlar için ise “güzel, nazik, hoş, anlayışlı” gibi sıfatlar kullanmışlardır. Öğrencilerden bazıları zaten sosyal bir insandı ama program sayesinde daha da sosyalleştik derken, çoğu ise “hayattan zevk almayı öğrendim, pozitif bir insan oldum, ufkum genişledi, sevmediğim şeylere veya farklılıklara saygı duymayı öğrendim, sosyalleştik, farklı milletlerden çok arkadaş edindim, sosyal hayatım, ilişkilerim ve insanlarla iletişimim gelişti, insanlarla anlaşabilmeyi, anlayışlı olmayı ve çokkültürlü ortamlarda nasıl davranılacağını öğrendim, öz güven kazandım, çekingenliğimi ve korkularımı yendim, dünyaya bakışım ve yaşam düzeyim çok gelişti gibi ifadelerle yer vermişlerdir.

Söz konusu bağlamda öğrencilerin yaşadıkları, yerel halkın dili ile eğitim dilinin farklı olması, ekonomik yetersizlik gibi çok az problem vardır. Bu problemlerden en büyüğü ve en sık karşılaşılanı ise “ırkçılık” olarak göze çarpmaktadır. Buna ilaveten bir öğrenci ise soruyu yanıtı bırakmıştır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

V. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Yapılan araştırmada Erasmus Programı'nın yabancı dil, kültür ve sosyal uyum bağlamında öğrencilere sağladığı katkılar ve yaşanan problemler ortaya koyulmak istenmiştir. Sonuçlar araştırma grubu öğrencilerini tanıtmaya yönelik başta demografik olarak, sonrasında ise söz konusu bağlamlara yönelik genel, yabancı dil, kültür ve sosyal uyum hususlarına ilişkin olarak aşağıda verilmiştir.

Katılımcıların %57,1'i (31) erkek, %42,9'u (24) kadın; %82,1'i (45) 20-24 yaş grubundan, %17,9'u (10) 24+ yaş grubundan; %89,3'ü (49) T.C, %10,7'i (6) yabancı uyruklu öğrencilerden oluşmaktadır. Bunların %55,4'ü (30) 3-5 ay, %14,3'ü (8) 6-8 ay, %30,4'ü (17) 9-12 ay boyunca programa dahil olmuş ve %17,9'u (10) gittikleri üniversitede yabancı dil hazırlık dersi almış, %82,1'i (45) ise yabancı dil hazırlık dersi almamıştır.

Misafir oldukları ülkede yaşam giderlerini karşılayabilmek için %67,9'u (38) ulusal ajanstan maddi destek almıştır ama %32,1'i (17) almamıştır. Buna ek olarak %87,5'i (49) ailesinden maddi destek almıştır, %12,5'i (6) ise ailesinden maddi destek almamıştır; ayrıca öğrencilerin %17,9'u (10) evde, %82,1'i (45) ise öğrenci yurdunda kalmıştır.

Katılımcılar Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde

- Almanca Öğretmenliği
- İngilizce Öğretmenliği
- Müzik Öğretmenliği
- Fransızca Öğretmenliği
- İngiliz Dili Eğitimi
- Eğitim Yönetimi
- Bilgisayar Mühendisliği
- İnşaat Mühendisliği
- Endüstri Mühendisliği
- Gıda Mühendisliği
- Harita Mühendisliği
- Makine Mühendisliği
- Malzeme Bilimi ve Mühendisliği
- Mimarlık
- Veteriner Hekimliği
- Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi
- İşletme
- Uluslararası Ticaret ve Lojistik
- Pazarlama ve Reklam
- Spor Yöneticiliği

bölmelerinde farklı düzeylerde (%1,8'i (1) doktora,%90,9'u (50) lisans, %7,3'ü (4) ise yüksek lisans) öğrenim gören öğrencilerden oluşmaktadır.

Katılımcıların misafir oldukları 28 üniversite ve 15 ülke bulunmaktadır ve misafir olunan üniversitelerin 8'i Polonya'dadır. Bunlar aşağıdaki gibidir;

- AFW Sport Academy - Polonya
- Cracow University of Technology - Polonya
- Nicolaus Copernicus Üniversitesi - Polonya
- Politechnika Wroclawska - Polonya
- Radom Academy of Economics - Polonya
- The Angelus Silesius University of Applied Sciences in Wałbrzych - Polonya
- UTP University of Science and Technology - Polonya
- WSB Üniversitesi - Polonya
- Macerata Üniversitesi - İtalya
- Tallinn Üniversitesi - Estonya
- Bordeaux Üniversitesi - Fransa
- Pedagogische Hochschule Wien - Avusturya
- TEI of Western Greece - Yunanistan
- Rezekne Technology of Academy - Letonya
- Liberec Teknik Üniversitesi - Çek Cumhuriyeti
- Algebra University College - Hırvatistan
- Czech University of Life Sciences Prague - Çek Cumhuriyeti
- Ljubljana Üniversitesi - Slovenya
- Kirchliche Pedagogische Hochschule Graz - Avusturya
- RRIF College of Financial Management - Hırvatistan
- Technological Educational Institute of Athens - Yunanistan
- Sevilla Üniversitesi - İspanya
- The Hague University - Hollanda
- Oradea Üniversitesi - Romanya
- Kassel Üniversitesi - Almanya
- Coimbra Üniversitesi - Portekiz
- Polytechnic Institute of Guarda - Portekiz
- University of Valenciennes and Hainaut Cambresis - Fransa

Genel anlamda programa başvurma amaçları yabancı arkadaşlar edinmek olan öğrenciler gittikleri üniversiteye herhangi bir ücret ödememelerine rağmen ailelerinden maddi destek almışlardır ve Ulusal Ajans'tan aldıkları hibenin ihtiyaçlarını karşılaması hususunda kararsızlardır. Öğrencilerin aldıkları hibe yetersizdir ve program süresince maddi sıkıntı çekmişlerdir. Buna rağmen öğrenciler

kişisel anlamda kendilerini geliştirmiş, yeni bakış açıları kazanmış ve program sonrası kendilerinde olumlu anlamda önemli bir farklılık görmüşlerdir. Genel olarak program öğrencilerin beklentilerini karşılamış ve öğrenciler de programdan memnun kalmışlardır ve programa daha fazla katılım hakkının verilmesini istemektedirler.

Bazı öğrenciler programı yalnızca bir turistik gezi gibi görmekte ve programın amacının dışına çıkıldığı düşünülmektedir. Programın belirlenen hedeflerine varılması ve bu tür aksaklıkların giderilmesi adına katılımcıların daha donanımlı öğrencilerden seçilmesi gerektiğini de belirtmekte fayda görülmektedir.

Araştırmanın temelini oluşturan üç ana bağlamdan yabancı dil bağlamında ulaşılan sonuçlara bakıldığında öğrenciler derslerde başarılı olmak için ekstra çalışmışlardır. Buna göre misafir olunan üniversitedeki dersler öğrencilerin kendi üniversitelerindeki derslerden daha zor olduğu kanısına varılmaktadır. Buna rağmen öğrenciler eğitim sistemine alışmakta güçlük çekmemişlerdir. Misafir olunan üniversitede gerekli teknolojik alt yapı ve öğrenmeyi kolaylaştıran bir atmosfer bulunmaktadır. Bu durum amaçları akademik ve yabancı dil anlamında kendilerini geliştirmek amacı güden öğrencilerin işini kolaylaştırmış ve amaçlarına ulaşmalarını sağlamıştır. Gittikleri yerde öğrenim dilini yeterli düzeyde öğrenmiş olan öğrenciler yabancı dil bağlamında programdan memnun kalmışlardır. Uluslar arası bir ortamda buldukları için öğrencilerin çoğu yabancı dili sürekli konuşma daha doğru bir deyimle yaşama imkanını sıkça bulmuşlardır. Bu sayede özellikle konuşma pratiği yaparak dinleme-anlama ve konuşma becerisini geliştirmiş, konuşma hızını artırmış, kelime hazinelerini geliştirmiş ve çekingenliklerini yenerek öz güven kazanmış olmakla birlikte kendi alanlarına yönelik kelimeleri yabancı dilde öğrenmeleri de ileriki yaşantıları için bir avantaj sağlamışlardır. Ayrıca kendi üniversiteleri ile misafir oldukları üniversitenin fiziki imkanlarını ve eğitim sistemlerini kıyaslama şansı bulan öğrenciler özellikle yabancı dil eğitimi konusunda kendi üniversitedeki eğitimlerinden memnun değillerdir.

Söz konusu bağlamda öğrencilerin çoğu olumlu dönütler vermiş olsalar da bazı öğrenciler bir takım sorunlarla karşılaşmışlardır. Öğrencilerden bazıları gittikleri üniversitede Erasmus sınıfının gayet tabii olarak çok dilli olmasından dolayı aynı milletten çoğu insanın kendi aralarında ana dillerini konuşmalarından ya da ortak dilin farklı aksanlar ile konuşulmasından dolayı bazen sıkıntı çekmişlerdir. Erasmus sınıfı

farklı milletlerden öğrencilerin bir araya gelmesinden oluşmaktadır. Birçok farklı dilin toplanmasıyla doğal olarak ortaya çok dilli bir ortam çıkmaktadır. Bazı ülkelerin Erasmus Programı'na öğrenci seçme şartlarında gidilecek ülkenin resmi dilini bilmeye yönelik bir madde yoktur. Bu tür ülkelerden gelen öğrenciler misafir oldukları ülkenin dilini bilmedikleri için kendi milletinden olanlarla ana dillerini, diğer milletten olanlarla ise Avrupa'da hemen hemen herkes İngilizce bildiği için İngilizce konuşmaktadırlar. Bu duruma Türk Erasmus öğrencileri açısından bakıldığında örnek olarak Almanca Erasmus sınavına girmiş, kazanmış ve Avusturya'da Pädagogische Hochschule Wien üniversitesinde misafir olan Türk öğrenciler karşı taraftan kaynaklı sebeplerden dolayı aynı sınıfın içinde iletişime geçmekte çok zorluk çekmektedir.

Türkiye'de öğrenciler kendi üniversitelerinde Erasmus Programı'na katılabilmek için daha öncede belirtildiği gibi yabancı dil sınavına tabi tutulmuşlardır. Öğrenciler girmiş oldukları Erasmus sınav diliyle gittikleri üniversitenin eğitim dilinin veya yerel halk dilinin farklı olmasından da şikayetçilerdir. Buna ilişkin sokakta bazı milletlerin, öğrencilerle aynı dili bilseler bile kendi ana dillerini konuşmakta direttikleri anlaşılmaktadır. Bu ve bahsi geçen durumlardan dolayı bazı öğrenciler iletişim kurma hususunda çoğunlukla üniversite dışında sorun yaşamışlardır.

Programın önemli ana hatlarından biri olan kültürel bağlama ilişkin sonuçlarını ele aldığımızda programa katılım amaçlarından birisi yabancı bir kültürü tanımak olan öğrenciler misafir oldukları yerde bir sorun ile karşılaştıklarında en çok yardımlarına başvurdukları kişiler kendilerine daha yakın hissettikleri ve paydaşları olan diğer Erasmus öğrencileridir. Onlardan sonra yerel öğrencilerden ve uluslararası ilişkiler ofisinden, daha az oranda ise Erasmus koordinatöründen yardım istemişlerdir. Aynı hususta öğrenciler misafir oldukları üniversite tarafından da desteklenmişlerdir.

Gidecekleri üniversiteyi seçmedeki ölçütleri üniversitenin prestiji değil bulunduğu şehir ve / veya ülke olmuştur. Öğrencilerin büyük çoğunluğu gittikleri yere alışmış, Avrupalılar ile benzerliklerinin farklılıklarına göre daha çok olduğunu görmüşlerdir. Öğrencilerin hemen hemen hepsi programın ülkeler arası kültür alışverişini sağlayan bir işlevi olduğuna kanaat getirmişlerdir ve bunların yarısından fazlası üniversiteden mezun olduktan sonra yabancı bir ülkede çalışmayı planlamaktadırlar. Ayrıca öğrenciler gittikleri yerin kültürüyle öylesine bütünleşmişlerdir ki; kendilerini artık bir Avrupalı olarak gördüklerini belirtmişlerdir.

Öğrenciler kültürel anlamda programdan birçok fayda görmüşlerdir. Görülen bu faydalardan her biri bir diğerini tetikleyerek sarmal ve birbirleriyle ilintili bir şekilde gelişmiştir.

Programın öğrencilere kültürel bağlamda birçok yeni kültür tanımak, ufuklarının genişleyip farklı bakış açıları kazanmak, yeni arkadaşlar edinmek, kültürel farklılıklara saygı duymayı öğrenmek, ön yargılardan kurtulmak, farklı ülkelere seyahat imkanlarıyla farklı yer ve kültürleri keşfetmek, değişik mutfaklardan tatmak, kültür alışverişi, kendi kültürlerini farklı milletlere tanıtmak, kendi kültürleri ile farklı kültürleri kıyaslayabilmek, Türk kültürünün ve özellikle mutfağının değerini daha iyi anlamak gibi katkılar sağladığı anlaşılmaktadır. Ayrıca öğrenciler gittikleri yerin şehir planlamasına, mimari yapılara, ileri teknolojiye, insana verilen değere ve tarihlerine sahip çıkmalarına hayran kalmışlardır.

Öğrenciler misafir oldukları yere ilk gittiklerinde Türklere karşı ön yargılı bir tutumla karşılaşmış olsalar da bunu arkadaşlıklar kurup kendi kültürlerini tanıtmaya başladıktan sonra kısa süre içinde aşmışlardır. Yine söz konusu bağlamda yaşanan bir problemden ziyade bir şok, farklılık olarak öğrencilerin karşılaştıkları zorluklar ise şöyledir; çoğu öğrenci özellikle yemek alışkanlıkları ve mutfak kültürlerini dile getirmişlerdir. Hatta bir öğrenci (Ö38) bundan dolayı 6-8 kilo verdiğini ifade etmiştir. Ayrıca insanların çok sakin ve dakik olmaları, resmi kurum ve iş yerlerinin (manav, mağaza, market, kuaför, alışveriş merkezi vb.) erkenden kapanması, tatillerin çok olması ve bu sürede bahsedilen yerlerin hiç açık olmayışı, akşamları herkesin evine çekilmesi, sokakların bomboş kalışı, yaya trafik ışığında beklemek ve de sesli bir şekilde burunlarını silen insanları görmek öğrencilerin yaşadığı bir kültür şoku, farklılığı ve zorlukları arasındadır.

Son olarakta programın sosyal uyum bağlamında varılan sonuçlarına bakıldığında ise öğrencilerin gidecekleri üniversiteyi, alacakları dersleri seçme haklarının olması ve kalacakları yerin önceden ayarlanmış olmasından dolayı konaklama problemi yaşamamış oldukları görülmektedir. Bundan dolayı ilk kez buldukları bir yere alışmada özellikle barınma ihtiyacının giderilmiş olması kolaylık sağlamıştır. Derslere başlamadan önce uygulanan oryantasyon programı dahilindeki gezi, seminer, spor faaliyetleri vb. sosyal etkinliklerin sosyal uyum sürecine önemli derecede katkı sağladığı ve öğrencilerinde bundan memnun oldukları apaçık gözükmemektedir. Bu

sayede öğrenciler gittikleri yere alışmakta veya arkadaş edinmekte zorluk çekmemişlerdir. Misafir olunan üniversiteler kendi öğrencilerine ayrıcalıklı davranmamış, dolayısıyla da Erasmus öğrencileri haksız bir muameleyle karşılaşmamıştır.

Öğrencilerin çoğu program sayesinde sosyal uyumu yakalayarak kendilerini geliştirmişlerdir. Farklı milletlerden insanlarla sürekli aynı ortamda bulunmak ve onlarla birer paydaş olmak öğrencilere karşılıklı olarak sosyokültürel alışveriş imkanı sunmuştur. Bu alışverişten dolayı öğrenciler ön yargılarını yıkıp, çekingenliklerini yenerek ufuklarını genişletmiş, farklı bakış açıları kazanmış haliyle de sevmediği şeyler olsa bile farklılıklara karşı saygı duymayı, pozitif bir insan olmayı öğrenmişlerdir. Bu ortamda edinilen arkadaşlıklar öğrencilerin sosyal hayatlarının, iletişimlerinin, anlayışlı olma seviyelerinin gelişmesine, özgüven kazanmalarına neden olmuştur ve çokkültürlü ortamlarda nasıl davranılacağını öğretmiştir. Duruma ilişkin olarak öğrencilerden bazıları “hayattan zevk almayı öğrendim”, “sosyalleştim”, “farklı milletlerden çok arkadaş edindim”, “dünyaya bakışım ve yaşam düzeyim çok gelişti”, “öz güven kazandım”, “çekingenliğimi ve korkularımı yendim” vb. gibi ifadeler kullanmışlardır.

Sosyal bağlamda öğrenciler az da olsa yerel halkın dili ile eğitim dilinin farklı olması, ekonomik yetersizlik gibi problemler yaşamışlardır. Ayrıca problemlerden en büyüğü ve en sık karşılaşılanı ise “ırkçılık” olarak göze çarpmaktadır. Küreselleşen yani uluslar arası etkileşimin bir hayli arttığı gözlemlenen 21. yy dünyasında hala ırkçı tutum ve davranışların görülmesi hem programın misyonuna ters düşen bir davranıştır hem de insan şerefini ve küresel barışı zedelemektedir. Bu durum öğrencilerin uyum sağlama sürecini olumsuz olarak derinden etkilemiştir.

Elde edilen araştırma sonuçlarına ilişkin aşağıdaki öneriler verilebilir;

- Katılımcılar daha nitelikli öğrencilerden seçilmelidir; yani sadece not ortalamasının tutması ve dil sınavının başarılması yeterli görülmemelidir. Bu şartları sağlayan öğrenci için öğrenciyi tanıyan iki veya üç hocadan referans alınmalı ve son olarak sözlü olarak eskiden üniversiteye öğrenci alımlarında uygulanan olgunluk sınavı yapılmalıdır.
- Programın işleyişini kolaylaştırmak ve öğrenci maduriyetlerini gidermek adına iyileştirmeler yapılmalıdır. Örneğin; Program öncesi, süreci ve sonrasındaki evrak

prosedürleri azaltılmalıdır. Şayet azaltılamıyorsa bahsedilen süreçlerde öğrencilerin sorunlarında yardımcı olabilecek danışmanlardan oluşan bir çağrı merkezi kurulmalıdır.

- Program vasıtasıyla yurt dışına gönderilen öğrenci kontenjanı arttırılmalı ve birden fazla katılım hakkı verilmelidir.
- Öğrencilere Ulusal Ajans tarafından program dahilinde verilen hibe miktarı arttırılmalıdır.
- Erasmus Programı çerçevesinde iş birliği yapan üniversitelerden yetkili kişiler bir araya gelerek öğrencilerin program esnasında karşılaştıkları yabancı dile yönelik problemleri çözmek adına fikir alışverişinde bulunmalıdırlar ve eğitim-öğretim bu yönde planlanmalıdır.
- Erasmus Programı'na katılmaya hak kazanmış olan öğrencilere hafta sonları veya yazın olmak üzere 2-3 haftalık sadece programa hazırlık mahiyetinde pratik ve zengin içerikli sunumlarla desteklenen yabancı dil kursları düzenlenmelidir. Bu kurslara bazı günler karşı iş birlikçi kurumlardan birkaç öğrenci ve akademisyen davet edilip ortaklaşa bir program uygulayarak öğrencilerin programa karşı hazırbulunuşlukları geliştirilebilir. Ayrıca bu tür bir uygulamanın gerçekleştirilmesi yabancı dilin yanında kültürel ve sosyal uyum bağlamında da önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.
- Program dahilindeki üniversiteler, farklı ülkelerde daha fazla üniversite ile anlaşma sağlamalı ve öğrenciler sınava hangi dilden girmişler ise o dilin konuşulduğu ülkelerden birine gönderilmelidir.
- Anlaşmalı olunan üniversitelerin buldukları ülkeleri kültürel anlamda tanıtım günleri düzenlenmelidir. Böylelikle öğrencilerde genel anlamda gidecekleri yerin kültürüne ilişkin bir ön hazırlık sağlanıp kültür şokuna uğramaları engellenebilir veya şiddeti azaltılabilir.
- Programa katılmaya hak kazanmış öğrencilere yurt dışına gitmeden önce uygulanan iki günlük oryantasyon programının kapsamı genişletilmelidir. Öncelikle Erasmus Programı'nın özü ve amacı tam anlamıyla açıklanmalıdır. Öğrencilere gittikleri yerlerde bazı olumsuzluklarla karşılaşılabilineceği yaşanmış olaylardan örneklerle anlatılmalıdır. Bu olumsuzluklarla başa çıkmaya yönelik tavsiyelerde bulunulmalıdır.

KAYNAKÇA

AB. (2013). *Avrupa Birliğinin tarihçesi*. Erişim adresi: www.ab.gov.tr/105.html

Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Başkanlığı Yüksek Öğretim Koordinatörlüğü. (2016). *Erasmus+ ana eylem1: bireylerin öğrenme hareketliliği. program ülkeleri arasında yükseköğretimde öğrenci ve personel hareketliliği. yüksek öğrenim kurumları için el kitabı-v2*, Erişim adresi: <http://ua.gov.tr/docs/default-source/erasmus-haberler/2016-ka1-y%C3%BCKsek%C3%B6%C4%9Fretim-kurumlar%C4%B1-i%C3%A7in-el-kitab%C4%B1-nbsp---v2.pdf?sfvrsn=0>

Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Başkanlığı Yüksek Öğretim Koordinatörlüğü. (2018). *Erasmus+ ana eylem1: bireylerin öğrenme hareketliliği. program ülkeleri arasında yükseköğretimde öğrenci ve personel hareketliliği. yüksek öğrenim kurumları için el kitabı*, Erişim adresi: <http://ua.gov.tr/docs/default-source/erasmus-/2018-s%C3%B6zle%C5%9Fme-d%C3%B6nemi-y%C3%BCKsek%C3%B6%C4%9Fretim-kurumlar%C4%B1-i%C3%A7in-el-kitab%C4%B1.pdf?sfvrsn=0>

Aksan, D. (1977). *Her yönüyle dil: ana çizgileriyle Dilbilim 1*. Ankara: Türk Dil Kurumu.

Akses, S. (2014). Çatal, T. (Ed.). *Avrupa 2020 stratejisi*. İstanbul: Globus Dünya.

Aktaş, T. (2004). Yabancı dil öğretiminde iletişimsel yeti. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (12), 45-57.

Alesina, A. ve Giavazzi, F. (2006). *The future of Europe: reform or decline*. London: The MIT.

Aliyev, R. ve Öğülmüş, S. (2015). Türkiye'deki yabancı uyruklu öğrencilerin kültürlerarası etkileşim algısının incelenmesi. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(12), 49-71.

Anatolia Travel. (t.y.). Erişim adresi: <https://www.anatoliatravel.by/belarus-turu/belarusta-rusca-dil-kursu/>

Arıcı, N., (t.y.). *Sosyal etki ve sosyal davranış*. Erişim adresi: <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:0Q9xShHaRCEJ:img.eba.gov.tr/168/009/bd3/d54/652/494/1aa/84c/d96/c23/cd3/bc2/5d6/54a/003/168009bd3d546524941aa84cd96c23cd3bc25d654a003.pdf%3Fname%3DSosyal%2520Etki%2520ve%2520Sosyal%2520Davran%25C4%25B1%25C5%259F.pdf+%&cd=7&hl=tr&ct=clnk&gl=tr>

Arslan, A. ve Coşkun, A. (2012). Avrupa dilleri ortak çerçeve programı: Türkiye ve dünyada neler oluyor?. *AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12 (20. yıl), 1-19.

- Asmadili, V. U., Avcıkurt, C., Şahin, S. (2012, 12). *Kültür şoku: Erasmus öğrencileri üzerine bir araştırma*. 13. Ulusal Turizm Kongresi, Antalya.
- Avcıkurt, C. (2009). *Turizm Sosyolojisi: genel ve yapısal yaklaşım*. Ankara: Detay.
- Bayrakçı, M. (2005). Avrupa birliği ve Türkiye eğitim politikalarında bilgi ve iletişim teknolojileri ve mevcut uygulamalar. *Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi*, (167), 95-103.
- Biçer, S., Demir, G., Şahin, F. ve Ünal, A. (2014). Erasmus öğrenci değişim programının hemşirelik öğrencilerinin akademik yaşantılarına katkıları: nitel bir çalışma. *Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 2(2), 43-52.
- Bracht, O., Engel, C., Janson, K., Over, A., Schomburg, H. ve Teichler, U. (2006). *The professional value of Erasmus mobility, international centre for higher education research (INCHER-Kassel) University of Kassel, Kassel, Germany*.
- Bryson, B. (2005). *Making multiculturalism boundaries and meaning*. Stanford California: Stanford University.
- Bulur, M. (2017). Türkiye'de Erasmus'tan 13 yılda 450 bin kişi faydalandı. Anadolu Ajansı. Erişim adresi: <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/turkiyede-erasmustan-13-yilda-450-bin-kisi-faydalandi/760636>
- Burgaz, B., Ekinci, E., Ergene, T., Kelecioğlu, H. ve Yağcı, E. (2007). Yurt dışına giden Hacettepe Üniversitesi Erasmus öğrencilerinin memnuniyet düzeyleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (33), 229-239.
- Certel, S. S. (2010). *Erasmus öğrenci değişim programına katılan Türk öğrencilerin akademik yaşantılarının nitel olarak incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Chomsky, N. (2001). *Dil ve zihin*. (A. Kocaman, Çev.)Ankara: Ayraç.
- Coşkun, H. (Ed.). (2013). *Sosyal Psikoloji*. İstanbul: Lisans.
- Çetişli, İ. ve Kolaç, E. (Ed.). (2014). *Cumhuriyet dönemi Türk nesri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Web-Ofset Tesisleri. Erişim adresi: <http://kitap.okur-yazar.net/e-kitap/aof/EDB407U-cumhuriyet-donemi-turk-nesri.pdf>
- Dağabakan, F. Ö. (2006). İki ayrı kültür iki farklı dil. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, (31), 209-215.
- Demirbaş, İ. F. (2011). *Avrupa birliği eğitim politikaları ve Türkiye*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Dinamik Dil Merkezi (2018). *Yabancı dil öğrenimi ile ilgili atasözleri*. Erişim adresi: <https://www.dinamikdilmerkezi.com/duyurular/guzel-sozler/>

- Donec, P. (1991). Landeskunde und linguolandeskunde in der interkulturellen kommunikation, In: Deutsch als fremdsprache, *Heft 4, 28. Jahrgang, Zeitschrift zur Theorie und Praxis des Deutschunterrichts für Ausländer, Herder Inst. (Hrsg.): Langenscheidt, 222-226.*
- Doytcheva, M. (2009). *Çokkültürlülük.* (T. Akıncılar Onmuş, Çev.). İstanbul: İletişim.
- Dukic, B. (2010). *Communication as cause, symptoms and solution for culture shock in Swedish working environment* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gothenburg Üniversitesi, Gothenburg.
- Durman, M., Ertepinar, A., Eşme, İ., Özgen, T., Sevük, S., Şenatalar, B.,...Yüzbaşıoğlu, N. (2007). *Türkiye'nin yükseköğretim stratejisi.* Ankara: Meteksan.
- Economou, A. (2003). *A comparative study of the European dimension in education in England, Scotland and Wales, in implementing European Union education an training policy, a comparative study of issues in four member states.* Netherlands: Kluwer Academic.
- Eğimli, A. T. (2011). Farklı bir ülke, farklı bir kültür: kültür şoku (kültürlerarası adaptasyonun sağlanması), *Verimlilik Dergisi, 2011* (4), 115-131.
- Eğitim Bilim ve Kültür Bakanlığı. (2007). *Yükseköğretim yapısı.* Ankara: Du ve Se.
- Emiroğlu, B. (2016). Avrupa Birliği'nin Çokkültürlülük ile İmtihanı. *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, (44)*, ss. 91-121.
- Erasmus Ofisi. (2014). *Yükseköğretim öğrenci öğrenme hareketliliği.* Erişim adresi: <http://erasmus.omu.edu.tr/ogrenci-hareketliliği/ogrenim-hareketliliği/>.
- Erasmus+ Task. (2015). *Teacher assessing key competences in school: authentik task based evaluation methodology.* Erişim adresi: www.taskeuproject.com/the-tool-tk/anahtar-yeterlilikler-nedir/
- Erdoğan, G. (2011). *Ab'nin eğitim politikası.* Erişim adresi: www.academia.edu/1445254/ABnin_Eğitim_Politikası.
- Ergin, M. (1977). *Türk dil bilgisi.* İstanbul: Minnetoğlu.
- European Commission (2016). *Erasmus Mundus programme.* Erişim adresi: www.eacea.ec.europa.eu/erasmus_mundus/results_compendia/selected_projects_action_1_joint_doctorates_en.php
- Göçer, A. (2013). Türkçe öğretmeni adaylarının dil kültür ilişkisi üzerine görüşleri: fenomenolojik bir araştırma. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 15*(2), 25-38.
- Gökberk, M. (2018). *Değişen dünya değişen dil.* (8. bs.). İstanbul: Yapı Kredi.

- Göksu, F. (2011). *Bir kültürlerarası iletişim incelemesi: Erasmus programı ile Avusturya'ya giden Türk öğrencilerin yaşantı ve beklentileri üzerine yapılan odak grup çalışması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Güler, G. (2005). Avrupa konseyi ortak dil kriterleri çerçeve programı ve Türkiye'de yabancı dil öğretim süreçleri. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2005, 6(1), 90-106.
- Güllü, İ. (2016). Yeni bir göç türü olarak öğrenci göçü, kimlik ve dindarlık ilişkisi üzerine sosyolojik bir analiz. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(42), 1106-1119.
- Güney, S. (2006). *Davranış Bilimleri*. (3.bs.). Ankara: Nobel.
- Günuğur, H. (1985). *Avrupa Ekonomik Topluluğunu kuran antlaşma (Roma antlaşması)*. Avrupa Topluluklarına İlişkin Temel Belgeler İstanbul: İktisadi Kalkınma Vakfı. Erişim adresi: <https://www.ikv.org.tr/images/files/A2-tr.pdf>
- Güven, M. (2015). Kültürler arası iletişim engelleri: 1991'den günümüze Türkiye-Ermenistan ilişkileri örneği. *International Journal of Science Culture and Sport (IntJSCS)*, (4), 105-111.
- Firth, J. R. (1964). *The tongues of men and speech*. ss. 25-26. Oxford: Oxford University Press.
- Harris, R. ve Taylor, T. J. (2002). *Dil bilimi düşünününde dönüm noktaları 1*. (C. Taylan ve E. Aydın, Çev.). Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Haspolatlı, E. ve Özkılıç, R. (2008). Türkiye'nin Avrupa Birliği eğitim programlarına katılım süreci. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1), 151-172.
- İnan, A. (2005). Avrupa Birliği ekonomik yaklaşımı: Lizbon stratejisi ve Maastricht kriterleri. *Bankacılar Dergisi*, (52), 67-82.
- Jiang, W. (2000). The relationship between culture and language, *ELT Journal*, 54 (4), 328-334
- Jones, R. (2001). *The politics and economics of European Union*. Cheltenham: Edward Elgar.
- Juknyte-Petreikiene, I. ve Pukelis, K. (2006). Quality Assessment of Internationalised Studies: Experience of Socrates/Erasmus Programme Participants. *College of Social Sciences*, Vytautas Magnus University, 74-101.
- Kalaycı, S. (2011). *Türkiye'nin Avrupa Birliği eğitim programlarına katılımı, amaçları, gelişimi ve uygulanması (Selçuk Üniversitesi kapsamındaki Erasmus öğrencileri üzerine bir inceleme)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.

- Kansu-Yetkiner, N. (t.y.). *Bologna süreci deneyimi ve çeviri eğitimi: fırsatlar, sorunlar.* AB Başkanlığı Yayınları, https://www.ab.gov.tr/files/ceb/Ceviri_Platformu_Resimleri/platform_bildirilen.pdf
- Karaman, B. İ. (2017). Dilin kökeni. *Akademik Tarih, Eğitim, Bilim ve Kültür Dergisi*, 5(1), 21-33.
- Kartarı, A. (2001). *Farklılıklarla yaşamak - kültürlerarası iletişim.* Ankara: Ürün.
- Kebabçı, N. D. (2017). *İtalya'da AGH Tüm Hızıyla Devam Ediyor.* 03/07/2017, www.avrupagonulluhizmeti.com/italyada-agh-tum-hiziyla-devam-ediyor/
- Kehm, M. B. (2005). The contribution of international student mobility to human development and global understanding. University of Kassel Germany, *US-China Education Review*. 2(1), 18-24.
- Kenyon, G. S. ve McPherson, B. D. (1973). Becoming involved in physical activity and sport: a process of socialization. G. L. Rarick (Ed.), *Physical Activity: Human Growth and Development* (s. 304-331). New York: Academic.
- Klein, W. (1984). *Zweitspracherwerb - eine Einführung.* Königstein: Beltz Athenäum Verlag.
- Kıış, A. ve Konan, N. (2012). İnönü Üniversitesi öğretim elemanlarının A.B. eğitim programlarından Erasmus'a ilişkin bilgi ve görüşleri. *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, 11(1), 41-60.
- Kodal, M. (2006). *Kara ve Deniz Harp Okulu öğrencilerinin kurumsal disiplin kurallarını benimseme ve itaat düzeyleri* (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Kongar, E. (2005). *Kültür üzerine.* (5. bs.). İstanbul: Remzi.
- Mutdoğan, S. ve Özkan, A. (2018). Erasmus Programı'nın tasarım öğrencilerinin yaşam ve eğitimlerine katkısı. *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication*, 8(2), 153-165.
- Onan, B. (2012). Dil eğitiminin dil bilimsel temelleri: Ferdinand De Saussure'ün genel dilbilim kuramında dil eğitimiyle ilgili bulgular. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(17), 219-243.
- Öncül, R. (2000). *Eğitim ve eğitim bilimleri sözlüğü.* İstanbul: MEB.
- Özdem, G. (2013). Yükseköğretim kurumlarında Erasmus programının değerlendirilmesi (Giresun Üniversitesi örneği). *Educational Administration: Theory and Practice*, 19(1), 61-98.
- Özdemir, F. A. (2006). Türkiye'de İngilizce öğreniminin yaygınlaşmasının nedenleri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 28-35.

- Özdemir, İ. (2011). Kültürlerarası İletişimin Önemi. *Folklor/Edebiyat Dergisi*, 17(66), 29-38.
- Özkan, H. H. (2006). Popüler kültür ve eğitim. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 14(1), 29-38.
- Özkul, E. (2001). *Turizm hareketlerinin sosyo-kültürel etkileri (Marmaris örneği)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir.
- Öztürk, İ. H. (2008). Dünyanın en dinamik ve en rekabetçi bilgi ekonomisi olmak ya da olamamak: Avrupa Birliği Lizbon Stratejisi ve eğitim boyutu. *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, 7(2), 13-32.
- Papatsiba, V. (2005). Student mobility in Europe: an academic, cultural and mental journey some conceptual reflections and empirical findings. *International Perspectives on Higher Education Research*, (3), 29-65.
- Parekh, B. (2002). *Çokkültürlülüğü yeniden düşünmek*. (B. Tanrıseven, Çev.) Ankara: Phoenix.
- Peçenek, D. (1997). *İletişimci yaklaşımda öğretim teknikleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Penpece, D. (2006). *Tüketici davranışlarını belirleyen etmenler: kültürün tüketici davranışlarına etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Kahramanmaraş.
- Riemer, C. ve Henrici, G. (2007). *Zweitsprachenerwerbsforschung*. Bausch, K. R., Christ, H., Krumm, H. J. (Ed.), *Handbuch Fremdsprachenunterricht*, Tübingen und Basel: A. Francke Verlag.
- Sancak, A. (2009). *Kültürlerarası diyalog açısından öğrenci değişim programları Erasmus örneği* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Sarıtaş, E. (2011). *Avrupa Birliği Erasmus programına katılan Türk ve yabancı öğrencilerin programla ilgili görüşlerinin karşılaştırılması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Serbest, F. (2005). Avrupa Birliği yükseköğretim programı Erasmus ve Türkiye'nin katılımı. *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, 4(2), 105-123.
- Şahan, H. (2008). Üniversite öğrencilerinin sosyalleşme sürecinde spor aktivitelerinin rolü. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2008(2), 248-266.
- Şahin, B. (2008). Almanya'daki Türk göçmenlerin sosyal entegrasyonunun kuşaklararası karşılaştırması: kimlik ve ait hissetme. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (8), 227-252.

- Şahin, E. (2013). *Erasmus Programına katılan Türk öğrencilerin görüşlerinin değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul.
- Şahnagil, S. (2018). *Küreselleşme ve demokrasi sarmalında katılımın yeni anlamı. 1. Uluslararası Eğitim ve Sosyal Bilimlerde Yeni Ufuklar Kongresi Bildirileri. Kahya, H. (Ed.)*, İstanbul: Asos.
- Şengül, M. ve Yalçın, S. K. (2007). Dilin iletişim süreci içerisindeki rolü ve işlevleri. *Academic Journal of Turkish Studies*, 2(2), 749-769.
- Şimsek, H. ve Yıldırım, A. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Tanyeri, A. E. (2006). *Avrupa Birliği'nin eğitim politikası ve Erasmus programı* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Tatar, T. (2008). *Kürede dönen siyaset*. İstanbul: Doğu Kütüphanesi.
- TDK. (t.y.). *Bilim ve sanat terimleri ana sözlüğü*, Erişim adresi: http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_bilimsanat&arama=kelime&guid=TDK.%20GTS.%205b1eed046265c2.%2037614051
- Teichler, U. (1996). Student mobility in the framework of Erasmus: findings of an evaluation study. *European Journal of Education*, 31(2), 153-179.
- Teichler, U. (2001). Changes of ERASMUS under the umbrella of SOCRATES. *Journal of Studies in International Education*, 5(3), 202-227.
- Teichler, U. (2004). Temporary study abroad: the life of ERASMUS students. *European Journal of Education*, 39(4), 395-408.
- Timurtaş, F. K. (1980). *Türkçemiz ve uydurmacılık*. İstanbul: Boğaziçi.
- Topçu, İ. (2011). Avrupa Birliği eğitim programlarından Erasmus programına katılan akademisyenlerin izlenimleri. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 35(1), 8-17.
- Trim, J., North, B., Coste, D., Sheils, J. (2001). *Gemeinsamer Europäischer referenzrahmen für sprachen: lernen, lehren, beurteilen*. Berlin: Langenscheidt.
- Tunç, M. (1998). Kalkınmada insan sermayesi: iç getiri oranı yaklaşımı ve Türkiye uygulaması. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 13(1), 83-106.
- Tuzcu, G. (2006). *Avrupa Birliğine giriş süreci ve eğitimde vizyon*. Ankara: Nobel.
- Türkiye Ulusal Ajansı Gençlik Hareketlilik Koordinatörlüğü. (t.y.). *41 Soruda Avrupa gönüllü hizmeti*. Erişim adresi: <http://www.ua.gov.tr/docs/default-source/gen%C3%A7lik-program%C4%B1/sorular.pdf?sfvrsn=0>

- Ulusal Ajans. (2012). *Erasmus+ programı: genel yapı*. Erişim adresi: [www.ua.gov.tr/programlar/erasmus-programı](http://www.ua.gov.tr/programlar/erasmus-programi)
- Ulusal Ajans. (2012). *Erasmus+ programı nedir?*. Erişim adresi: www.ua.gov.tr/programlar/erasmus-program%C4%B1.
- Ulusal Ajans. (2013). *Erasmus hazırlık ziyaretleri*. Erişim adresi: <http://www.ua.gov.tr/programlar/erasmus-program%C4%B1/y%C3%BCksek%C3%B6ğretim-program%C4%B1/2007-2013-d%C3%B6nemine-ait-bilgi-ve-belgeler/alt-faaliyetler/ulusal-ajans-merkezli-faaliyetler/erasmus-haz%C4%B1rl%C4%B1k-ziyaretleri>.
- Ulusal Ajans. (2014). *Erasmus+ Avrupa Birliği eğitim, öğretim, gençlik ve spor programı*. Erişim adresi: www.ua.gov.tr/docs/default-source/comenius-program%C4%B1/erasmus-okul-e%C4%9Ftimi-genel-bilgilendirme-sunumu.pdf?sfvrsn=0
- Üçegöz, P. (2003). *Kültürlerarası iletişim*. İstanbul: Üstün Eserler.
- Ünal, M. (2013). *Avrupa Birliği Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği programının CIPP (bağlam, girdi, süreç, ürün) modeline göre değerlendirilmesi*. Ankara: Milimetrik.
- Vardar, N. (2015, Nisan). Naz'la Erasmus: Arkadaş Ortamı [Blog yazısı]. Erişim adresi: <http://www.gelecekdaha.net/blog-yazi/54/nazla-erasmus-arkadas-ortami.html>
- Yaltrık, P. (2011). Bir deneyim olarak Erasmus programı. *Mediterraneo Dergisi*, 0(6), 70-71.
- YÖK. (t.y.). *Bologna süreci nedir?*. Erişim adresi: <http://www.yok.gov.tr/ar/web/uluslararasi-iliskiler/bologna-sureci-nedir>
- YÖK. (t.y.). *Magna Charta universitatum*. Erişim adresi: <http://www.yok.gov.tr/web/bologna/magna-charta-universitatum-eylul-1988->
- YÖK. (t.y.). *Sorbonne ortak bildirgesi*. Erişim adresi: <http://www.yok.gov.tr/web/uluslararasi-iliskiler/sorbonne-bildirgesi-1998->
- Yusufoğlu, Ö. Ş. (2017). Boş zaman faaliyeti olarak akıllı telefonlar ve sosyal yaşam üzerine etkileri: üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6(5), 2414-2434.

EKLER

EK 1: Etik Kurul Kararı

T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURUL KARARLARI

KARAR TARİHİ	TOPLANTI SAYISI	KARAR SAYISI
19.06.2017	6	2017/ 154

KARAR NO:
2017 – 154

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Berkay TETİK'in "Yabancı Dil, Kültür ve Sosyal Uyum Bağlamında Erasmus Programı: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Örneği" konulu yüksek lisans tezine ilişkin anket çalışması okunarak görüşüldü.

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Berkay TETİK'in "Yabancı Dil, Kültür ve Sosyal Uyum Bağlamında Erasmus Programı: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Örneği" konulu yüksek lisans tezine ilişkin anket çalışmasının kabulüne oybirliği ile karar verildi.

ASLI GİBİDİR.

EK 2: Erasmus Anketi

Bu anketin amacı Erasmus programı ile ilgili düşünceleriniz ve beklentileriniz hakkında bilgi edinmektir. Ankette önce kişisel sorular yer almaktadır, daha sonra bir katılımcı olarak Erasmus programına yönelik kişisel algılarınız sorgulanmaktadır. Anketin sonunda Erasmus programıyla ilgili cevaplamamız beklenen açık uçlu üç soru bulunmaktadır. Toplanan anket verileri araştırmacının yüksek lisans tezinde kullanılacaktır. Ankete adınız veya soyadınızı yazmanız gerekmektedir. Cevapsız soru bırakmamanız araştırmanın sağlıklı bir şekilde yürütülmesi açısından önemlidir. Araştırmanın amacı Erasmus sürecini daha işlevsel ve faydalı bir forma getirebilecek öneriler sunmaktır.

Katkılarınızdan dolayı çok teşekkür ederim.

Berkay TETİK

OMÜ Eğt. Bil. Enst. Yüksek Lisans Programı

I. BÖLÜM: Kişisel Bilgiler

1. Cinsiyet:	Erkek ( )	Kadın ( )	
2. Yaş:	17-19 ( )	20-24 ( )	24+ ( )
3. Uyuğu:	T.C ( )	Yabancı( )	
4. Erasmus programıyla bulunduğunuz ülke	_____		
Erasmus programıyla bulunduğu üniversite :	_____		
5. Bilim dalı/Bölüm:	_____ / _____		
6. Kalacağı süre :	3-5 ay( )	6-8 ay( )	9-12 ay( )
7. Erasmus öğrenimi süresince ailenizden maddi destek aldınız mı? Evet ( ) Hayır( )			
8. Öğrenim durumunuz: ( ) Lisans Yüksek lisans( ) Doktora( )			
9. Misafir olduğum Üniversitede yabancı dil hazırlık dersi aldım Evet ( ) Hayır( )			
10. Erasmus öğrenimi süresince konakladığınız yer :Yurt ( ) Aile yanı ( ) Ev ( )			
11. Erasmus öğrenimi süresince ulusal ajanstan maddi destek aldınız mı? Evet ( ) Hayır ( )			

II. BÖLÜM (3'lü Likert tipi)

Aşağıda okulunuzda verilen eğitimle ilgili ifadeler vardır. Her maddeyi okuyarak görüşünüzü ilgili kutucuğa X işareti koyarak belirtiniz. Cevapsız maddeler değerlendirmeye alınmayacağından cevapsız madde bırakmamaya özen gösteriniz.

	Katlıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum
1. Erasmus programına başvurmanın amacı akademik alanda kendimi geliştirmektir	☐	☐	☐

2. Erasmus programına başvurmamın amacı yabancı bir kültürü tanımaktır.	☐	☐	☐
3. Erasmus programına başvurmamın amacı yabancı dil bilgilerimi geliştirmektir	☐	☐	☐
4. Erasmus programına başvurmamın amacı yabancı arkadaşlar edinmektir.	☐	☐	☐
5. Program süresince sağlanan maddi destek harcamalarımın önemli bir kısmını karşılıyor.	☐	☐	☐
6. Program süresince çoğunlukla ailemden maddi olarak destek alıyorum	☐	☐	☐
7. Misafir olduğum üniversiteye herhangi bir ücret ödemek zorunda kalmadım	☐	☐	☐
8. Bir sorunla karşılaştığımda uluslararası ilişkiler ofisinden yardım istiyorum	☐	☐	☐
9. Bir sorunla karşılaştığımda yerel öğrencilerden yardım istiyorum	☐	☐	☐
10. Bir sorunla karşılaştığımda Erasmus koordinatöründen yardım istiyorum	☐	☐	☐
11. Herhangi bir sorun karşısında misafir olduğum üniversite beni destekliyor	☐	☐	☐
12. Bir sorunla karşılaştığımda diğer Erasmus öğrencilerinden yardım istiyorum	☐	☐	☐
13. Derslere başlamadan önce misafir olunan üniversitede verilen oryantasyon ve bilgilendirme yeterliydi.	☐	☐	☐
14. Kalacağım yer ben gitmeden önce ayarlandığı için konaklama sorunu yaşamadım	☐	☐	☐
15. Değişim programı öğrencisi olarak gittiğim üniversite kendi öğrencilerine daha ayrıcalıklı davranıyor	☐	☐	☐
16. Misafir olduğum üniversitede Erasmus öğrencisi olduğum için haksız bir muameleyle uğramadım.	☐	☐	☐
17. Erasmus programıyla öğrenim göreceğim üniversiteyi seçme hakkı verildi	☐	☐	☐
18. Erasmus programı süresince arkadaş edinmekte ciddi problemler yaşıyorum	☐	☐	☐
19. Misafir olduğum üniversitede istediğim dersleri seçme hakkı verildi	☐	☐	☐
20. Misafir olduğum üniversitenin eğitim sistemine alışmakta güçlük çekiyorum	☐	☐	☐
21. Erasmus programıyla misafir olduğum üniversitede başarılı olabilmek için ekstra çalışıyorum	☐	☐	☐
22. Bulduğum ülkenin kültürel yapısına adapte olmakta zorlanıyorum.	☐	☐	☐
23. Erasmus programının akademik gelişimime katkı sağladığını düşünüyorum	☐	☐	☐
24. Programa katılmadan 'Önceki ben' ile 'Şimdiki ben' arasında olumlu yönde önemli bir fark olduğuna inanıyorum	☐	☐	☐
25. Erasmus programıyla yabancı bir ülkede geçirdiğim yaşantıların beni kişisel olarak zenginleştirdiğini ve yeni bakış açıları kazandırdığına inanıyorum	☐	☐	☐
26. Programa başladıktan sonra misafir olduğum üniversitedeki öğrenim dilini yeterli düzeyde öğrendiğimi düşünüyorum	☐	☐	☐
27. Erasmus programına katılmanın verdiğim en doğru kararlardan biri olduğunu düşünüyorum	☐	☐	☐
28. Genel olarak değerlendirmek gerekirse Erasmus programının belirlenen amaçlar doğrultusunda beklentilerimi karşıladığını düşünüyorum	☐	☐	☐
29. Misafir olacağım üniversiteye yönelik seçimimi etkileyen en önemli ölçüt üniversitenin bulunduğu şehir/ülke olmuştur.	☐	☐	☐

30. Misafir olacağım üniversiteye yönelik seçimimi etkileyen en önemli ölçüt derslerin İngilizce /Almanca verilmesiydi.	☐	☐	☐
31. Misafir olacağım üniversiteye yönelik seçimimi etkileyen en önemli ölçüt üniversitenin prestijiydi	☐	☐	☐
32. Misafir olduğum üniversite teknoloji ile ilgili yeterli alt yapıya sahiptir.	☐	☐	☐
33. Misafir olduğum üniversitenin sosyal etkinlikleri(gezi, seminer, spor faaliyetleri vb.) yeterlidir	☐	☐	☐
34.Misafir olduğum üniversitenin dersliklerinin öğrenmeyi olumlu yönde etkileyen bir atmosferi vardır	☐	☐	☐
35.Bu program sayesinde kendimi artık bir Avrupalı olarak görüyorum	☐	☐	☐
36.Üniversite eğitimimi tamamladıktan sonra yabancı bir ülkede çalışmayı düşünüyorum	☐	☐	☐
37. Erasmus deneyimi sayesinde Avrupalılarla olan benzerliklerimizin farklılıklarımıza göre daha çok olduğunu görüyorum	☐	☐	☐
38. Erasmus programının AB ülkeleri arasında kültür alışverişini sağlayan bir misyona sahip olduğunu düşünüyorum.	☐	☐	☐
39.Erasmus programının çeşitli yönlerden modernizasyona ihtiyaç duyduğunu düşünüyorum.	☐	☐	☐
40.Katılımcıların daha nitelikli öğrencilerden seçilmesi gerektiğini düşünüyorum	☐	☐	☐
41.Erasmus programına bir kereden daha fazla katılma hakkı verilmesi gerektiğini düşünüyorum	☐	☐	☐

III. BÖLÜM

1. Erasmus programının 'yabancı dil' bağlamında size yaptığı katkılar ve yine bu bağlamda karşılaştığınız problemler nelerdir?
2. Erasmus programının 'kültürel' bağlamda size yaptığı katkılar ve yine bu bağlamda karşılaştığınız problemler nelerdir?
3. Erasmus programının 'sosyal uyum' bağlamında size yaptığı katkılar ve yine bu bağlamda karşılaştığınız problemler nelerdir?

EK 3: Anket Kullanım İzni

18.12.2018

Gmail - Fwd: ölçek kullanımı

berkay tetik <brkyttk00@gmail.com>

Fwd: ölçek kullanımı

1 mesaj

Nevzat Bakır,A1782,Egt Fak,Oğretim Uyesi, <nbakir@omu.edu.tr>
Alici: berkay tetik <brkyttk00@gmail.com>

17 Aralık 2018 15:07

Kimden: "Doç. Dr. Rüçhan UZ" <ruchan@uludag.edu.tr>
Kime: "Nevzat Bakır,A1782,Egt Fak,Oğretim Uyesi," <nbakir@omu.edu.tr>
Gönderilenler: 18 Aralık Pazar 2018 14:21:13
Konu: Re: ölçek kullanımı

Tabiki sayın meslektaşım, kullanabilirsiniz

Nevzat Bakır,A1782,Egt Fak,Oğretim Uyesi, <nbakir@omu.edu.tr>, 13 Ara 2018 Per, 12:19 tarihinde şunu yazdı:

Sayın hocam merhaba,

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yabancı Diller Eğitimi Bölümünde yürüttüğümüz YABANCI DİL, KÜLTÜR VE SOSYAL UYUM BAĞLAMINDA ERASMUS PROGRAMI: ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ adlı yüksek lisans tez çalışmasında 2001 yılında Ezgi Sarıtaş ile yaptığınız "Avrupa Birliği Erasmus Programına Katılan Türk ve Yabancı Öğrencilerin Programla İlgili Görüşlerinin Karşılaştırılması" adlı tezde kullandığınız ölçeği kullanmak istiyoruz.

Sayın hocam Ezgi Sarıtaş ile ilgili bilgiye ulaşamadığımız için sizi rahatsız ediyoruz. İzniniz olursa ölçeği kullanmak istiyoruz.

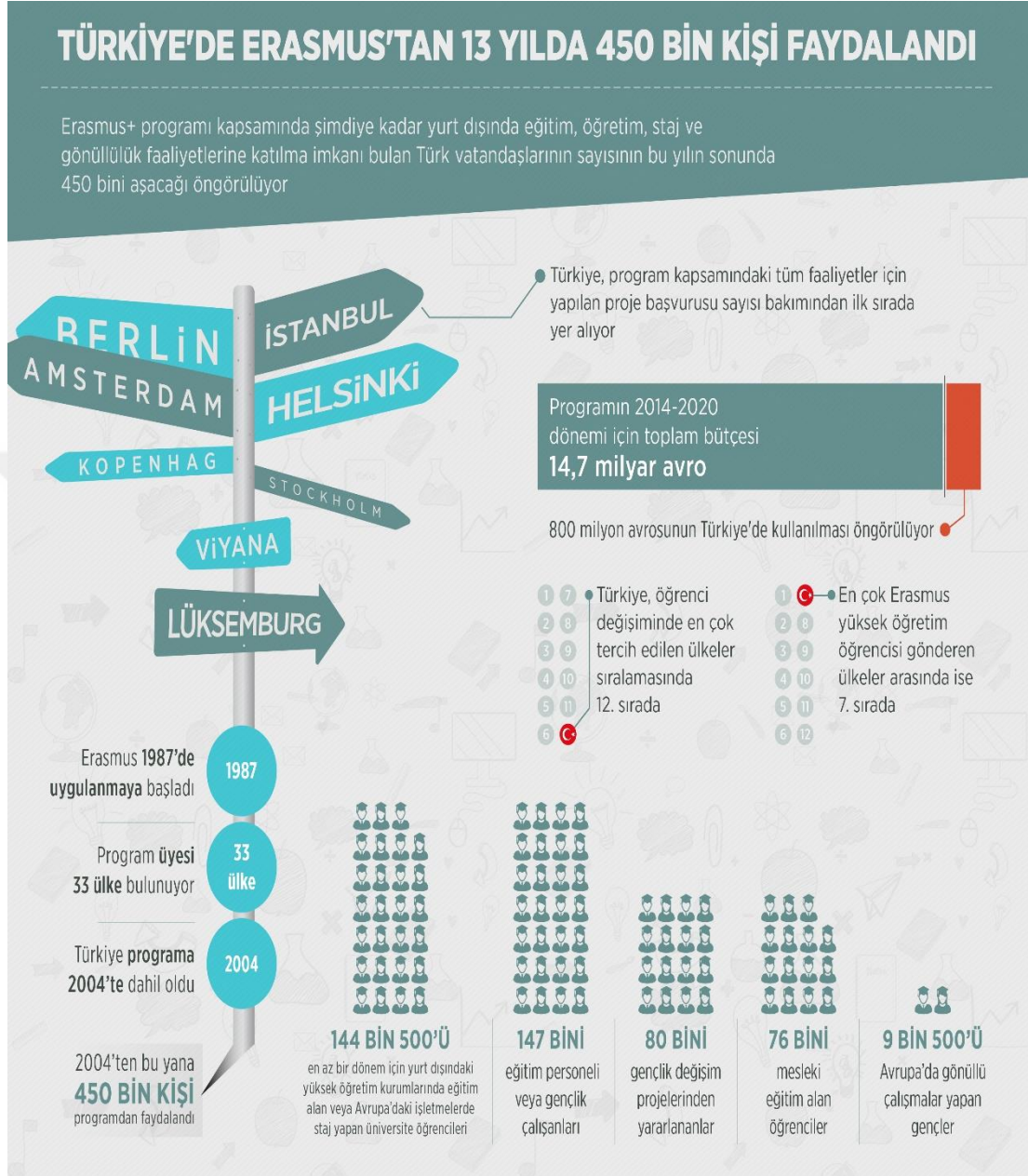
Saygılarımla

Dr. Öğr. Üyesi Nevzat Bakır
Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Yabancı Diller Eğitimi Böl.
Alman Dili Eğitimi Anabilim Dalı Bşk.

--
This message has been scanned for viruses and dangerous content by **Mail Scanner**, and is believed to be clean.

<https://mail.google.com/mail/u/07/k=94854919ce&view=pt&search=all&permthid=thrpad-%3A1820100747584153540&img=map-%3A1820100...> 1/1

EK 4: Türkiye’de Erasmus Programı’ndan Yararlanan Kişi Sayısı

(Bulur, 2017)